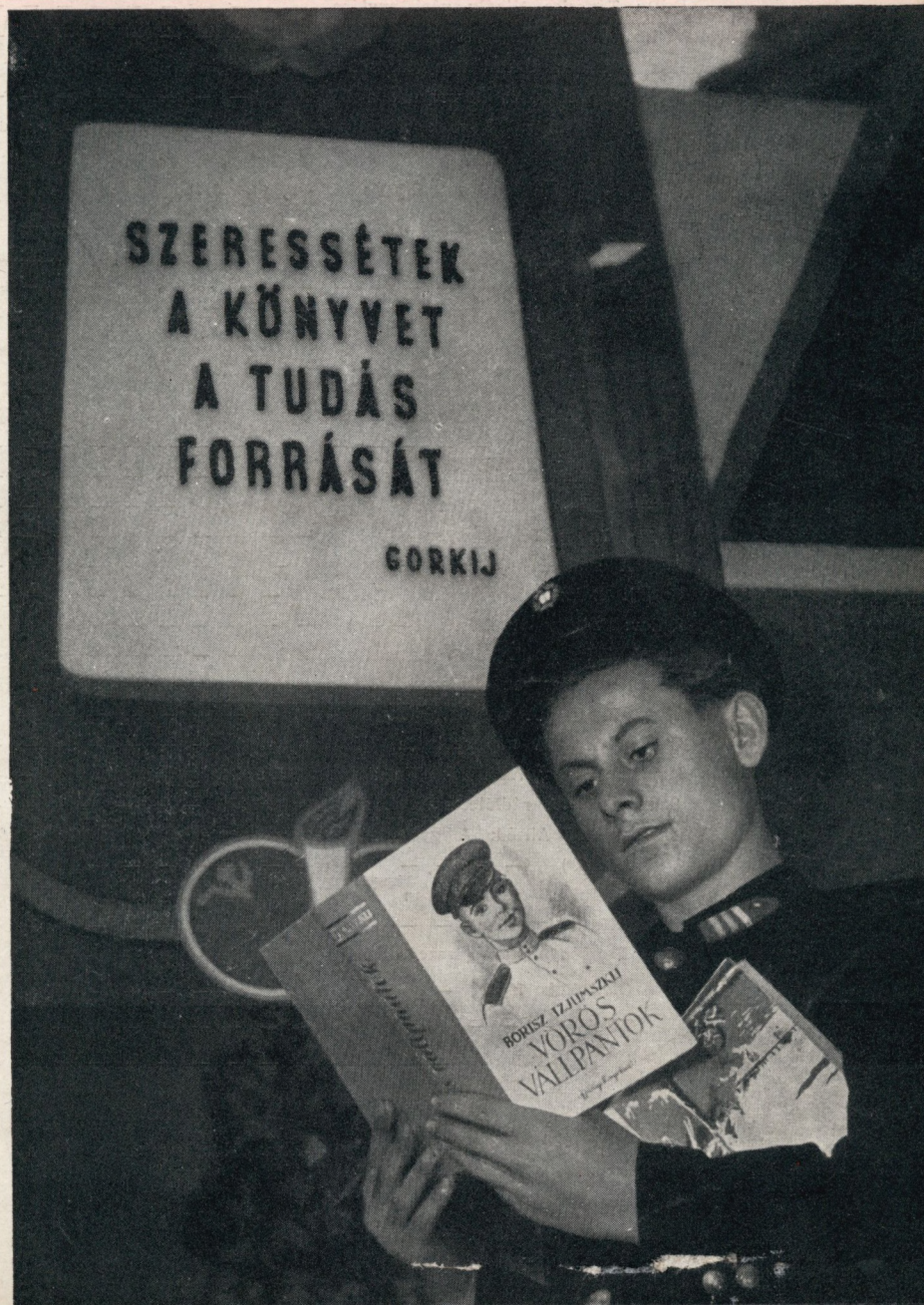

KÖNYVBARÁT

1952. MÁJUS * II. ÉVFOLYAM * 5. SZÁM

TARTALOM

	Oldal
KUCZKA PÉTER: Könyv-induló — — — — —	1
A Minisztertanács határozata nyomán javítsuk meg a könyvtárak munkáját! — — — — —	2
GOMBOS KÁROLY: Egy bányauzem könyvtármunkájáról — — — — —	5
PARCZER FERENC: A szovjet irodalom — népünk nevelője — — — — —	7
MIKUSIK ARPAD: A szépirodalmi olvasókörökről — — — — —	10
KONDOR ISTVÁNNE: Az építőipari üzemek jobb könyvtármunkájáért —	14
NAGY SAROLTA: A karácsondi népkönyvtárról — — — — —	17
D. P.: Táncsics Mihály népkönyvtára — — — — —	19
V. L.: A könyvterjesztő felelőssége — — — — —	22
RÁZSÓ ERNŐ: Üzemi könyvtárosaink munkájának néhány hiányosságáról	24
Könyvekkel is harcoljunk a békéért — — — — —	25
S. I.: Hogyan raktározzuk a könyveket az üzemi és népkönyvtárakban	28

Könyvismertetések

RÁKOSI MÁTYÁS: Honvédelem és hazafiság (I. B.) — — — — —	30
LUKÁCS GYÖRGY: Nagy orosz realisták, szocialista realizmus (R. P.) — — — — —	32
NYIKOLAJ VIRTA: Magány (R. P.) — — — — —	34

Irodalmi tájékoztató

Visinszkij: A békéért és a népek biztonságáért, az új háború veszélye ellen (K. É.) — — — — —	36
J. Klugmann: Trockijtól Titóig (F. M.) — — — — —	36
André Stil: Az első összecsapás (Csillag István) — — — — —	37
Cseres Tibor: Tél és nyár (T. L.) — — — — —	38
A szabadságért mindhalálig (—só—) — — — — —	35
Gorkij: Bolondoska Ivanuska (P. J.) — — — — —	39
Krilov: Válogatott mesék (—s—a) — — — — —	40
M. V. Zsizska: Jemeljan Pugacsov (P. J.) — — — — —	40
Szmírnov: Harcban Budapestért (—r—) — — — — —	40
Lloyd Brown: A vasváros (B. L.) — — — — —	41
Oujang San: A nép szolgálja (Kuczka Péter) — — — — —	41
Halász András: Az ércek útja a bányától a kohóig (Kiss Ferenc) — —	42
Szmirenyin: A rádiótechnika kézikönyve (H. M.) — — — — —	42
Hinsenkampf Alfréd: A gyors téglágetés magyarországi eredményeiről (D. K.) — — — — —	43
Különböző napilapokban és folyóiratokban megjelent könyvismertetések jegyzéke — — — — —	43
Eseménynaptár (összeállította: Vajda Pál) — — — — —	44
Olvasóink írják — — — — —	45
Hírek — — — — —	48
Kitüntetettjeink — — — — —	49

KÖNYVBARÁT

K Ö N Y V T Á R O S O K É S K Ö N Y V T E R J E S Z T Ő K H A V I T Á J É K O Z T A T Ó J A

1952 május

II. évfolyam

5. szám

Könyv-induló

*A cukrot aktív szénnel finomítják,
a króm keménnyé teszi az acélt,
megtalálták már mindennek a nyitját
s a mesterek az embert megtanítják,
hogy tegye jobbá munkamódszerét.
Nézz csak körül ebben a kis hazában:
hogy szilárdítja millió erő,
és égve az alkotás mámorában
millió agyvelő.
A legfinomabb fémét műveletlen
hagyjuk? Ne edzzük? Lepje régi rozsdá?
Ezt nem lehet!
Csiszolni a dolgozók tudatát
s hogy megváltozzék tőlük a világ,
harcba indulnak a könyvezredek.
Lehet a gyémánt tízezer karátos.
Nekünk csak kavics. Mit sem ér.
Száz aranyért nem adunk egy petákot,
de mindent megteszünk az emberért.
Hogy jobb legyen, műveltebb és nagyobb,
tudja, hogy mit csinál,
és hogy homloka magasabbra érjen
a Tejút csillagainál.
Végignézek jó könyvek harci rendjén,
fegyverük tiszta, csillog kardvasuk,
a paripák nyihognak és kapálnak,
a parancsot várják:*

»Induljatok!«

*Harcba a rossz, bogáncs szokások ellen.
tunyaság várát porrá rontani.
S az embert a kommunista jövőnek,
saját magának meghódítani.*

KUCZKA PÉTER

A Minisztertanács határozata nyomán javítsuk meg a könyvtárak munkáját!

Népköztársaságunk minisztertanácsa határozatot hozott a könyvtárügy fejlesztéséről. Ezzel a magyar könyvtárügy újabb határköhöz érkezett.

Épülő szocialista országunk sokrétű feladatainak megoldása, a széles dolgozó tömegek egyre növekvő művelődési vágya tette szükségessé a minisztertanács határozatát, amely kiinduló pontja lesz a könyvtárak munkája alapvető megjavításának és továbbfejlesztésének.

A minisztertanács határozata megteremtette az állami könyvtárak egységes rendszerét. Megszüntette a könyvtárügy kettős irányítását, ami az utóbbi időben inár egyre jobban fékezte, elsősorban a kisebb tömegkönyvtárak, de a nagy tudományos könyvtárak fejlődését is. A kisebb: városi, üzemi, falusi könyvtárak nem kaptak módszertani segítséget a nagy tudományos könyvtáraktól. Ugyanakkor a nagy tudományos könyvtárak el voltak szakadva a kisebb könyvtáraktól, lényegileg nem ismerték a könyvtárakat látogató tömegek túlnyomó többségének szükségletét, igényeit.

A minisztertanácsi határozata kimondja, hogy biztosítania kell a tudományos könyvtárak tapasztalatát és segítségét a városi, üzemi, szövetkezeti és falusi, egyszóval a kisebb könyvtárak számára. Erre annál is inkább szükség van, mert a már közel 6000 üzemi és falusi könyvtáros túlnyomó többsége még nem hivatásszerűen, hanem csupán társadalmi munkában látja el a könyvtárosi munkát. Nagy részük lelkesen, önzetlenül dolgozik és igyekszik kielégíteni a könyvre szomjas dolgozók igényeit. Azonban megfelelő segítség, módszertani tanács és irányítás nélkül munkájuk hovatovább megreked. Ennek pedig végső fokozatára az olvasók százezrei vallanak kárát. A minisztertanács határozata féltő gondoskodásának bizonyítéka a szocialista kultúra friss hajtásaival az üzemi és falusi könyvtárakkal szemben. Kimondja a határozat, hogy az ország legnagyobb könyvtárában, a közel másfélmillió kötettel rendelkező Országos Széchényi Könyvtárban, *Központi Könyvtár-tudományi módszertani kabinetet* kell létrehozni, amelynek legfőbb feladata éppen az lesz, hogy tanulmányozza a könyvtárak gazdag tapasztalatait, összegyűjtse ezeket és tudományosan értékelve adja azokat közre, hogy az ország minden könyvtárosa tanulhasson belőle. A kabinet egyik legfontosabb és legszebb feladata lesz, hogy központja legyen az élenjáró szovjet könyvtári tapasztalatok propagandájának és alkotó alkalmazásának.

A módszertani kabinet, megalakulása után, minden könyvtáros előtt nyitva áll. Ide személyesen vagy írásban bármikor fordulhat kérdéseivel, problémáival, javaslataival. A módszertani kabinet részben közvetlenül — ha általánosabb jelentőségű kérdéssről van szó —, a KÖNYVBARÁT-on keresztül válaszol a könyvtárosok kérdéseire.

A központi módszertani kabinet létrehozása csak az első lépés a módszertani kérdések tanulmányozása és feldolgozása terén. Rövidesen szükség lesz hasonló funkciókat betöltő, de kisebb módszertani kabinetre a Fővárosi Szabó Ervin könyvtárban és a műszaki irodalom propagandájának megjavítására a Központi Műszaki Könyvtárban, amely a minisztertanácsi határozat szerint ugyancsak az egységes állami könyvtárhálózatba tartozik.

A vidéki, városi és falusi könyvtárak fejlődését is nagymértékben előmozdítja a határozat elsősorban azáltal, hogy létrehozza a jelenlegi körzeti könyvtárak hálózata helyett, a megyei és járási könyvtárak rendszerét. Kimondja a határozat:

»1952. év végéig minden megyében a Megyei Tanács intézményeként megyei és 1952-től kezdődően 1954. év végéig minden járásban a Járási Tanács intézményeként járási könyvtárat kell szervezni. A megyei és járási könyvtárak feladata a közvetlen könyvtári tevékenység mellett a városi és községi könyvtárak rendszeres szakmai, módszertani irányítása és támogatása. A megyei és járási könyvtárak létesítése során a körzeti könyvtárakat a megye, illetőleg a járás székhelyén lévő városi könyvtárakkal egyesíteni kell.«

A határozat megszabja, hogy a megyei könyvtár könyvállománya legalább 15.000 kötet, a járási könyvtár minimális könyvállománya pedig legalább 5000 kötet legyen.

A határozat elősegíti ezzel, hogy a megye és a járási székhelyek ne csak köz-igazgatási, hanem kulturális központokká is fejlődjenek. A Minisztertanács azért utalja a megyei könyvtárat a Megyei Tanács, a járási könyvtárat a Járási Tanács hatáskörébe, hogy ezáltal is biztosítsa számukra a működési területén szükséges segítséget.

A városi és falusi könyvtárak eddigi munkájának legnagyobb nehézsége éppen az volt, hogy a helyi Tanács a könyvtárat nem érezte saját intézményének. Nem egy helyen mostoha gyerek volt a könyvtár és a helyi tanács csak tehernek tekintette a könyvtárakkal való törődést. Mindenekelőtt elhanyagolták a tanácsok a könyvtárak politikai munkájának segítését.

Hogy ez a lehetetlen állapot megszűnjön, kimondotta a minisztertanács:

»Az illetékes helyi tanácsok kötelesek ellenőrizni és támogatni a könyvtárak munkáját, a könyvek propagálását, az olvasók számának és a könyvek forgalmának növekedését, az olvasók igényeinek kielégítését.«

A határozat a könyvtárak anyagi szükségleteiről való lelkiismeretes gondoskodást is kötelezővé teszi a tanácsok számára. Ezt mondja a határozat:

»A helyi tanácsok kötelesek gondoskodni az illetékességi területükön lévő könyvtárak anyagi szükségleteiről (megfelelő helyiségről, fűtésről stb.), a könyvállomány fejlesztéséről, az elröngyölgött könyvek újrakötéséről és a könyvtárosi állások betöltéséről.«

A könyvtárak megbecsülését jellemzi még a határozatnak az a része is, amely kimondja, hogy a *»megyei, járási, városi könyvtárakat új helyiségbe átköltöztetni csak a népművelési miniszter előzetesen megadott írásbeli hozzájárulásával szabad.«*

Abban, hogy a határozatnak ezek a rendelkezései mindenütt megvalósuljanak, magukon a könyvtárosokon is igen nagy részben múlik. Írják meg a KÖNYVBARÁT-nak, ha valahol a tanács elmulasztja végrehajtani a minisztertanács rendelkezését.

Az ilyen tanács megérdemli, hogy ország-világ előtt megbíráljuk. Természetesen azt is írják meg, ahol a munkát a tanács segíti, támogatja.

A könyvtárak fejlesztésének egyik legfontosabb kérdésében, a könyvellátás terén is segítséget biztosít a határozat azáltal, hogy kimondja:

»A könyvtáraknak az újonnan megjelenő könyvekkel történő ellátása — a népművelési miniszter által megadott irányelvek alapján — az Állami Könyvterjesztő Vállalat feladata. A könyvtárak könyvellátásának biztosítása céljából az Állami Könyvterjesztő Vállalat terén belül könyvtárellátó részleget kell szervezni.«

Ennek a könyvellátónak (a Szovjetunióban kollektor a neve) a feladata lesz, hogy elsősorban a nagy, jelentős könyvtáraknak a könyvvel és a könyvtári munkához szükséges egyéb eszközökkel (kartonokkal, katalógusokkal stb.-vel) való ellátását biztosítsa. A könyvtárellátó a könyvtárak részére a könyveket az átlagosnál tartósabb kötésben kell, hogy szállítsa.

A könyvtárellátó tevékenysége a nyilvános tömegkönyvtárak, városi, üzemi, falusi könyvtárak közül elsősorban azokra terjed ki, ahol függetlenített vagy legalább félfüggetlenített könyvtáros működik és a könyvtárnak könyvvásárlási összegei költségvetésben biztosítva vannak.

Fontos feladat hárul ezzel kapcsolatban az üzemi bizottságokra, egyrészt, hogy ahol a SZOT elnökség határozata szerint függetlenített könyvtárost kell beállítani — ne késlekedjenek, hanem állítsák be a könyvtárost, másrészt, biztosítsák a könyvtárfejlesztésre szánt összegeket. Ezzel elősegítik, hogy könyvtáraik a könyvtárellátó (kollektor) létrehozása után az elsők között köthessék meg a könyvellátásra vonatkozó megállapodást az Állami Könyvterjesztő Vállalattal.

A minisztertanácsi határozat külön pontban rendeli el, hogy a jelenlegi Pedagógiai Főiskolán működő könyvtáros tagozat esti és levelező tagozata mellett létre kell hozni a nappali tagozatot is.

A megyei, körzeti és városi könyvtárosok egyik legfontosabb feladatnak tartják a következő hónapokban, hogy aktiválják falusi könyvtárosaikat, legjobb olvasóik közül azokat, akik a könyvtárosi pályát választják élethivatásuknak, a főiskola könyvtáros tagozatára jelentkezzenek. (Ezzel kapcsolatos leveleiket is küldjük a KÖNYVBARÁT szerkesztőségébe.)

Régóta vajdó kérdés az üzemekben a vállalati műszaki szakkönyvtár és a szakszervezeti könyvtár viszonya.

A határozat ezt is rendezi. E szerint:

»Az üzemekben (hivatalokban, intézményekben) lévő vállalati szakkönyvtárak fejlesztéséért, irányításáért az illetékes miniszter felelős. A vállalat igazgatója (hivatalvezető) köteles biztosítani, hogy a vállalati könyvtár a vállalat dolgozóinak rendelkezésére álljon. Ebből a célból a vállalati könyvtár és a szakszervezeti könyvtár között megfelelő együttműködést kell biztosítani.«

Ez azt jelenti, hogy a vállalati műszaki könyvtár az üzem minden dolgozója előtt nyitva áll. Az üzemi könyvtáros feladata, hogy ennek a könyvtárnak a használatát a szakmai technikai értelmiségen kívül, az üzem legjobb dolgozóinak, sztahanovistáinak a figyelmébe ajánlják. Fontos, hogy a könyvtárosok megismerkedjenek a szakkönyvtár anyagával, hogy annak megfelelő propagandát tudjanak biztosítani. Ahol csak lehet, meg kell csinálni, hogy a szakkönyvtár szakrendi katalógusát a szakszervezeti könyvtárban elhelyezzék, hogy a dolgozók érdeklődési körüknek megfelelően át tudják tekinteni a könyvanyagot.

Elrendeli még a határozat, hogy most nyáron, legkésőbb szeptember 1-ig első ízben minden nyilvános tömegkönyvtárnak leltárat kell készítenie teljes könyvállományáról és ezt a Statisztikai Hivatalnak bejelenteni köteles. Számos helyen, ahol eddig nem volt leltár, ez lesz az első olyan felmérés, ami a könyvállomány ellenőrizhetőségét biztosítja. A leltározásra vonatkozólag külön tájékoztatást fog kapni még minden könyvtáros. (Ezzel a »Könyvbarát« következő száma részletesen foglalkozni fog.) Ezenkívül szabályozza a határozat a nagy könyvtárak leltározási idejét is. Kimondja, hogy az 5000 kötetnél kisebb könyvtárak évenként, az 5—25.000 kötetig terjedő könyvtárak 2 évenként, a 25—100.000 kötetig terjedő könyvtárak 3 évenként, a 100.000 kötetnél nagyobb könyvtárak 5 évenként kötelesek leltáraikat az állománnyal egyeztetni és erről felettes szerveiket értesíteni.

A minisztertanács határozatának végrehajtása az előttünk álló hónapok legfontosabb feladata.

A minisztertanács határozata óriási segítség a könyvtárak munkájához. A legnagyobb segítség, amit a könyvtárosok valaha kaptak Magyarországon.

A határozat mélyítse el minden könyvtárosban annak a tudatát, hogy munkája a szocializmus építésének fontos részét képezi. Legyen még áldozatkészebb, harcoljon könyvtára megbecsüléséért fokozottabb erővel. A minisztertanács határozatának segítségével arassanak a könyvtárosok újabb győzelmeket a dolgozók szocialista kultúrájáért vívott harcokban.

»Sürgősen hozzáférhetővé kell tenni a könyvet a tömegek számára.«

(Lenin)

»Minden munkást és minden parasztot kultúrálttá és műveltté akarunk tenni és ezt meg is tesszük

(Sztálin)

»A mi országunkban, ahol a népben oly óriási követelmény fejlődött ki a könyvek, a tudás iránt, a könyvtárügy nagy állami jelentőséget nyert.«

(Molotov)

Egy bányauzem könyvtármunkájáról

Az ormospusztai bányauzem könyvtár- és olvasómozgalmi munkája az elmúlt évben nem a legjobbak közé tartozott. A könyvtár januártól május végéig »átrendezés miatt« zárva volt. A bányászok szálláshelyén nem létesítettek könyvtárat és így az olvasók száma a bánya területén nagyon kevés volt.

Érthetően jóleső érzés fogott el bennünket, amikor nemrég meglátogatva az ormospusztai bányauzem könyvtárát, jelentős eredményeket tapasztaltunk. A könyvtár könyvvállományát a könyvtáros elvtárs aktívák segítségével rendezte. A szép könyvvállomány közel 2000 kötete a bányatelep dolgozóinak most már akadálytalanul rendelkezésére áll.

A szálláshelyen izléses olvasótermet, társalgót rendeztek be, ahol terítővel borított asztalok és kényelmes székek várják a munkából hazatérő bányászokat. A könyvszekrényben szovjet, magyar és egyéb könyvek, folyóiratok és újságok vannak. A tiszta és barátságos, jó világítással és fűtéssel ellátott helyiségben az ottéló bányászok szívesen olvasnak.

A könyvtáros elvtárs a bányászszálló vezetőinek segítségével elérte, hogy a szálláshelyen lakó bányászok egy-egy jó szovjet, vagy magyar könyvet kézről kézre adnak és az itt élő bányászoknak mintegy 20—25 százaléka rendszeresen olvas.

A kezdeti agitációs munka nyomán a központi könyvtár is gyarapítani kezdte az olvasók számát. Rövid idő alatt a bányauzem dolgozóinak 10—12 százaléka rendszeres olvasója lett a könyvtárnak.

Az ormospusztai bánya könyvtára ért el eredményeket az olvasómozgalmi munka terén. A bányászok szálláshelyén létesített könyvtár munkája is ezt bizonyítja. Azonban, ha alaposan körülnézünk, az eredmények mellett még mindig jelentős hibák mutatkoznak. A jó szálláshelyi könyvtármunka mellett, ahol a dolgozókkal megfelelően foglalkoznak, a könyvtár elhanyagolja az üzem dolgozóit, pedig ezen a területen sokkal több emberrel kellene foglalkozni, mint pl. a szálláson, mert az olvasók száma az üzem területén nagyon alacsony. A könyvtárban rejlő agitációs és nevelő lehetőséget a bányauzem szakszervezeti bizottsága még mindig nem használja fel megfelelően. Pedig az ormospusztai bányában megvan minden lehetőség ahhoz, hogy a könyvtári munka fellendüljön és a könyvtár még több olvasóra tegyen szert. Az üzemi bizottság nem törődik eleget a könyvtár-mozgalommal. A SZOT elnökségének idevonatkozó határozatát a könyvtárak munkájáról nem hajtották végre. Nem segítették elő következetesen a bányászok politikai, szakmai képzését a könyvtár segítségével, az olvasók táborának további gyarapításával.

Helyes az, hogy a Bányász Szakszervezet Központja és a Borsod megyei területi bizottság részéről az instruktor elvtársak sűrűn lentjárnak a bányában, a termelési kérdéseket ellenőrzik és segítséget adnak. Azonban a könyvtárat és a könyvtárost még sohasem keresték fel, pedig instrukció és segítségadás az ormospusztai bánya könyvtára is ráért volna. A termelési kérdések különben sem választhatók el a kultúrnevelési feladatoktól és helyes volna, ha e két munkát az instruktor elvtársak időnként összekapcsolnák.

A könyvtár egy szűk, sötét, egészségtelen, hideg és nedves helyiségben van elhelyezve. Olvasóterem nincs és sehol sem jelzi sem egy tábla, sem egy felirat, hogy itt működő könyvtár van és könyveket lehet cserélni, vagy új olvasóként tagnak lehet belépni. Megfelelő helyiség volna a könyvtár számára a bányatelepi társalgó helyiségében, azonban a könyvtár átköltöztetése egy évvel ezelőtti tanácsadás ellenére hanyagságból, nemtörődömségből még ma sem történt meg.

A könyvtárból a bányai par szakkönyvek teljesen hiányoznak. Pedig a dolgozók szívesen olvasnának szakmai könyveket is. Az üzemi bizottságnak tehát több gondot kell fordítania a könyvvásárlásoknál a szakkönyvek beszerzésére és azok propagálására.

A »Könyvbarát«-ot, amely ma már a könyvtárosok nélkülözhetetlen fegyvere, nem fizették elő a könyvtáros számára. Érthető, hogy a *Donyeci bányászok* című könyvet itt még a könyvtáros elvtárs is csak hírből ismerte és az elkövetkezendő hónapokban akarta beszerezni.

Az üzemi bizottságnak időnként be kellene számoltatni az üzem kultúrnevelési felelősét és könyvtárosát az olvasómozgalmi munka állásáról. Fel kellene figyelni arra, hogy a bányában az olvasók száma nem növekszik egyenletesen. A könyvtárban a könyveknek tekintélyes része nincs megfelelően kihasználva és olyan könyvek olvasatlanul hevernek, mint pl. Volosin: *Kuznyeckij föld*, Igisev: *Bányászok*, pedig ezek a könyvek a bányászok nevelését és a magasabb termelési eredmények elérését hathatósan elősegítik.

Az üzemi bizottságnak útmutatást és segítséget kellett volna már korábban adnia a könyvtár propaganda munkájának megjavításához, egyrészt könyvismeretesekek és anketók tartásával. Másfelől aktívák adásával, akik pl. az autókönvidékről bejáró bányászoknak felolvasásokat tartanának, vagy kölcsönzésre könyvet hordanának ki.

A helyi üzemi pártszervezetnek is be kellett volna időnként számoltatnia az üzemi bizottságot a bánya területén folyó kultúrnevelési munkáról. Arról, hogy a közel kétezer kötetből álló könyvállományt az üb mennyre használja fel a dolgozók szocialista szellemben történő neveléséhez. A bírálat és az útmutatás segítségével rá kellett volna mutatnia, hogy a munkaverseny fokozása, a bánya tervének teljesítése, a több szén termelése, a dolgozók politikai-szakmai nevelése egyaránt elválaszthatatlan.

A pártszervezet politikai nevelő munkájához is nagy segítséget nyújthat ez a könyvtár. Erveket tud adni a szovjet, a magyar szépirodalom segítségével a népnevelőknek a terv teljesítéséért vívott harchoz. A jó szépirodalmi könyv segít kialakítani azt a közhangulatot, ahol szégyen a terv nem teljesítése, a munkából való hiányzás és lógás.

A jó könyvtári munkának minden előfeltétele megvan az ormospusztai bányában. De a helyi párt- és szakszervezeti szervezeteknek többet kell törődniük a dolgozók nevelésének e fontos eszközével.

A könyvtárat ki kell szabadítani az eddigi eldugott helyéről, nagyobb propagandát kell folytatni a dolgozók között a könyvek olvastatása érdekében, a könyvvásárlásoknál ki kell küszöbölni a szakmai és olyan fontos szépirodalmi könyvek — mint pl. a *Donyeci bányászok* — hiányát.

A könyvtári munka újra gyors fejlődésnek fog indulni, ha az említett hibákat kijavítják és a legközelebbi látogatásnál biztosan még több eredményről számolhatunk be.

GOMBOS KÁROLY

A szovjet irodalom—népünk nevelője

»...A Szovjet Könyv Ünnepi Hete alkalmából könyvtáram ismét három könyvvél gazdagodott. A szovjet könyvekben megelevenedik a munka, a való élet, a dicsőséges Vörös Hadsereg hősies küzdelme a fasizmus ellen. Ezekre a könyvekre gondolok ma, amikor hazánk felszabadulásának hetedik évfordulója megünneplésére készül az ország minden dolgozója...« — írta az Állami Könyvterjesztő Vállalathoz intézett levelében Borbély Gábor szakaszvezető elvtárs. Ezzel a levéllel egyidőben érkezett meg Nagy Ignác dolgozó paraszt levele Kisszözlőről, melyben ezt írja:

»Megkaptam legutóbbi levelüket, melyben értesültem arról, hogy Nyikolajeva, »Az aratás« c. könyv írca itt tartózkodott hazánkban. Egy kis enyhe szemrehányást teszek az Elvtársaknak, amiért nem tudatták velem ezt addig, amíg az író haza nem utazott. De szerettem volna vele beszélni! Szerettem volna jó parasztosan megszorítani azt a kezet, amellyel azt a kítűnő könyvet írta. Minden akadályt legyőztem volna, hogy őt lássam és vele beszélhessek...«

Ez a két levél egyike azoknak a több százra menő megnyilatkozásoknak, melyek üzemi dolgozóktól, értelmiségiektől, dolgozó parasztoktól, a különböző lapokhoz és szervekhez érkeztek be a Szovjet Könyv Ünnepi Hete alkalmából, levél vagy hozzászólás formájában. Talán még soha nem mutatkozott meg az olvasók ilyen aktivitása, vágya, hogy előszóval és levélben is kifejezzék, mit tanultak a könyvekből — mint éppen a Szovjet Könyv Ünnepi Hétében. A több, mint száz könyvankétot majd minden esetben a felszólalások egész sora követte. Dolgozóink leveleikben, felszólalásaikban kifejezték szeretetüket, hálájukat a felszabadító Szovjetunió, és gyűlöletüket az amerikai imperialisták iránt. Kovács P. György, elvtárs, a békéscsabai Pamutszövőgyárból mondotta el egy könyvankéton:

»...a szovjet könyvből az eredeti élet sugárzik, a szovjet könyvek az emberiség javát szolgálják, arra tanítanak bennünket, hogyan kell még többet, jobban termelni és a természetet az ember céljaira átformálni. Nézzük meg, hogy az USA-ban és az általa elnyomott országokban milyen könyveket olvas az ifjúság. Undorító ponyvaregényeket adnak a kezükbe, felrisszítve minden oldalon néhány gyilkossággal. Ez az USA »szépirodalma«

A Magyar-Szovjet Barátság Hónapja keretében — idén első ízben rendezte meg az MSZT és az Állami Könyvterjesztő Vállalat a Szovjet Könyv Ünnepi Hétét. Előző években is népszerűsítették könyvterjesztőink és könyvtárosaink a Barátsági Hónap alatt a szovjet könyvet, de ebben az évben, március 24 és 31 között a Magyar Szovjet Barátság Hónapja eseményeinek középpontjában a szovjet könyv állt. Feladatunk volt a dolgozók előtt ismertetni a szovjet könyv jelentőségét, hatását népünkre, szocialista építésünkre — újabb tízezrekkel megismertetni a világ leghaladóbb irodalmát.

Az ünnepi könyvhetet Mihályfi Ernő miniszterhelyettes nyitotta meg a »Szovjet irodalom a béke harcosa« könyvkiállításon, melyet az Állami Könyvterjesztő Vállalat és a Szovjet Könyv Háza közösen rendezett.

A könyvtárosok és könyvterjesztők, az üzemek, falvak ezreiben rendeztek — központi kiállítás nyomán — helyi könyvkiállításokat.

Az Írószövetség előadói 114 helyen tartottak előadást szovjet irodalomról, ezeken összesen 18.000 dolgozó vett részt — de a kiküldött beszédvázlatok alapján közel 2000 helyen, üzemekben, hivatalokban, falvakban beszéltek helyi előadók a szovjet könyv jelentőségéről.

A Szovjet Könyv Ünnepi Hétére új könyvek nem jelentek meg — kivéve azokat, amelyek a Magyar-Szovjet Barátság Hónapjára már korábbi időpontban kiadásra kerültek. A cél nem is néhány könyv propagandája volt, hanem a szovjet irodalom jelentőségének általános tudatosítása. Természetesen célunk volt az is, hogy a dolgozók minél több könyvet vásároljanak, de tudtuk azt is,

hogy a jelentkező igényeket könyvterjesztésünk nem elégítheti ki. Ezért terjesztőink felhívták az elfogyott könyvet kereső olvasók figyelmét a könyvtárakra. Heylesen jártak el azok a terjesztők, akik a könyvátvitelt összekötötték a könyvtári könyvek kölcsönzésével, mint például az Egyesült Izzó üzemi terjesztője. Az Alami Könyvterjesztő Vállalat dolgozói, falun a földművesszövetkezetek, üzemekben könyvpropagandisták, akiknek feladata volt az ünnepi könyvhét operatív szervezése, lelkesen kapcsolódtak be a munkába. Munkájukhoz komoly segítséget nyújtottak a tömegszervezetek — elsősorban az MSZT-aktívák.

A könyvterjesztés dolgozói nemcsak a könyveladást szervezték meg, hanem részt vettek az agitáció előkészítésében, ankétok, kiállítások rendezésében, propagandamunkában. Annak ellenére, hogy nem elsősorban könyveladás volt az ünnepi könyvhét célja — és a legkeresettebb szovjet művekben hiány is mutatkozott, jelentős volt a Szovjet Könyv Ünnepi Hete könyvterjesztési eredménye is. *Közel negyedmillió könyvet vásároltak meg az ünnepi könyvhéten.* Ennek közel a fele a falvakban fogyott el.

Budapesten több mint 500 üzemben volt ünnepi könyvvásár. Legtöbben a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának történetét, Gorkij műveit és az új szovjet regényeket vették meg, de elfogyott úgyszólván az utolsó példányig az összes szovjet mesekönyv is. Kiemelkedő eredmények voltak a *Duna Selyemgyárban*, ahol egy-egy dolgozó átlag 7.50 forintért vásárolt könyvet, az *Aluminiumgyárban*, ahol 6000.— Ft értékű könyv fogyott el két nap alatt. A nagyüzemek közül a *Rákosi Művekben* ünnepélyes keretek között nyitották meg a Szovjet Könyv Hetét. Itt a dekorációra is nagy súlyt helyeztek. Kiemelkedett a Varrógépgyár, a Fémű és a Kovácsológyár. A Varrógépgyár kiállítását a Rákosi Művekben tartózkodó kínai küldöttség is megtekintette, sőt még könyvet is vásárolt. A kiállításokat meglátogatták a sztahanovisták — így Csekó Ferenc újtó is — és élőszóval mondták el a dolgozóknak, hogy mit tanultak a szovjet könyvekből. Az Egyesült Izzóban külön ünnepséget rendeztek minden alapszervben és olyan üzemszervezetekben is kiállításokat és könyvvásárokat szerveztek, ahol eddig könyvterjesztés területén még nem tudtak eredményt elérni. A VIII. kerületben több üzemversenyszervező kötött egymással, így a Ragi, a Baross-utcai pályaudvar, a hungáriaúti pályaudvar könyvpropagandistája — és úgyszólván naponta érdeklődtek, milyen eredményeket ért el a többi versenytárs?

Az ország vidéki városaiban 800 üzemben és hivatalban rendezték meg az ünnepi könyvhétet és 120 gépállomáson, állami gazdaságban. Különösen kiemelkedett kitűnő szervezőmunkájával *Hajdú megye*, ahol közel 100 helyen rendezték meg — a falvakban rendezettek kivül — a könyvátvitelt. Jó munkát végzett *Heves megye* is, úgyszólván minden üzemet felkerestek a könyvpropagandisták. Az *egri Úlfenntartó Vállalatnál* röpgyűléseken ismertették a népnevelők a szovjet könyvek jelentőségét. Négy száz dolgozó vett részt a megnyitón. Külön megszervezték a könyvterjesztést és a népnevelőmunkát a munkahelyeken, a megye legtávolabbi részein is. Több mint 1200 könyv fogyott el az üzemben egy hét alatt. A *hódmezővásárhelyi* Állami Könyvesbolt vezetője, Szabó János elvtárs könyv- és képkiállítás rendezett a helyi MSZT szervezettel karöltve a könyvesboltban. A kiállítás az MSZT-titkár nyitotta meg és az első nap már 450 látogatója volt.

Vidéken nagy segítséget jelentettek a pedagógusok, akik számos ankétot tartottak a környékbeli termelőszövetkezetekben. Így Sümegyen Kovács András iskolaigazgató Solohov: *Új barázdát szánt az eke* című könyvét ismertette, Mándi Mária ált. isk. tanítónő az ötvösi termelőszövetkezetben ismertette a szovjet könyvek szerepét a mezőgazdaság szocialista átszervezésében. Ötvös 25 házból álló község és 30 könyv fogyott el egy nap alatt. Méltán könyvelhetjük el az ünnepi könyvhét egyik legnagyobb sikerének. Egyben útmutatás könyvterjesztőinknek: hogyan valósítsák meg Sztálin elvtárs szavait: *»Minden munkást és parasztot kultúrálttá és műveltté akarunk tenni és azt meg is tesszük.«*

A Szovjet Könyv Ünnepi Hetének falusi eredményei kiemelkedő jelentőségűek. Falun az volt a helyzet, hogy a könyvnapi szép terjesztési eredmények után a földművesszövetkezeti boltok hosszú ideig nem törődtek a könyvek terjesztésével.

Igy a téli könyvvásár alatt is számos faluban alig néhány könyv fogyott el. Most, az ünnepi könyvhéten is világosan kitűnt, hogy a dolgozó parasztság az utóbbi időben hatalmas kulturális fejlődésen ment keresztül, és ha a földművesszövetkezetek a helyi szervek segítségével megfelelő propagandát fejtenek ki — ezek a kulturális eredmények az olvasásban és a könyvvásárlásban is megmutatkoznak. Hozzájárult a Szovjet Könyv Ünnepi Hete sikeréhez az is, hogy az utóbbi időben az ankétok nagyrészt falun rendeztük. Így február-márciusban 58 községet látogattak meg az írók és a megküldött beszédvázlat alapján több mint 800 faluban volt könyvismertető előadás. A helyes propaganda sikere megmutakozott a könyvvásárlásban is. Hegyfalun jóval az előadás után, a Szovjet Könyv Ünnepi Hetében jelentkezett az eredmény, ötszöröse emelkedett a könyvforgalom. A jó könyvismertető nyomán fellendült a helyi népkönyvtárak látogatottsága is. Pusztamonostoron az ankét utáni egy hét alatt 50 új olvasó lépett be a Népkönyvtárba.

Egy hét alatt több mint százezer könyv fogyott el a falvakban! Számos faluban könyvsátrakat állítottak fel, az MNDSZ-asszonyok és az MSZT-aktívák házi agitációval vitték el a könyveket a dolgozó parasztokhoz.

Világosan láthattuk a Szovjet Könyv Ünnepi Hete alatt dolgozó parasztságunk megváltozott viszonyát a könyvekhez. A leérkező írókat legtöbb faluban ünnepélyesen, sok helyen zenekarral várta a község vezetősége és a falu apraja, nagyja. Sok előadáson úgyszólván az egész falu megjelent, így pl. Pankaszon 700 lakosból a falu 550 dolgozója, tehát az egész felnőtt lakosság. A hallgatók már nemcsak azt mondták el, hogy mi tetszett az elolvasott könyvből, hanem elmondták, mit tanultak belőle — munkafelajánlásokat tettek. Bánhidán, a Szabadság tszcs-ben tartott könyvismertető után Zakó Mihály felajánlotta, hogy idő előtt fejezi be az új istálló építését, Juhász Kálmán meg kubikolási versenyre hívta ki a fiatalokat. Más helyen, így a Hajdú-Bihar megyei Józsa községben Nyikolajeva: »Az aratás« c. könyvének ismertetése után Tóth István egyénileg dolgozó paraszt felvetette, hogy alakítsák meg falujukban a termelőszövetkezetet. Ezek a kiragadott példák is mutatják, hogy mi mindent tanult népünk a szovjet irodalomból és mutatják a Szovjet Könyv Ünnepi Hete sikerét is.

Az eredmények mellett voltak hibák is. Ugy láttuk, hogy terjesztőink egy része nem ismeri még eléggé a könyveket. A Standard-gyárban történt meg, hogy a könyvpropagandista abban a hiszemben, hogy Balzac szovjet író, a főhelyre helyezte el a kiállításon a könyveit. A kulturált könyvterjesztés egyik alapja, hogy ismerjük, milyen nemzetiségű az író. Rosszul készítették elő az ünnepi könyvhétet az ország egyik legnagyobb üzemében, a Vörös Csillag Traktorgyárban. Hibás volt az üzemi könyvterjesztő is, de elsősorban az ottani tömegszervezetek — akik ígértek, de nem adtak segítséget, nem agitáltak, néhány üzemrészben egyszerűen egy asztalra kitétték a szovjet könyveket. Az »eredmény« meg is mutatkozott, összesen 96 könyv fogyott el és ezt is főleg az adminisztratív dolgozók vásárolták — holott általános jelenség volt az üzemekben, hogy elsősorban a fizikai dolgozók vásároltak. Helyesen veti fel Tóth J.ajosné elvtársnő, az Allami Könyvterjesztő Vállalat újpesti üzemi terjesztője, hogy nem ismertettük a dolgozókkal eléggé azoknak a szovjet szerzőknek műveit, akiknek csak a legutóbbi időben jelent meg könyvük, pl. Csejsvili: *Lelő* című könyvét — ezért e könyvek iránt kisebb volt az érdeklődés és elsősorban az ismert írók: Azsajev, Babajevszkij stb. régen elfogyott könyveit keresték.

Néhány földművesszövetkezet, pl. Budakalász, Érd, Dunakeszi egyszerűen elfelejtkezett arról, hogy megrendezze a Szovjet Könyv Ünnepi Hetét — »másirányú elfoglaltsága« miatt. A kiküldött propagandaanyagokat az ügyvezetők íróasztalában találtuk meg. Ezekben a községekben csak elkészve, kapkodva rendezték meg az ünnepi könyvhétet. Számos földművesszövetkezet ahelyett, hogy megszervezne a könyvterjesztést a helyi tanács és tömegszervezetek segítségével, még ma is arra hivatkozik, hogy »nálunk nem lehet könyvet eladni«. Eppen az ünnepi könyvhét kiugró falusi eredményei mutatták meg ennek a véleménynek hamisságát.

Hiányosság volt az is, hogy bár a tömegszervezetek a legtöbb helyen komoly segítséget nyújtottak a munkához — és éppen segítségük biztosította az akció

sikerét —, számos üzemben és községben most sem ismerték fel a könyvpropaganda jelentőségét. A könyvtáros elvtársak segítsége sem volt egyöntetű, a legtöbb üzemben teljesen különálló volt a könyvtári kiállítás az ünnepi könyvhét rendezvényeitől.

Ezek a hiányosságok eltörpülnek azonban az eredmények mellett. Megállapíthatjuk, hogy az ünnepi könyvhét betöltötte hivatását. Széles körben tudatosította a Szovjetunió gazdag irodalmának jelentőségét életünkben és újabb tízezrekkel és tízezrekkel ismertette meg a világ leghaladóbb, élenjáró kultúráját, irodalmát. A könyvterjesztő és könyvtáros elvtársaknak tanulniok kell az eredményekből és a hibákból is. Még nagyobb figyelmet kell szentelni a felvilágosító munkának, az ankétok, könyvkiállítások előkészítésének. Bátran és merészen új terjesztési módszereket kell alkalmazni. Munkánkban sohase felejtjük el, hogy a könyv munkásainak legfontosabb feladata nemcsak a könyvek eladása és olvastatása, hanem munkájuk szerves része egyre mélyebben szántó kultúrforradalmunknak.

PARCZER FERENC

A szépirodalmi olvasókörökről

A DISZ Központi Vezetőség Intéző Bizottságának határozata a DISZ szervezetek könyvpropaganda munkájáról az elmúlt év novemberében jelent meg. Azóta négy hónap telt el és már most a kezdet-kezdetén jelentős eredményekről lehet beszámolni. Az ifjak és leányok a határozat megjelenése előtt is sűrűn látogatták a könyvtárakat, de számuk most egyre nő és a fiatalok olvasásának gazdái a DISZ könyvtárfelelősök, vagy másképpen nevezve, a DISZ könyvpropagandisták, egyre több szervezetben kezdik meg a munkájukat. A DISZ szervezetek és igen sok helyen már a DISZ könyvfelelősök munkájának legnagyobb eredménye az a számos olvasókör, amely március 9-re. szeretett Rákosi elvtársunk 60. születésnapjára való készülés alkalmából jött létre. Ezeknek az eredményeknek elérésében igen komoly szerepük van az üzemi, városi és népkönyvtáraknak, akik segítették az újonnan beállított DISZ könyvpropagandisták, fiatal könyvtáros aktívák munkáját. E munka folyamán javult a DISZ szervezetek és a könyvtárak közötti kapcsolat is, ami szintén hozzájárult elért eredményeinkhez.

Az olvasókörök első sikerei

A szépirodalmi olvasókörökről hallottunk már március 9-e előtt is, valamegyest a formája is ismert volt, sőt működött is imitt-amott egynéhány. Március 9. azonban könyvpropaganda munkánkon belül 1400—1500 olyan szépirodalmi olvasókörnek volt a szülőanyja, amelyek a DISZ szervezetek kezdeményezése nyomán jöttek létre, és amelyeknek részvevői azokat a könyveket olvasták és dolgozták fel, amelyek Rákosi elvtárs életéről, munkásságáról szólnak. Ezek közé a könyvek közé tartoznak elsősorban Vas Zoltán: *16 év fegyházban*, és a *Rákosi per* című művek.

Egyedül Sztálinvárosban 137 kör jött létre, 2640 részvevővel. Az egyes megyékben szintén nagy számmal és sok részvevővel alakultak meg az olvasókörök. Ez természetesen attól is függött, hogy a DISZ megyebizottságok és a könyvtárfront »mérnökei«: a könyvtárosok mennyire értették meg a kezdeményezés jelentőségét és mennyire tudtak a kezdeményezés élére állni, szervezőjévé válni. Győr megyében 225 kör alakult igen rövid idő alatt. Baranyában 180, Fejérbén 97, Borsodban viszont csak 30—40 a létrejött olvasókörök száma.

A közel 1500 olvasókörben sokezer fiatal ismerkedett meg Rákosi elvtárs életével és ezáltal a szépirodalmi olvasókörök jelentős politikai sikert értek el, bebizonyították életrevalóságukat.

Mégis felmerültek vitás kérdések a körök formájáról, életrevalóságáról, sorsáról, főképpen, hogy fenntartsák-e a köröket továbbra is. Nem bomlanak-e fel ezek a körök, miután elmúlt március 9. és befejezték azoknak a könyveknek olvasását, amelyek Rákosi elvtársról szólnak. A DISZ nagy fontosságot tulajdonít a körök munkájának és mivel az olvasóköröknek az előbb említett politikai sikerein túl még igen sok jó és hasznos oldala van, minden amellett szól, hogy a köröket nemcsak fenn kell tartani, hanem tovább kell fejleszteni és minél több új szépirodalmi kört kell létrehozni, foglalkozni kell munkájukkal.

Az olvasókör a könyvpropaganda munka egyik legegyszerűbb formája

Bármely üzemben, városban, községben, iskolában létre lehet hozni olvasóköröket. A résztvevők számát, amint a tapasztalat mutatja, nem lehet pontosan kiszabni. Voltak DISZ szervezetek, ahol 8—10 résztvevővel tartották meg, mint pl. a székesfehérvári motorjavító műhelyben. Viszont volt olyan község, mint Nádasladány, ahol 50—60 főre nőtt az olvasókör résztvevőinek száma, — ekkor kettéváltak, — és ezután mint két külön olvasókör dolgoztak tovább. Igen sok helyen, mint pl. az említett motorjavító műhelyben is a fiatalok bevonták az időseket az olvasókör résztvevői közé.

Az olvasókörökben a legjobban olvasó fiatal; rendszerint a DISZ könyvpropagandista, jól tanuló középiskolás fiatal, a könyvtáros fiatal aktívája, vagy maga a könyvtáros olvasott fel egy-egy részt, vagy fejezetet. Arra is volt példa, hogy lelkes pedagógus végezte a felolvasást, s ez igen jó dolog.

Az ilyen közös felolvasásokon való részvétel elősegíti a kollektív szellem érzésének kialakulását és a felolvasás utáni viták, beszélgetések fokozzák a könyv témája iránti érdeklődést. Egy szóval nemcsak a könyv elolvasását biztosítják az olvasókörök, hanem segítik a könyv mondanivalójának megértését is.

Az olvasókörök könnyítik a könyvtáros gondját, főleg falun

Igen sok idő telik el addig, amíg egyéni olvasáson keresztül három-négy olvasó elolvassa a könyvtár valamelyik könyvét. Közben a jó könyvnek hamar híre megy és a könyvtárost nap mint nap ostromolják érte. Az ilyen nehézségeket — a könyvhiányt — csak fokozza az, ha ráadásul az olvasó határidőn túl, késve viszi vissza a könyvet. Ennek a nehézségnek a megoldását segíti az olvasókör, ahol egyszerre 8—10—15 vagy 20 résztvevő »olvassa a könyvet«. Ez vonatkozik főleg falura és a kisebb könyvtárakra. Az ilyen közös olvasás hasznos az idősek, az írni-olvasni nem tudók részére is, akik meghallgathatják az olvasóköri felolvasásokat.

Az olvasókörök segítik a politikai nevelőmunkát

A rendszeresen működő olvasókörök munkáját igen jól lehet irányítani azáltal, hogy milyen könyvek olvasását tűzzük ki célul. Erre a legjobb példa a Rákosi elvtárs életét tanulmányozó olvasókörök példája. Hasonlóképpen olvashatják az egyes politikai eseményekkel, évfordulókkal kapcsolatos könyvek: mint pl. a »Fegyvert s vitézt éneklek«, a »Vigszínházi csata«, a »Moszkvától—Berlinig« stb., vagy pl. a tavaszi munkával, a tszcs-ék erősítésével kapcsolatban az »Aratás«, a »Huszon-

négyen kezdték», »Uj barázdát szánt az eke«, a »Szívvel-lélekkel«, a »Turkeve« stb. könyveket. Ugyanígy a mindennapi nevelőmunkánk témájának szolgálatába állíthatjuk a könyveket, ha a könyveket témák szerint választjuk ki, ha az olvasókörök a hazafiassággal, a honvédő szellemű neveléssel, az öt éves tervünkkel, a szocialista erkölcs kérdéseivel, a termelés eredményeinek növelésének kérdésével kapcsolatos politikai, szépirodalmi, ismeretterjesztő, vagy műszaki szakkönyveket dolgoznak fel; hogy ez mennyire így van, azt a DISZ-szervezetek munkájában szerzett tapasztalatok szintén bizonyítják.

Az olvasókörök erősítették a DISZ munkáját. Több DISZ szervezetben, ahol eddig az ifjúság szabadidejének kihasználásával nem törődtek, az olvasókörök rendszeres munkája nyomán a szervezeti élet felélénkült. Ilyen eset történt pl. Csór községben, Abán és más szervezetekben, ahol az olvasókörbe elhívtak olyan fiatalokat is, akik nem voltak tagjai a DISZ-nek. Mikor ezek a fiatalok eljártak a DISZ olvasókörökhöz; közelebb kerültek a DISZ-hez és az ott szerzett jó tapasztalatok nyomán beléptek a szervezetbe is. Másutt a politikai oktatásba való felvételüket kérték a résztvevők. A körök munkája a termelésre is hatással volt. Pl. a Ganz Vagongyárban a munkafegyelem és a minőség megjavítása terén értek el eredményt azok, akik résztvettek az olvasókörökben.

Az olvasókörök eddigi munkájában, főleg irányításában hibák is vannak. A legfőbb hiba az, hogy a könyvtárosok és a DISZ-szervezetek között a kapcsolat nem mindenütt kielégítő. Részben abból adódik, hogy csak mint DISZ olvasókörök szerepeltek és az idősek részvétele, bevonása ezekbe a körökbe igen gyér. Ez az új területen való tapasztalatlanságot, tapogatózást is és a vezetés, irányítás gyengeségét is mutatja. A megalakult olvasókörök még kevés gyakorlattal rendelkeznek és részükre módszertani anyag is csak ezután készül. Hiba az is, hogy nem ismerik fel mindenütt az olvasókörök alakulásának, létrehozásának jelentőségét és kilátásait.

Minél több életerős olvasókört

A Szovjetunióban ahol hatalmas méretű az olvasók tábora és a könyvek nagy megbecsülésben részesülnek, az olvasókört, mint a könyvek propagálásának és felhasználásának széles méretű eszközét igen sikeresen alkalmazzák. Ez a példa is arra kell, hogy ösztönözzön bennünket, hogy a meglévő kezdeményezések nyomán minél több, rendszeresen működő, életerős olvasókört hozzunk létre. Elsősorban a már működő olvasókörök részére kell feladatokat adni. További könyvek olvasását célul tűzni, nehogy fennakadás legyen a folyamatos munkában, amely feltétele az olvasókörök jó munkájának. Tehát állandósítani kell az olvasókörök munkáját. A már működő körök mellé és ott, ahol még nincsenek olvasókörök, újabbakat kell létrehozni. Az olvasókörökben olvassanak fel a helyi viszonyoknak megfelelően: aktuális könyveket. Az olvasókörök törekedjenek arra, hogy minél nagyobb számban olvassanak szakmabavágó, ismeretterjesztő és műszaki könyveket is. Ügyelni kell arra, hogy a kiválasztott könyvek érdekesek legyenek, a felolvasás pedig élénk és jól érthető. Az olvasókörök a résztvevők megegyezése szerint, hetenként egyszer-kétszer vagy esetleg minden este tartanak összejövetelt, felolvasást.

Az olvasókörforma a könyvpropaganda munkán belül egy olyan újabb forma, amelyik most kezd elterjedni, belőle napról-napra országszerte mind többet hoznak létre a könyvtárfront munkásai. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a könyvpropaganda munkának az előzőleg már jól bevált olyan formáival, módszereivel, mint az ankétok, az irodalmi esték, könyvismertetések, könyvkiállítások és főleg az egyéni olvastatás, ne foglalkozzunk. Ha a könyvtárosok, vagy a DISZ könyv-

propagandisták valamelyike azt mondaná, hogy mától kezdve bennünket más nem érdekkel, csak az olvasókör, az nagyon veszélyes dolog lenne.

Az olvasókör igen jó eszköz a könyvek népszerűsítésére, különösképpen az ifjúság között. Egymagában ez azonban nem elég. A cél az, hogy minden olvasót olyan olvasóvá neveljünk, aki a könyveket szereti, önállóan, egyénileg is olvas, a könyveket fel tudja használni művelődésének gyarapítására, egyénileg is tud helyes következtetéseket levonni, a könyvekről véleményt alkotni. Azt kell elérnünk, hogy az emberek a könyvekhez úgy vonzódjanak, mint az éltető napfényhez, s a könyv részükre olyan szükséglet legyen, mint az levegő, amely nélkül élni nem lehet. *Az olvasókör is egy út e cél felé.*

E cél érdekében továbbra is törekedjünk az egyéni olvastatásra, könyvismertetések, ankétok, irodalmi esték megtartására, könyvkiállítások rendezésére s *emellett olvasókörök szervezésére, alakítására.* Sőt már előre tekintve kísérletezzünk olyan újabb formákkal, mint az irodalmi felolvasások, olvasókonferenciák, különböző műsoros irodalmi témaesték, délelőtti matinék, amelyek szovjet könyvtárak munkájáról szóló ismert szakirodalom tapasztalatai szerint a Szovjetunióban igen népszerűek, viszont nálunk még nem ismeretesek.

A DISZ-szervezetek továbbra is legyenek kezdeményezői az olvasókörök alakításának. A könyvtárral közösen hívják meg a felnőtteket és azokat a fiatalokat is, akik nem DISZ-tagok. Alakítsanak olvasóköröket a kultúrotthonokban. Hozzának létre olvasósobákat. Alakítsanak olvasóköröket a bányász- és építőipari szállásokon. Üzemekben a műhelyeknél, tszcs-ben, gépállomások szálláshelyein, állami gazdaságokban, falun a jól dolgozó gazdák házáinál. Az olvasókörök legyenek dolgozóink tízezeinek művelői. Az olvasóköröknél végzett munkát az a közös érdek vezesse, hogy ezzel is a szocializmus építését segítik és kulturális forradalmunknak szereznek újabb győzelmet.

A fiatalok, mivel a könyvtárak olvasói között a legnagyobb számmal vannak, egyben a leghivatottabbak arra, hogy a könyvtáraknak legtöbb segítséget nyújtsanak. A könyvtárosok igényelik, kérik a DISZ-szervezetek, a DISZ-könyvpropagandisták, a fiatalok segítségét. Erre alapot ad a DISZ Intéző Bizottságának az a határozata, amely a DISZ könyvpropaganda munkájának feladatait célul tűzte ki. Az a kapcsolat, amely már megvan a DISZ-szervezetek és a könyvtárak között, biztosíték a további jó munkára. Ezt a kapcsolatot kell most szélesíteni és vállvetve együtt dolgozni a DISZ-szervezeteknek és a könyvtárosoknak a további eredményekért.

MIKUSIK ÁRPÁD

»Ahhoz, hogy valaki élni tudjon a maga és hazája javára a szabadság jogaival, nemcsak a jogok, gazdasági lehetőségek, hanem kultúra, műveltség is kell. Az a jó állampolgár, aki elég tudással rendelkezik ahhoz, hogy meglássa és megértse az összefüggéseket a maga mindennapi munkája, magartatása és nemzete sorsa, sőt ezen túlmenően a nemzetközi viszonyok között.«

(Rákosi)

Az építőipari üzemek jobb könyvtármunkájáért

Építőiparunk az elmúlt két évben — az ötéves terv első két évében — hatalmas, soha nem látott fejlődésnek indult. A sztálinvárosi, inotai, kazincbarcikai építkezések, a budapesti munkáslakások hosszú sora, mind ezt bizonyítják. Az építők egyre fokozódó lendületét nagy mértékben segítette és fejlesztette kibontakozó kultúrforradalmunk és ezen belül a könyvtármunkánk is. A könyvtármunka területén az elért eredmények mellett megmutatkoztak a növekedés nehézségei is. Az ebből eredő hibák kiküszöbölése döntő feladat építőiparunk kultúrmunkájában. Az építőiparban ugyanis napról napra százával és százával érkeznek az új munkaerők, akik részben faluról, részben a városi kispolgárság különböző rétegeiből jönnek. Ezek az új munkavállalók még nem érzik át eléggé a szocializmus építésének örömét, még nincsenek áthatva azzal a forradalmi lendülettel, amely egyébként ma már ipari munkásaink tizezeit jellemzi. Mindamellett jelentős tényező még az is, hogy az új dolgozók nagy többsége az építkezések környékén épült munkásszálásokon lakik és munkaidejük leteltével elég sok kitöltetlen szabadidő áll rendelkezésükre. Ha mindezeket tekintetbe vesszük, akkor értjük csak meg igazán, hogy ezeknek az új munkavállalóknak életében, öntudatának formálásában, az építőipar megszerettetésében, a munkafegyelem megjavításában, milyen nagy szerepet játszik a könyv.

A Népművelési Minisztérium könyvtárosztálya elhatározta, hogy tudományos könyvtárak munkatársainak közreműködésével segítséget nyújt az építészakszervezetnek az építőipari üzemek könyvtármunkájának alapos vizsgálatával. Ennek érdekében három-háromtagú brigád meglátogatta a kazincbarcikai, az inotai építkezés, a békéscsabai, az újlaki és a bécsiúti téglagyárak könyvtárait és tanulmányozta a könyvtárakban folyó politikai munkát, a könyvvállomány összeállítását, az olvasómozgalom fejlődését, a könyvtárosok munkáját.

A brigádok célkitűzése az volt, hogy a vizsgálat során szerzett jó tapasztalatokat általánosítva, utat mutasson a gyengébben működő könyvtáraknak, s a tapasztalt hibák megvilágításával felhívja az építőipari üzemek könyvtárosainak figyelmét a hiányosságok kiküszöbölésére.

Az építkezések könyvtárainak fejlődését mutatja a könyvvállományok állandó gyarapodása. A fokozottabban növekedést gátolja, hogy az üzemek kivétel nélkül kevesebbet költenek könyvtárfejlesztésre, mint a SZOT által dolgozóként megállapított havi 1 Ft. Például a békéscsabai és újlaki téglagyárban is csak dolgozóként 50 fillér van előirányozva a könyvtárfejlesztésre, vagy például Kazincbarcikán az 1952. évben még egyáltalán nem vásároltak könyvet. A SZOT által megállapított összeg felhasználásával kapcsolatban az üzemi bizottságok a magas szociális terhekre hivatkoznak. Az eddigi tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy az erre való hivatkozás mögött legtöbbször a kultúra más területeinek a túlzott és ezért helytelen előtérbe helyezése mutatkozik meg. Ennek oka a könyvtármunka jelentőségének lebecsülése. A lebecsülésben pedig nagy szerepe van annak, hogy a funkcionáriusok nagy része nem olvas.

A meglátogatott üzemek könyvvállományának összetétele a központi könyvtáraknak megfelel a SZOT határozatában előírtaknak, a szakkönyvek kivételével, amely seholsem éri el a megállapított 10 százalékot. A szakkönyvellátásban észlelt hibák jelentősége megsokszorozódik az építőiparban, ahol a könyvtáros feladata lenne a szakkönyvek útján megismertetni és megszerettetni a szakmát az új munkásokkal. A felülvizsgált könyvanyagban a magyar irodalom klasszikusai, az új magyar költők és írók kevéssé vannak képviselve.

Súlyosabb hiányosságokat tapasztaltunk a fiókkönyvtárak könyvvállományában. Ennek oka, hogy a könyvtárak adminisztrációja hiányos és nem tudják áttekinteni a könyvvállományukat, nem tudják tervszerűen szétosztani a könyvanyagot a

fiókkönyvtáraknak, illetve szálláskönyvtáraknak. Például a barcikai erőmű fiók-állománya alig tartalmaz szakkönyvet, a Makadám útéptőnél viszont az állománynak több mint felét szakkönyvek és ideológiai művek teszik ki.

A könyvanyag összetételében megmutatózó hiányosságok legfőbb oka az, hogy a könyvek beszerzése válogatás nélkül történik. Könyvtárosaink még nem használják a könyvjegyzékeket és árjegyzékeket. A könyvkiválasztást sokszor a könyvek külső formája, tetszetős volta dönti el és ugyanakkor az üzem jellegét a beszerzésnél nem veszik figyelembe.

A könyvek megóvásánál még sok a kívánni való. Kazincbarcikán például 412, Inotán 300 könyvvel nem tudtak elszámolni. Könyvtárosaink még nem harcolnak eléggé a hanyag olvasók ellen. Ebben a munkában még nem használják fel az üzemi híradót, üzemi sajtót, faliújságokat és nem küldik el idejében a szükséges felszólításokat a hanyag olvasóknak.

Jó kezdeményezésekkel találkoztunk a felülvizsgálás során: Kazincbarcikán, ahol az egyik könyvtáros, Jurecskó Magda sorra járja a késedelmes kölcsönzőket, vagy a kazincbarcikai vízierőműnél, ahol a vállalatától távozó dolgozó egy sokszorosított cédulán azt is köteles igazolni, hogy nincs tartozása a könyvtárral szemben.

A SZOT könyvtárosok függetlenítéséről szóló határozatának a felülvizsgált és érdekelt üzemek nem mindegyikében szereztek érvényt és ahol a függetlenített könyvtárost beállították, ott nem a legalkalmasabb személyt választották ki. Ennek oka az, hogy az üzemi bizottságok egyrésze még mindig lebecsüli a könyvtár-munka jelentőségét, még mindig csak technikai és adminisztrációs feladatnak látja, amelyhez nem fontos a politikai és szakmai képzettség. A meglátogatott üzemek könyvtárosai munkájukhoz eddig nem sok segítséget kaptak. Kazincbarcikán azt panaszolta a könyvtáros, hogy eddig még nem látták el a legegyszerűbb instrukcióval sem, még soha megbeszélésre nem hívták és munkáját felül nem vizsgálták.

Lenin elvtárs azt tanította, hogy a könyvtár büszkeségét és hírnevét nem abban kell látni, hogy mennyi könyvritkaságot mondhat magáénak, hanem abban, hogyan forognak a könyvek a nép között, hány olvasót szerzett a könyvtár.

A felülvizsgált könyvtárakban az összes olvasók számát nem lehetett megállapítani. Az azonban, hogy a dolgozóknak a könyvek iránti érdeklődése fokozódott, a részadatokból is kitűnt. Például a kazincbarcikai erőműnél minden ötödik dolgozó, a szénosztályozásnál minden harmadik dolgozó olvas. Az erőműnél október óta 1—1 olvasó 2—3, a szénosztályozónál 4 könyvet olvasott el. Vagy pl. a békéscsabai téglagyárban, ahol tavaly még csak a dolgozók 2 százaléka olvasott, az idén már 20 százaléka olvas. Az olvasók száma a dolgozók számához viszonyítva még mindig nem kielégítő. Sok még a porosodó könyv. Ennek első sorban az az oka, hogy a könyvtárosok nem használták fel eléggé a különböző módszereket, a könyv és a könyvtár propagálására.

A hiányos adminisztráció miatt az olvasók megoszlásának megállapításához sem állt adat rendelkezésünkre. Becslés alapján megállapítottuk, hogy főleg a fiatalok olvasnak. A fiú- és leányolvasók közötti arányszám megfelel az építkezésen dolgozó fiatalok nemek szerinti megoszlásának. A különbség az, hogy a lányok a szépirodalmi könyveken kívül egyebet alig olvasnak. Az utóbbi nagyon érdekes jelenségre a DISZ szervezetek feltétlenül figyeljenek fel.

A dolgozók a szépirodalmi könyvek közül legszívesebben a könnyű olvasmányokat keresik. Nagy keletük van a meséknek is. Az ismeretterjesztő és szakirodalom iránt is megvan az érdeklődés és ahol van, ott olvassák is. Pl. a barcikai erőműnél március hónapban 83 könyvet kölcsönöztek ki. Ebből 20 ismeretterjesztő volt. Még jobb az arány a szénelosztónál, ahol 74 kikölcsönzött műből 24 volt ismeretterjesztő.

Megállapítható, hogy a dolgozók szeretik a kalandos, izgalmas könyveket; a Makadám útéptőnél a *Gyilkosok* c. könyv a legolvasottabb. Tapasztaltuk,

hogy a könyvforgalom mindig akkor mutatott emelkedést, amikor a könyvtárba új könyvek érkeztek. Ebből az a tanulság, hogy a könyvtárosoknak a könyvbeszerzést havonként, folyamatosan kell eszközölniök, nem pedig a negyedévi beszerzési keretet a negyedév végén, utolsó pillanatban egyszerre elvásárolni.

A könyvtárak és a könyvek propagandája

Alhoz, hogy a könyvtár az olvasókat megszerezze és a megszerzett olvasókat megtartsa és, hogy a könyveket tényleg a kulturális, szakmai és politikai színvonal emelésének szolgálatába állítsa, feltétlenül szükséges, hogy a könyvtárosok felhasználják a különböző módszereket a könyv és a könyvtár propagandájára. A felülvizsgálat során azonban azt tapasztaltuk, hogy a könyvtári munka leggyengébb pontja a könyvpropaganda. A jó könyvtárosok és az irányítás hiánya miatt egyelőre az olvasókkal való rendszeres foglalkozásról beszélni sem lehet. Az olvasók saját ösztönükre és spontán érdeklődésükre vannak utalva. A könyvtáros működése abban mérül ki, hogy a jelentkező igényeket mechanikusan kielégíti. A könyvtárosok nagyrészt megelégednek a személyes propagandával, ami eredményes ugyan, de a hatóterülete kicsiny. Egyéb propagandának csak nyomával találkoztunk. Nem láttunk rölapokat, jegyzékeket, hirdetésményeket a könyvtárról, illetve a könyvtár könyveiről. Könyvkiállítást sem rendeznek könyvtárosaink, pedig a könyvkiállítás a könyvek propagandájának jól bevált eszköze. Egyedül Kazincbarcikán beszéltek arról a dolgozók, hogy a könyvtár megnyitását megelőzőleg plakátok voltak kifüggesztve. Könyvtáraink feladata lenne, hogy állandóan felhívják a figyelmet magukra, újból és újból hangsúlyozzák, hoi található könyvek, mikor vannak kölcsönzési órák.

A szóbeli propaganda területén vannak már kezdeményezések, pl. találtunk olyan üzemet, ahol az üzemi híradót már felhasználták a könyv propagandájára. A békéscsabai téglagyárban pedig olyan jól sikerült irodalmi estről számoltak be, amelyen 1200 dolgozó vett részt. Jelentős eredményt értek el az üzemek a könyveknek az olvasókhöz való eljuttatása terén. A nagy építkezéseknél a könyveknek kb. 50 százaléka már szállásokon, műhelyeken létesített könyvtárakban áll a dolgozók rendelkezésére.

Megállapítható, hogy az olvasók számának gyarapodása elsősorban ezeknek a szállás- és fiókkönyvtáraknak köszönhető. Ezt a lehetőséget még nem mindenütt aknázták ki eléggé, pl. a bécsiúti téglagyárban van olyan 84 férőhelyes szállás is, ahol nincs könyvtár.

A meglátogatott könyvtárak aktívái még nem ismerték fel azt, hogy nekik milyen nagy szerepük van a dolgozók szakmai nevelésében. A könyvtáraknak minden eszközt fel kell használniök, a műszaki tartalmú könyvek terjesztése érdekében. El kell juttatniük a könyveket, a műszaki köröknek, a továbbképző tanfolyamoknak stb. A könyvtárosoknak arra kell törekedniök, hogy a könyvek segítségével emelkedjék a dolgozók szakmai tudása.

A jó könyvtári technika elősegíti a könyvek politikai hatását

Igazi könyvtári munka el sem képzelhető jó adminisztráció nélkül. Egy jó könyvtárosnak a könyvállományról, az olvasókról, a kikölcsönzött könyvekről nyilvántartást kell vezetnie. A könyvtártechnika jelentőségét még nem eléggé értékelték a könyvtárosok. A SZOT által előírt egységes adminisztrációt még sehol sem vezették be, sőt olyan üzemben is voltak, ahol még nem is hallottak róla. A könyvekről leltár nincs, éppen ez az oka annak, hogy a pontos könyvállományt sem tudtuk megállapítani.

Az olvasókról nyilvántartás nincs és arra a kérdésre, hogy hány olvasója van a könyvtárnak, még megközelítő választ sem lehetett kapni.

A kölcsönzések nyilvántartása legjobb esetben füzetben történik és a könyvtárosok a kölcsönzéseket időrendben jegyzik be, tekintet nélkül a művekre, illetve az olvasókra. Mindez elárulja, hogy a könyvtár munkájának a politikai munká-

val nincs kapcsolata, mert ilyen kapcsolat csakis az olvasás személyi nyilvántartása alapján lenne lehetséges. Nemcsak a könyvek nyilvántartása nem megfelelő, hanem maguk a könyvek is rendezetlenek. Szükséges legalább a könyveknek a legfontosabb csoportok szerinti szétválasztása, mert így csoportosítás nélkül bizony a könyvek között még a könyvtáros is nehezen tud tájékozódni.

A hibák kijavítása egyik alapvető feltétele a jó munkának

Az építkezéseken könyv van már szép számmal és a további fejlődés lehetősége is biztosítva van. Az olvasók részéről az érdeklődés megvan, sőt állandóan fokozódik. Nagy eredmény, hogy a könyv már eljut azokhoz is, akik még eddig soha nem olvastak. Az építkezéseken óriási lehetőség az, hogy az olvasáshoz szükséges idő is megvan. A könyvtárosok között igen alkalmas elvtársakat találunk, és ahol nem megfelelő a könyvtáros, ott is megvan a lehetőség kicserélésére. A könyvtárak azonban még nem nyújtanak céltudatosan elég segítséget a dolgozók ideológiai neveléséhez, a szakmájukhoz vágó gyártási technika elsajátításához. Nem segítik eléggé a klerikális reakció elleni harcot (ez utóbbi abban nyilvánul meg, hogy a természettudományos könyveknek jóformán nincs is propagandájuk).

Hiányzik a segítség a helyi pártszervezetek, szakszervezetek és tanácsok részéről. A helyi pártszervezetek, szakszervezetek még nem ismerték fel annak jelentőségét, hogy a könyv a legjobb segítőtárs a munkában és az ellenség elleni harcban. Ez a felnemiserés az alapja annak, hogy nem veszik igénybe a könyvtárak segítségét, az üzemek gazdasági és politikai feladatainak megoldásához. A hibák kijavításához és a további feladatok végrehajtásához szükséges, hogy könyvtárosaink tudatában legyenek annak, hogy a könyvtármunkának éles fegyvernek kell lennie abban a harcban, amelyről Lenin elvtárs írt. Szükséges a proletárdiktatúra talaján hosszadalmas harcokban átnevelni magukat a proletárokat is, akik a kispolgári előítéletektől nem egyszerre szabadulnak meg, nem csodával, nem a szűzanya parancsára, nem valami jelszó, határozat, dekrétum parancsára, hanem a kispolgári tömegbefolyás ellen folytatott fáradtságos tömegharc révén.

KONDOR ISTVÁNNE

A karácsondi népkönyvtárról

Délelőtt fél 11 lehetett, amikor a vonat élesen fűtventve megállt a karácsondi állomáson. A langyos tavaszi szellő kellemes földszagot árasztott. Az útmentén a földeken itt-ott zöldel már a vetés.

Amikor a faluvégi útelágazáshoz értünk, megláttunk a villanyoszlopon egy táblát, amelyről messziről ezt a felírást olvastuk: »Népkönyvtár a kultúrotthonban, könyvkölcsönzés minden vasárnap 9—12-ig.«

Beértünk a faluba. Az egyik udvarból hangosan ránköszöntött egy 40 év körüli parasztasszony. Megkérdeztük tőle, merre van a könyvtár, ki a könyvtáros. »Dán Gyula az, a tanító. Ott lakik a Fő-utcán, az iskolával szemben« — mondotta.

A Tanácsháza előtt a villanyoszlopon újból talákoztunk az ismerős táblával. A tábla alatt egy kis színes plakát. Gyerekek nézme látszott rajta. Elolvastuk: »Meg-

hívó a Nyikolajeva: *Aratás* c. könyvének anketjára.« Míg nagy kerülővel elérkeztünk a kultúrotthonig, 23 hasonló kis meghívóval talákoztunk: a földművesszövetkezet kirakatában, a borbély ablakában, a pékműhely ajtaján, a Tanácsháza falán és még más helyen.

A kultúrotthon homlokzatán egy táblát láttunk: *Ady-kultúrotthon* felírással. Alatta a következő mondat: »*Szeresd a könyvet, mert tanít, szórakoztat, nevel.*« A felírást úgy szerkesztették meg, hogy 4 villanykörtét helyeztek el mögötte. Esténként ki-világítják a jelmondatot.

Bent a könyvtárban már javában folyik a kölcsönzés. A könyvtárosnak két aktíva is segít. Hárman szorgoskodnak 3 asztalnál. A három asztal fölött drótra fűzött három karton lóg, amelyen számok jelzik, hogy az olvasók melyik asztalnál kölcsön-

nőzhetnek. Az első asztalnál az 1—150-es, a másikonál 151—350-es, a harmadiknál 351—510-es olvasók kölcsönöznek. Az asztalokon külön fadobozban vannak a törzslapok növekvő számsorrendben. »Ezt azért kellett így megoldani, mert mindig nagy tolongás volt, egy-egy alkalommal 70—80 kölcsönző jön. Egyedül nem tudtam már elvégezni a munkát, hát megszerveztem aktívának a feleségemet. Az általános iskolás gyerekek állandóan segítenek. Kitüntetés számukra, ha eljöhettek« — mondotta a könyvtáros.

Míg a könyvtáros az olvasókkal beszélgetett és a gyerekeket csendre intette, körülnéztünk a könyvtárhelyiségben. Az ajtóval szemben a falon ezt olvassuk: »A műveltségre szükségünk van, mint a levegőre.« A jelmondat alatt Lenin, Sztálin és Rákosi elvtársak képei. A képek mellett kis virágtartókon muskátli és zöld futóka. A fehér csipketerítővel letakart asztalon kis néprádió, ezen is hab-fehér terítő. Erre helyezték a könyvtár büszkeségét, az egri körzeti könyvtár vándorzászlaját. Itt láttuk meg a *Könyvbarát* két utolsó számát is.

A falon köröskörül kis dróttal átfűzött gyűrűn folyóiratok függnek. A színes faliújságon az olvasók véleménye a könyvekről. A sarokban egy kis állványon fizikai kísérleti eszközök vannak, mellette ez a felírás: »Az elektrotechnikai szakkönyvekből olvasottak alapján készítettük el a kiállított fizikai szereket.« A gyerekek idese-reglettek. Magyarálták, ki csinálta ezt, ki amazt a fizikai eszközt.

Közben odajött László Ferenc elvtárs, az elektrotechnikai szakkör vezetője: »Szeretik a gyerekek az elektromos szakkönyveket, csak az a baj, hogy kevés van belőlük. A multkori szakköri foglalkozáson komolyan zavarba hoztak a gyerekek. Magyarázat közben felszóltak, hogy az elektromossággal foglalkozó kis könyvekből ők másképpen olvasták. Gyorsan elolvastam a könyvet. én is« — mondotta.

Karácsonyi Ferencné! megkérdeztük, szeret-e olvasni? »Azelőtt nem szoktam volt olvasni. A férjem hozott mindig könyvet a könyvtárból. Felolvasott belőlük egy-két oldalt. Tetszett. Aztán én is eljöttem a könyvtárba. Most már én is viszek könyvet. Azelőtt mindig hallgattam az MNDSZ gyűlésen, mióta olvasok már hozzá is szövegek az előadáshoz. Okosabb lesz az ember. Ajánlom, hogy az asszonyok a sok szomszédolás helyett inkább olvassanak.

Lassan lejárt a kölcsönzési idő. Az olvasók elszedték. Néhányan még a folyóiratokat lapozgatták. Egy-két gyerek meg a fizikai szerek között babrált.

A könyvtáros leült, bizony elfáradt a három óra alatt. »Decemberben végeztem el a 6 napos könyvtárostanfolyamot. A tan-

jolyamon megtanultam a könyvtár kezelését, meg azt is, milyennek kell lennie a jó könyvtárosnak. Amikor decemberben átvettem a könyvtárat, 16 olvasó volt mindössze. Először a könyvtárat hoztuk rendbe. A tanács is segítségünkre volt ebben. Kimeszeltette a helyiséget. Az MNDSZ, DISZ meg az úttörők dekorációs csoportjával kidíszítettük a termet. Ezután kezdük meg az olvasók szervezését.

Tanácsstag vagyok magam is. A tanácsüléseken mindig beszéltem a könyvtárunkról. Még vittem is néhány könyvet és ott kikölcsönöztem. A Szülők Iskoláján felhívtam a szülők figyelmét a könyvtárra. Ide is vittem könyveket. A szülők el is vitték magukkal haza.

Amikor családlátogatás volt, megint becsomagoltam a táskába a könyveket, beszélgetés közben aztán lassan előszedegyletem és megmondtam, mikor kell visszahozniok. Így nőtt lassan az olvasók tábora.

A gyerekek meg egyenesen rajonganak a könyveikért. A multkor: »Egy téli estém« címmel dolgozatot írtam velük. Erdemes lenne ezeket a dolgozatokat elolvasni, olyan szépen írtak a könyvekről. Megírták, hogy esténként olvasnak otthon.

Április 4-i felajánlásnak számított a jobb tanulmányi eredmény elérése mellett a könyvolvasás is.«

— Mennyi most az olvasók száma? — kérdeztük. »Most 501. Februárban 946 kölcsönzés volt, decemberben még csak 482. Márciusban biztosan eléri az ezret. Pedig még 4000 lakója sincs a községnek. Rákosi elvtárs születésnapja tiszteletére rendezett könyvkiállítás után 9 új olvasóval gyarapodott olvasóink tábora.

Boldog vagyok, hogy munkánk nyomán ilyen eredmények születtek. December elején még nem beszélhettünk olvasómozgalomról. Szemünk előtt, saját munkánk nyomán szélesedett ilyené.

Nagyon szeretem a könyveket, sokat olvasok magam is, pedig tanári szakvizsgára készülök oroszból. Nagyon szép a könyvtári munka. Sok türelemre és odaadásra van szükség, ugyanúgy, mint az iskolában. Csak néha a feleségem zúgolódik, hogy a házból elhordom a kézimunkákat, meg sokat vagyok a könyvtárban« — jegyezte meg és elmosolyodott.

Szeme csillogott, amikor elbúcsúztunk és további jó munkát kívántunk neki.

Dán Gyula szívvel-lélekkel végzi a könyvtármunkát. Sok, nagyon sok ilyen könyvtárosra van szükség.

NAGY SAROLTA

(Mult számunkban közöltük Dán Gyula karácsondi népkönyvtáros levelét. Most munkatársunk számol be Karácsondon tett látogatása alapján az ottani könyvtárban tapasztaltokról. — Szerk.)

Táncsics Mihály népkönyvtára

A Könyvbarát mult havi számának Eseménynaptárában 1799 április 29 dátuma mellett a magyar munkásmozgalom egyik legragyogóbb alakjának a nevével, Táncsics Mihályéval találkozhatott az olvasó. Szegény ácteszéri jobbágy-család fia, sok küzdelem után tanító. Fiatalon egész Európát bejárja, hogy megismerkedve a francia és az angol munkásság harcaival, segíthesse a magyar munkásságot. A 48-as forradalmat úgy élte át, hogy minden figyelme a magyar falué, és népéé. Eltökélt harcosa volt a nemzeti függetlenség és a jobbágyfelszabadítás ügyének. A magyar szabadságért, a parasztság és a munkásság érdekeiért élete veszélyeztetése árán küzdött és sohasem aggódott azért, hogy a reakció ellenállásába ütköző harcai közepette börtönbe hurcolják-e, vagy életét veszti. Radikális elveiért számos írásában bátran sikraszállt, ilyenek a többi között *»Hunnia függetlensége«, »Népkönyv«, »Népszava, Isten szava«* című művei. Táncsicsot a reakció elfogatta és nem is egyszer börtönbe juttatta; bár egész küzdelmét a nép szeretete, politikai éleslátása jellemzi és harca mindvégig következetes volt, az eredmények életében még nem jelentkeztek abban a formában, ahogy ő kívánta. Nem voltak meg ugyanis azok a bel- és külpolitikai feltételek, melyek az eredményt biztosíthatták volna.

Táncsics jól tudta, hogy a jobbágyság felszabadításának, a magyar nép szabadságának, munkásságunk jobb jövőjének egyik legfontosabb előfeltétele a műveltség, ahogy ő mondotta: *»a nép szellemi vagyonosodása«*. E szellemi vagyonosodás legfontosabb eszközéül pedig az iskolát és a könyvtárat jelölte meg. *»Legyen minden helységben jó iskola, mely minden más jótékony intézetnek anyjául, vagy forrásául szotgáljon. . . minden helységben községi könyvtár, vagy ha úgy tetszik, olvasóintézet. Az unokák áldani fogják még porukban is azokat, kik ezt bármi csekéllyel megalapították, mert emberi ész alig bír oly valamit kigondolni, amiből annyi haszon háramlana a társadalomnak, mint az olvasóintézetekből.«*

1858-ban megjelent *»Bordács Elek, a gyalog árendás«* c. művében széles kerektek között foglalkozik a népkönyvtárüggyel. Rámutat arra, hogy a városokban van már olvasóegylet, mely néhány ember egyesüléséből keletkezett, de ő a falunak nem ilyen szán: azt alapítsa a község közköltésén, mert kevés olyan ember él a falun olyan anyagi körülmények között, hogy újságot járasson, könyvet vásároljon.

Hogyan képzeli el Táncsics egy-egy népkönyvtár alapítását?

A megindulás az lenne, hogy minden község előljárósága közköltésén megrendelné a hírlapokat, megvásárolná a könyveket és mindezekből annyit, amennyire csak telik. Ezeket azután házról házra, minden olvasnitudó paraszthoz el kell juttatnia. Ne gondoljon azzal a község előljárósága, hogy ronggyá olvassák a drága pénzen vett lapokat és könyveket, *»sőt talán így inkább haszon, mert annak jele, hogy sok kézen fordultak meg, s a sok közül némelyekre jó hatással voltak.«* Az érdekesebb és kaposabb könyvanyagból vásároljon az előljáróság több példányt is. Ezután következik a második lépés; ez az elolvasott könyv- és hírlapanyag képezze a népkönyvtár magvát, ezekhez kell beszerezni fokozatosan és állandóan az új könyvtermést. Nem kell aggódni azon, ha egy-egy község lakossága lassan szokik rá az olvasásra, majd megkívánja, hiszen hosszúak a téli esték és ilyenkor a falu népe is szükségét fogja érezni a betűnek. Természetesen a népkönyvtár anyaga nem lehet csupán néhány könyv, vagy újság, mert kis könyvállomány nem vezethet általános szellemi vagyonosodáshoz; hiszen a falusi ember lassan rágja, hogy jól megrághassa a betűt. Ehhez nagyobb pénzzel való hozzájárulásra van szükség. *»Az országnak főkormányja minden polgárnak szabja kötelelenségévé, hogy mennyivel járuljanak a községek népkönyvtára felállításának költéséhez. Nem lehet itt szó könyörgésről és kéregetésről, de arról sem, hogy ki-ki annyit adhat, amennyit jónak lát, hanem a községi előljárók gyűlésileg határozzák meg és javasolják, hogy mi legyen az az összeg, amit a módosnak, vagy a kevésbbé módos parasztnak és a többi községbelinek adnia kell. Mit maga az egész község, vagy annak nagy többsége határoz, azt mindenki teljesítse készséggel,*

főképp, ha az oly csekélység, mit ki-ki maga megeröltetése nélkül könnyen megtehet.»

Maradna a gondja a népkönyvtár elhelyezésének, de ha a szándék komoly, ez sem lehet gond. Eleinte a községi iskola épületében is megfér, de bárhol létesíték is, fontos, hogy a község középpontjába essék; népes, sűrűn lakott helyen s *»táblára nagy betűkkel kell felírni: OLVASÓ INTÉZET, a táblát az épület homlokára ki kell függeszteni. Nyáron által az utcára s az udvarra padok legyenek elhelyezve, melyeket mielőbb ják árnyékozzanak be, s ott ülve olvassanak s ezek csábítsák oda a még idegenkedőket. Az ily csábítás nem vétek.»*

Táncsics megszabja a népkönyvtár működését is.

Faluhelyen — mondja — rendszerint nemcsak a férfiak, de az ifjak sem hajlandók heti, nehéz robotjuk után tanulni, olvasni. Inkább kívánják a szórakozást. Ennélfogva a népkönyvtárnak is arra kell törekednie, hogy szórakoztasson. Ugy éri ezt el leghamarabb, ha megkedvelteti az olvasást, kerülve azt, hogy a tanítás célzatát megsejtsék az olvasók. Az első lépés tehát a szórakoztató irodalom beszerzése a népkönyvtárba. Azonban még ezt a szórakoztató olvasmányt sem szabad csak úgy minden megfelelő vezetés nélkül az olvasóra bízni, ha azt akarjuk, hogy művelje a falusi embert. *»Nézetem szerint a népkönyvtárban aképp kell cselekedni — mondja Táncsics — midőn vasárnaponként, vagy a hosszú téli estéken többen együtt vannak a népkönyvtárban, valaki közülük, aki tanultabb és hajlandó a közértelemesség terjesztésében buzgólkodni, valamely nevezetesebb, érdekesebb tárgyat kiválasztva, engedelmet kérjen, hogy azt fennszóval felolvassa és magyarázatokkal kísérje. Az ügyes, értelmes ember a többinek szinte a szeméből is látja, mintegy érzi, minő magyarázatokra van a többinek szüksége. Szójjon magyarázatába oly új dolgokat, mikről falusi társai soha, vagy keveset hallhattak és biztosítom, oly jóízűen elhallgatják, hogy egyiknek sem jut majd eszébe más mulatságra ts gondolni. S midőn látja az olvasástvezető, hogy eképp a tudásvágyat, kíváncsiságukat felébresztette, igérje meg nekik, hogy jövő alkalommal, nevezetesen vasárnap, mikor jobban ráérnek tovább is hallgatni, még több és sokkal szebb dolgokat fog nekik olvasni, elmondani; én merem állítani, hogy seregesen csődülnek oda s alig várják újra a következő vasárnapot, hogy megint valami szépet, szokatlant halljanak.»*

A népkönyvtár ne csak helyben olvasásra adjon alkalmat, javasolja Táncsics. *»Könyvet s újságot rendszabályok s felügyelés mellett, aki akar, haza is vihessen, mert eképp a szomszédokat könnyebben meg lehet nyerni az olvasás ügyének. A rendes, jó iskolán kívül nem is képzelhető más oly jótékony intézmény, mely annyi áldást árasztana a falura, mint a népkönyvtár, mert a népkönyvtárba járatott lapok, könyvek, az azokból olvasott szép dolgok példái az olvasókat is egyre-másra buzdítani fogják. Lassan ők maguk fogják megpendíteni, indítványozni, mit tartanak szükségesnek megvenni; meg fogják itt vitatni azt is, ki amit javasol; s ha egyik üdvös intézkedés megtörtént, felmerül aztán az is, mit kell még tenni. És így megy ez tovább vég nélkül.»*

Eddig Táncsics.

Milyen gazdag program. szinte már benne van magjában mindaz, ami a népkönyvtárak felállításához, kiépítéséhez, működéséhez, a nép műveltségének széleskörű elterjesztéséhez szükséges: gazdag könyvanyaggal rendelkező, állandóan fejlődő népkönyvtárakat felállítani: olvasásra, kölcsönzésre egyformán alkalmas, hívogató szép otthont teremteni ezeknek a népkönyvtáraknak; az olvasókat szórakoztató formában művelni, sohasem magárahagyva; még az ankét terve is benne van burkolt formában

Joggal kérdezhetnénk, hogy mindabból, amiért Táncsics agitált, hogy mindaz, amit oly meggyőzően propagált, mi és milyen mértékben valósult meg falvainkban akkor? Hogy a könyvespolcokon őrzött ismeretterjesztő, szórakoztató irodalom eljutott-e a magyar faluba erje, tisztasága, szépsége egész teljességével feledtetni az aszaló napsütésben, szélben, esőben dolgozó paraszt kemény munkájának verejtékét? Segítette-e őket lépést tartani a haladással, ízléssel anélkül, hogy termé-

szetes életszemléletüket feláldozni kényszerítette volna őket? Ne kérdezzük! Nem volna ez egyéb meddő tetemrehívásnál. Nemhogy korábban, de közel 100 évig sem valósultak meg Táncsics eszméi, csupán felszabadulásunk óta beszélhetünk igazi népkönyvtárakról. Ma, amikor a népkönyvtár-ügynek hatalmas hálózata van, ma amikor a háromzedik népkönyvtár megnyitásának ünnepségére készülünk, ma már elmondhatjuk, hogy Táncsics szellemében visszük el a szocialista falunak az emberiség legféltettebben őrzött kincsét, a haladó kultúrát.

Nem ítélnénk meg jól a történelmi helyzetet, ha az állítanánk, hogy Táncsics elvei, bár megvalósulásra sokáig vártak, elmerültek az idők sodrában. Csírájukban éltek és a Táncsicshoz hasonló szellemek segítették a magot virágba szökkenni. Táncsics életét ismerve megértjük, hogy nagy példája nem maradhatott követő nélkül; már élete alkonyán van, amikor a magyar nép még mindig ragaszkodik önzetlen, igazságáért harcoló pártfogójához. Változatlanul bírja a függetlenségi pártok bizalmát és szeretetét és a képviselőjét megválasztó orosházi nép még akkor is Táncsicshoz ragaszkodik. Felcsendül a kortesdal:

*Kossuth Lajos azt izeni
Jobboldali nem kell neki.
Táncsics legyen a követünk,
Ő a mi kedves testvérünk.
Éljen a haza!*

*Olyan követ kell most nekünk,
Ki úgy érez, mint mi érzünk.
Ki, hogy talpig magyar ember.
Megmutatta már ezerszer.
Éljen a haza!*

Halála után a reakció sietett arról gondoskodni, hogy neve minél előbb és végérvényesen feledésbe merüljön. Bátrán állíthatjuk, hogy Táncsicsot is 1945 adta vissza nekünk. S most, mikor Május 1-én megint szép, szabad munkásünnepünk lesz, emlékezzünk meg kegyelettel nagy ügyünk többi harcosai mellett Táncsicsról is.

D. P.

Táncsicsot csendőr kíséri leánya ravatalához

A könyvterjesztő felelőssége

A dolgozók államában mindenkinek megvan a helye, munkaköre, melyért a maga személyében felelős. Feladatát természetesen mindenkinek a legjobb tudása szerint kell ellátnia, mert egy ember rossz munkája a termelő gépezet egész láncolatát béníthatja és késleltetheti.

A könyvterjesztő munkája, a könyvterjesztő felelőssége a felelőségek fokozatában különös helyet foglal el. A könyv fontos eszköze — sokszor alapja — fejlődésünknek. A könyv közvetíti politikai vezetőink élenjáró tanításait, melyek nélkül tétova keresés lenne az életünk. A könyv segítségével jut el tudósaink, technikusaink, sztahanovistáink tapasztalata, munkájának eredménye dolgozóink millióihoz. A könyv segítségével szerezhetünk tudomást a Szovjetunió szocialista építésének 35 éves gyakorlatáról és könnyíthetjük, gyorsíthatjuk szocializmusunk építését.

Hosszú lenne felsorolni mi mindent jelent dolgozó népünknek a könyv, a szépirodalom, költészet stb.

A könyvterjesztőktől függ, hogy pártunk által szervezett oktatás anyaga *idejében a helyén* legyen.

Tőlük függ, hogy Pioker Ignác elvtárs módszere minden forgácsolással foglalkozó ipari dolgozókhoz eljusson, és felférhetetlen nagy annak a jelentősége, hogy dolgozó parasztjaink elolvassák a földművelés és állattenyésztés fejlett, tudományos módszereiről szóló könyveket, füzeteket.

Vajjon hivatásos és társadalmi munkában dolgozó könyvterjesztőink, földművelésszövetkezeti könyvfelelőseink tudatában vannak-e ennek a hatalmas felelőségnek?

Kétségkívül, már sokan átérzik ezt a felelőséget, de még nagyobb azok száma, akik nincsenek tudatában, hogy milyen felelőségteljes, fontos munkát végeznek.

Ennek oka nagyrészt a *tudás hiánya*. Az, aki képtelen arra, hogy a kezébe került könyv lehető hatását végiggondolja, aki nem tud eligazodni bonyolult életünk, munkánk szerkezetében, nem érdeklődik fejlődő szép országunk szükségletei iránt, az természetes, hogy értetlenül áll a naponta tízével-huszával megjelenő könyvek terjesztési problémái előtt.

Igy történhetett, hogy a Rákosi Művek könyvterjesztőjénél másfél évig feküdt olvasatlanul az a könyv, mely Csető elvtársból sztahanovistát alakított. Így történhetett meg, hogy a »*Mezőgazdasági rovarant*« az Ikarus-gyár könyvtárának juttatták »élelmes« könyvterjesztők.

A tudás és felelősségérzet egyenes arányban áll.

A példák tömegét sorolhatjuk fel, hogy a jól terjesztett könyv hogyan mozgatja meg a dolgozókat, hogy segíti a dolgozó parasztságot abban, hogy helyzetét, feladatát megismerje — sőt még abban is, hogy világosan el tudja választani a barátot az ellenségtől.

Gondoljunk arra, mit jelent a dolgozó parasztjainknak Solohov könyve: »*Ul varázdát szánt az eke*«, vagy Gorelik: »*Sztálin-díjas*«-a az esztergályosainknak, hogy csak közismert példát hozunk fel.

Fényszarusi Tibor sztahanovistánk, a Vörös Csillag Traktorgyár esztergályosa, munkáját és életét két szovjet könyv döntően megváltoztatta. Ő maga írja, hogy mit köszönhet a »*Szovjet Szerszámgépipari Minisztérium gyorsforgácsolási technológiája*« című könyvnek:

»*Ennek alapján mind magam, mind a műhelyben dolgozó többi szaktársam komoly eredményeket értünk el. A könyv ismerése előtt a termelési százalékom 135% volt, ma 206%.*

Selejtmentesen dolgozom, ezt szintén egy szovjet könyv: »Csutkin mozgalmának« köszönhetem. Ennek folytán magam is, mint a brigádom minden tagja ennek a könyvnek az alapján dolgozunk selejtmentesen.«

Takács Sándor, a Rákosi Mátyás Művek sztahanovista fűrósa ugyancsak rendkívül sokat tanult azokból a könyvekből, melyeket a helyesen irányított ter-

jesztés hozzájuttatott. Így pl. Szentkúti: *Fűrógépek* című munkájából, valamint a Szovjet gépipari enciklopédia megjelent kötetéből.

Hasonlóképpen nyilatkoztak Baranyi Sándor, Ganz Villany dolgozója, Benedek László, sztahanovista csoportvezető, ugyancsak a Ganz Villanyban és még többen.

A szocialista mezőgazdaság fejlesztésével kapcsolatban is vannak tapasztalataink arról, hogy milyen eredmények követik a helyesen terjesztett, jó helyre juttatott könyveket.

A mezőhegyesi földművesszövetkezeti bolt egyik leglelkesebb könyvvásárlója Kardos Júlia, fiatal parasztlány, aki szépirodalmi könyveket és szakkönyveket is vásárol. Legjobban érdeklik a gyapottermelésről szóló könyvek, s most az állami gazdaságban a gyapottermelő brigád vezetője.

Békésszentandrás Dorogi Sándor foglalkozik lelkesen a könyvekkel, s az ő legjobb vásárlói közé tartozik Bencsik Ferenc dolgozó paraszt, akit főként a gyümölcsstermesztéssel foglalkozó szakkönyvek érdekelnek. Ennek eredményeképpen alakult meg a gyümölcsstermelő csoport Békésszentandrásan.

De vajjon hogy fejtsenek ki irányító befolyást, ha könyvterjesztőink nem ismerik fel a könyvek jelentőségét és a »pult« alatt vagy fiókba zárva »örzik« e kiadványokat?

Bonyolultabb a kérdés, ha szakkönyvről van szó. Népi demokráciánk a szakkönyvek hatalmas tömegével támogatja az ötéves tervünkért dolgozó munkásságot, parasztságot és értelmiséget.

Minden tudományos és szakkönyv *valakinek* készül. A könyvterjesztés feladata az, hogy ezt a »valakit« megtalálja.

Sokszor megdöbbentő az a közömbösség és felelőtlenség, mellyel földművesszövetkezeti boltosaink egy része kijelenti, hogy »nem érdekli a népet« a mezőgazdasági könyv és brosúra — ahelyett, hogy beismerné, még csak kísérletet sem tett, hogy megnézzé, átlapozza az esetleg egy éve ott fekvő könyveket és megmutassa a dolgozó parasztoknak. Számítalan eset — ahol a *felelőssége* tudatában lévő boltvezető vagy könyvfelelős működik — azt bizonyítja, hogy igen nagy érdeklődéssel olvassák és tanulnak az élenjáró szovjet és új magyar mezőgazdasági munkákból.

Még egy évvel ezelőtt az üzemi könyvpropagandisták nagy többsége azon az állásponton volt, hogy a szakkönyv »nem érdekli a dolgozókat«. Megismervén a szakkönyvek jelentőségét, fokozott figyelemmel foglalkoztak terjesztésével — és most az a helyzet, hogy kevésnek találják azt a mennyiséget, amelyet terjesztésre kapnak.

Ez mutatja, hogy dolgozóink milyen szenvedéllyel vetik magukat a tanulásra.

Azonban korántsem hibátlan a szakkönyv-terjesztésünk. A felelősség és a tudás szoros kapcsolata a szakkönyvek »hiánya« esetében úgy mutatkozik meg, hogy vannak könyvtárak, melyek »gyűjtik« a szakkönyveket, tekintet nélkül arra, hogy szükséges-e. Nem vizsgálják meg, kinek szól a kérdéses könyv, csak az a fő, hogy szakkönyvet adjanak el, vagy halmozzanak fel.

Igy történhetett, hogy Kairov: *Pedagógiájából* az EMAG-könyvtár részére 3 példányt adtak el és a »Guritódomb« c. vasutasoknak szóló szakkönyvet az IKARUS könyvtárának juttatták.

A felelősség hiányára mutat az is, hogy például a Kiss: *Kovácsolás* c. művet, mely kitűnő szakkönyv a nehézipar számára — minden kovácsolással foglalkozó üzemenk ajánlották. Itt persze hibás a kiadó is, mert a címben is fel kell tüntetni a könyv jellegét.

Láthatjuk, hogy a könyvterjesztő felelős azért, mit juttat el az olvasóhoz, vagy könyvtárba — és azért is, amit nem juttat el, illetve nem a helyére irányít.

Ezt a felelősséget tudatosítani kell. Meg kell értetni minden, a könyvterjesztésben hivatásosan dolgozóval és társadalmi aktívával, hogy gyakran az ő jó munkájától függ oktatásunk, termelésünk eredményessége. És hogy ezt a fontos feladatot eredménnyel láthassa el, ahhoz meg kell ismerni a könyvet, annak jelentőségét, mert felelősséggel könyvet terjeszteni csak művelt ember tud.

V L.

Üzemi könyvtárosaink munkájának néhány hiányosságáról

Üzemi könyvtáraink munkája a párt-szervezetek segítségével az elmúlt évekhez viszonyítva hatalmas fejlődésen ment keresztül, amit mi sem bizonyít jobban, hogy ma már nincs üzem, amelynek jól, vagy kevésbé jól működő könyvtára ne lenne. Az üzemi könyvtármunka egyre inkább szerves részévé válik szocialista kultúrforradalmunknak, de szerves részévé válik a dolgozók szakmai, politikai és kulturális színvonala emelésének is.

Az eredmények mellett jócskán akad hiányosság is s ezeknek feltárása hozzá fog járulni a hibák kiküszöböléséhez.

Üzemi könyvtárosaink egyik egyöntetű hibája a brosrák jelentőségének lebecsülése, amely szinte brosrá-ellenességben nyilvánul meg. Üzemi könyvtárosaink tekintélyes része nem látja a különböző brosrák jelentőségét az olvasómozgalmakban és bár nem mondják, mégis az a látszat alakul ki, hogy a brosráknak a könyvtárba való besorozása, adminisztrálása ugyanolyan munkával jár, mint egy-egy vasos könyvnek. Aki ezt az álláspontot képviselik, nincs igazuk. A brosrá előiskolája a hosszabb lélekzetű könyvek olvasásának. Nem egy dolgozót a brosrákon keresztül vezettek rá a könyvolvasás szeretetére, a szakmai könyvek rendszeres olvasására. Könyvkiadásunk az elmúlt években közel 100 szovjet és magyar sztahanovista élenjáró munkamódszerét ismertető brosrát adott ki. Ezeknek a brosráknak a gyakorlati célja abban rejlik, hogy a sok ábrával megmagyarázott munkamódszereket a különböző szakmák dolgozói a brosrák alapján elsajátítsák, saját munkaterületükön bevezessék, s ezáltal az új technika harcosaivá váljanak. Pioker Ignác, az Egyesült Izzó Kossuth-díjas gyalusa, aki 23 hónap alatt teljesítette elsőnek hazánkban az öt éves tervét, nem egyszer hivatkozik arra, hogy új munkamódszerét nem kismértékben a »Szovjet sztahanovisták« sorozatban megjelent *Titov-Nyikiforov sztahanovista gyalusok* című brosrából sajátította el.

Muszka Imre elvtárs, akinek újításai ugyancsak megjelentek brosrá formájában. büszkén dicsekedhet azzal, hogy *Bikov: A sztahanovista gyorsvágás* című brosrá tanulmányozása, Bikov elvtárs személyes tapasztalatátadása segítette hozzá »az ország legjobb esztergályosa« büszke cím elnyeréséhez.

Nem kisebb segítséget nyújtott például hazai martinásainknak és olvasztárjainknak az Amosov: *Negyedszázad a Martin-kemencénél* című brosrá. Iónás Ferenc elvtárs, a Rákosi Mátyás Művek Martin-üzemének sztahanovista olvasztárja e brosrán keresztül kapott tapasztalatait terjeszti széles körben munkatársai között.

Üzemi könyvtáraink egy másik hiányossága, amely szintén a brosrá ellenességéből ered, hogy könyvtárainkból hiányznak a szovjet szakszervezeti munkamódszereket ismertető szakszervezeti brosrák. Pedig a most folyó szakszervezeti választások alkalmával az új szakszervezeti káderek ezrei kerülnek be a szakszervezeti apparátusba, akik részére felmérhetetlen segítséget nyújtanak munkájukhoz a szakszervezeti brosrák. Melyik szakszervezeti bizalmi menné például azt mondani, hogy munkájának jó elvégzéséhez nem nyújt segítséget a *Szakszervezett bizalmi a szovjet üzemekben* című füzet. Az üzemi kultúrfelelősök is elismerhetik, hogy kulturmunkájuk jobbátételéhez milyen nagy segítséget nyújtott — annak, aki tanulmányozta — a *Kulturmunka a szovjet szakszervezetekben*, vagy *Szocialista kulturmunka Ózdon* című könyvecske. Ezen a téren is, mint a sztahanovista brosráknál, nemcsak az a tennivaló, hogy a brosrát a könyvtárba megtalálhatóvá tegyünk, hanem az, hogy szívós fölvilágosító munkával az érdekelteket olvasóivá tegyünk. Fel kell hívni a figyelmüket a dolgozóknak — ha kell a munkapadnál is —, hogy milyen segítséget nyújtanak a brosrák a munkatermelékenység fokozásában, illetve a szakszervezeti munka megjavításában.

Egy harmadik hiányossága üzemi könyvtárosainknak a szakmai könyvek beszerzésében mutatkozó mechanizmus. A műszaki könyvek beszerzésénél, könyvtárosaink nem mindig veszik figyelembe az üzem műszaki adottságát, mert ha figyelembe vennék, nem történné meg például, hogy textilipari üzemben építőipari könyveket, vasas üzemekben bányászati könyveket találunk a könyvtárban. Mint rendkívül kirívó példát említem meg, hogy az Ikarus-gyár könyvtárosai a 90.— Ft-os Scsegolev: *Mezőgazdasági rovartan című könyvet*, vagy a *Gurítódomb gépesítése* című szakkönyvet szerezték be, ugyanakkor a könyvtárban alig voltak találhatóak a fémek gyorsmegmunkálásáról szóló

brosúrák. Azt hiszem, ennek az üzemi könyvtárnak nem volt elsőrendű szüksége az *Irodalomtanítás munkamódszere* című könyv, mikor az átképzős esztergályosok Ogloblin: *Vasztergályozás alapjai* című könyvet keresték a könyvtárban és nem találták.

Üzemi könyvtárosaink e hiányosságok kiküszöbölésével, a »Nem kell broszúra a könyvtárba« elv megszüntetésével nemcsak jobbat teszik könyvtármunkájukat, hanem a broszúrák tervszerű propagálásával hozzásegítik dolgozóinkat szakmai továbbképzésükhöz, ezen keresztül a munka termelékenységének emeléséhez.

RAZSO ERNŐ

Könyvekkel is harcoljunk a békéért

Ez év júniusában hatalmas béketalálkozó lesz hazánkban. Ez az esemény újabb kifejezője lesz annak a törhetetlen békeakaratomnak, amely a Szovjetunió vezette, 800 milliós: béketábor magyarországi frontszakaszának harcosait: az egész dolgozó magyar népet eltölti.

A szó: béke, minden becsületes ember szívét-lelkét mélyen megmozgatja. Nagy békedemonstrációinkat olyanmá kell tennünk, hogy ez a szó minél messzebbhangzó legyen: a találkozó lelkesítse újabb bátor tettekre mindazokat, akik a béke nagy ügyéért harcolnak és rettentse vissza az imperialista gyilkosokat, akik egy újabb háború borzalmaait próbálják az emberiségre zudítani.

A könyvtári munka eszközeivel is hozzá kell járulnunk ahhoz, hogy a béketalálkozót minél sikeresebbé tegyük. A legkínálkozóbb lehetőség egy olyan könyvkiállítás megrendezése, amely a legszélesebb tömegek figyelmét felhívja a békeharccal kapcsolatos legkiemelkedőbb művekre. Természetesen az olvasókkal való foglalkozás bevált módszereit alkalmazva, azt is el kell érünk, hogy minél többen elolvassák ezeket a könyveket.

A könyvanyagot tartalmazniuk kell politikai és szépirodalmi műveket.

Az anyagot a következő csoportosításban rendezzük el:

I. »VEZETŐINK A BÉKEMOZGALOMRÓL.« Ez a csoport foglalja el a kiállítási asztal (vagy egyéb tárgy) közepét — mint ahogyan az összes problémák megvilágításában, a marxizmus-leninizmus klasszikusainak, pártunk vezetőinek munkái foglalják el a főhelyet. Lenin Válogatott Művei II. kötetének 260. oldalán találjuk a híres békedekrétumot, amely bizonyítja azt, hogy az első szó, amellyel a szovjet kormány a többi népekhez fordult — a béke szava volt. Nyissuk ki itt a könyvet és úgy helyezzük el. Mivel ez a két oldalon a fejléc nem közli a szerző nevét, helyezzünk kis kartonlapot a kinyitott könyvre, amelyre felírjuk: Lenin: »Előadói beszéd a békéről. 1917 november 8. (október 26.)« Sztálin: »A békéért« c. könyve alapvető útmutatásul szolgál és a legértékesebb fegyvert jelent a haladó emberiség békeharcában. Rákos elvtárs »A békéért és a szocializmus építéséért« c. gyűjteményes kötete valamennyi cikkén végighúzódik a béke fenntartásának, harcoss megvédésének gondolata: »A béke frontjának az a szakasza, amelynek megőrzése a magyar dolgozókra, a magyar ifjúságra van bízva, erős és szil-

lárd. Ránk bizony számíthatnak mindenütt, ahol a békét kell védeni, ahol a békéért folyik a harc.»

Ebben a csoportban helyezzük el Farkas Mihály elvtárs »*A béke arcvonalán*«. c. könyvét is.

II. »A SZOVJETUNIO — A BÉKE ELHARCOSA.« A könyveknek ebben a csoportjában azokat a műveket helyezzük el, amelyek sokoldalúan mutatják be a béke zászlóvivőjét. Erről szól a »*Szovjetunió a békéért és haladásért*« c. kötet. A Szovjetunió békepolitikájáról és a szovjet nép szilárd békeakarataról szólnak Visinszkij: »*A népek békéjéért és biztonságáért*« és Erenburg: »*A békéért*« c. művei. A Szovjetunió hatalmas erejét, épülő nagy béke-műveit mutatják be a következő könyvek: Berija: »*A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 34. évfordulója*«, Jermilov: »*A szovjet irodalom a béke harcosa*« és »*A kommunizmus nagy építkezései*«.

III. Az »ÉPÍTŐ MUNKÁKKAL A BÉKÉÉRT« c. csoport azokat a könyveket tartalmazza, amelyek felvirágzó hazánkról, a munkahőstettekről szólnak — vagyis arról az építőmunkáról, amely saját békénket védi és egyben erősíti az egész béketáborot. Ide a következő könyveket tegyük: »*Ötéves tervünk: béketerv*«, »*Győzelemre visszük a béke tervét*«, »*Utazás az új Magyarország*«, »*Békénk őrei. Magyar írók a munka és béke harcásairól*«.

IV. »LEPLEZZUK LE A HÁBORÚS GYUJTÓGATÓKAT!«, ez békemozgalmunk egyik igen fontos feladata. A népek haragjától félt és ezért álarc mögé bújó gyilkosokról és hitvány ügynökeiről szólnak a következő könyvek: Sayers—Kahn: »*A nagy összeesküvés*«, Parker: »*Öszeesküvés a béke ellens*«, Nonev: »*Árulás*«, »*A*

jobboldali szociáldemokrácia az imperializmus támasza«, Galan: »*A sötétség atyja és cinkosai*«.

V. A kiállítást a békeharccal kapcsolatos kérdéseket megvilágító és azokat teljessé tevő szépirodalommal egészítsük ki. A Szovjetunióról és a népi demokratikus országok építőmunkájáról, békeharcáról a következő könyveket tegyük ki: Nyikolajeva: »*Az aratás*«, Gorbacov: »*Donyeci bányászok*«, Máté György: »*A béke nevében*«, Sadoveanu: »*Mitrea Kókor útja*«, Bernaskova: »*Szabad az út*«, »*Mai lengyel elbeszélők*«, »*Bolgár elbeszélések*«, Din Lin: »*Felkelt a nap a Szangan folyó felett*«. A francia nép háború elleni küzdelméről szól Stil: »*Az első összezapás*« c.; a német nép egységéért folyó harcáról pedig Szotkó: »*A béke biztosítéka*« c. regénye. Hatásosan leplezi le az imperialisták igazi arcukat Spanov: »*Gyujtogatók*« c. nagy regénye és Asztalos: »*Mitra*« c. elbeszélő köteténye. A »*Békét, békét a világnak!*« c. versantológia a világ összes népeinek békeakarataról szól, legjobb költők tolmácsolásában.

(A könyvek kiállításának egyes gyakorlati kérdéseivel foglalkozik a Könyvbarát 1951. 3. számában megjelent cikk: »*Hogyan szervezzük meg a könyvkiállítást?*«)

A jól szervezett könyvkiállítással, a béke könyveinek aktív propagálásával mi is részesei lehetünk annak a munkának, amelyről Kovács István elvtárs »*A nemzetközi helyzetről*« c. előadásában a következőket mondotta: »*Fel kell világosítani, öntudatra kell ébreszteni minden dolgozót, hogy megtalálja helyét a béke, a szabadság és szocializmus táborában s akkor megoldjuk Sztálin elvtárs útmutatását: A béke fennmarad és tartós lesz, ha a népek kezükbe veszik a béke megőrzésének ügyét és végig kitartanak mellette.*«

Igy helyezzük el a kiállított könyveket

Hogyan raktározzuk a könyveket az üzemi és népkönyvtárakban

A Könyvbarát a raktározás kérdésével az elmúlt év novemberi és decemberi számában foglalkozott. Üzemi és népkönyvtáraink jelentős részében a raktározás még mindig nem elég megnyugtatóan történik. A meg nem felelő raktározás erősen hátráltatja a könyvtáros munkáját. A hosszas keresgélés torlódást okoz, türelmetlenné teszi az olvasókat, csökkenti a könyvtár forgalmát. Az ilyen könyvtárból könnyen elvesznek a könyvek, pusztul a szocialista vagyon. A jól rendezett könyvek között viszont könnyen eligazodik a könyvtáros és az olvasók által kért könyvet pillanatok alatt megtalálja.

A SZOT kiadásában megjelent »Könyvtáros kézikönyv« foglalkozik a raktározással. Sok üzemi könyvtár az itt leírt módon raktároz. E szerint a könyveket 10 csoportra kell osztani a tizes osztályozó rendszer főszámai szerint.

A tizes osztályozó rendszer szerinti raktározás csak akkor jó, ha részletesebb, mert a tíz főszám némelyike jóformán semmit se mond. Például:

6. Alkalmazott tudományok. A könyvtáros ebből nem igen tudja megállapítani, hogy ide mit helyezzen. A legjobb az olyan csoportosítás, amely az olvasók érdeklődési körét veszi figyelembe. E szerint a szovjet tömegkönyvtárak egy részében az állományban hét csoportot különböztetnek meg, amit mi alapul vehetünk a raktározásnál is. Ez a raktározási mód természetesen csak a kisebb kötetszámú (10.000 kötetig) könyvtárakban alkalmazható. Szakkönyvtárak anyagának raktározására nem nagyon alkalmas.

E raktározási mód lényege:

A könyveket jellegük szerint hét csoportra osztjuk és ezen belül szoros ábécé-rendben rakjuk.

A hét főcsoport a következő:

I. Társadalmi-politikai irodalom. Ide tartoznak a marxizmus-leninizmus klasszikusai, filozófiai művek, tehát azok, amelyeket általában ideológiai műveknek nevezünk. Marx, Engels, Lenin, Sztálin műveit ezen csoportokon belül kiemelve, az első helyre kell helyezni, úgy hogy a marxizmus-leninizmus négy nagy klasszikusának művei egymástól elkülönítve legyenek a könyvek címeinek ábécé rendjében.

II. Természettudomány. Ide tartozik a matematika (számтан), csillagászat, fizika, vegytan (kémia), élettan (biológia), természetrajz.

III. Mezőgazdasági irodalom.

IV. Technikai irodalom. Ide soroljuk a műszaki szakkönyveket.

V. Szépirodalom. Ide nemcsak regényeket és verses műveket sorolunk, hanem az egyes írókról szóló életrajzokat és irodalomtörténeti műveket is.

VI. Gyermekek és ifjúsági irodalom.

VII. Egyéb irodalom. Ide tartozik az orvostudomány, sport, művészet, stb. Általában azok a művek, amelyek az első hat csoport egyikébe sem sorolhatók.

A természettudományi művek közé nemcsak a szigorúan vett természettudományi műveket soroljuk, hanem a nagy természettudósok életét, munkásságát ismertető könyveket is. Ugyanez vonatkozik a mezőgazdasági és technikai irodalomra is.

A fenti csoportosítás igen könnyen áttekinthető és mivel a könyvtár statisztikáját is a fenti csoportok szerint kell megadni, igen előnyös így raktározni.

Az ilyen egyszerű csoportosítást még a kevésbé képzett könyvtárosok is könnyen elvégezhetik.

A könyveket az egyes csoportokon belül a szerzők szerint ábécé sorrendben rendezzük. Ha a könyvnek nincs szerzője, akkor a címet vesszük alapul. Például: »Békét, békét a világnak« című könyv a »b« betűhöz kerül. Azonban nem elég, ha csak a kezdőbetűt vesszük figyelembe. Több száz könyv kerülhet például az »a« betűhöz (Aczél, Acsádi, Ady, Akszajev, stb.) A szerző nevének (ennek hiányában a címnek) nemcsak az első betűjét vesszük tehát figyelembe, hanem a többit is. Például Balzac és Balassi esetében a három első egyezik, a negyedik Balzacnál »z«, Balassinál »a«, tehát Balassi megelőzi Balzacot. Ha több szerzőnek azonos a vezetékneve, akkor az utóbbi nevet (keresztnevet) is figyelembe vesszük. Például Arany János megelőzi Arany Lászlót, Karinthy Ferenc Karinthy Frigyeset stb.

A könyveket az úgynevezett nemzetközi ábécé betűrendje szerint helyezzük el. Nem teszünk különbséget az a és á, az e és é, az i és í, az o és ó, az ő és ö, az u és ú, az ü és ű között. Például Ábrányi megelőzi Aranyt.

Az összetett betűket, cs, zs, ly, stb. különálló betűeknek tekintjük. Acsádi megelőzi Aczél, mert az »s« előbb van az ábécében, mint az »z«. A betűk sorrendje tehát a következő: a, ä, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, ö, p, q, r, s, t, u, ü, v, w, x, y, z.

A raktározás főhibája a legtöbb könyvtárnál nem az, hogy esetleg a csoportosi-

tás nem megfelelő, hanem hogy a csoportokon belül nem tartják rendben a könyveket, tehát nincs meg a szoros betűrend szerinti elrendezés. Ennek következménye azután a hosszas keresgélés, s lehetetlenné válik a könyvek helyes visszarakása is. A könyvtári munka így meglassul. A főcsoportok megadása tehát önmagában nem megnyugtató, csak az a megoldás kielégítő, amely a könyvek helyét az egyes csoportokon belül *jelekkel, illetve számokkal rögzíti.*

A könyvek gerincére jeleket kell tenni. Az egyik jel a már említett római szám, amely a csoportot jelzi, ez alá kerül egy betűrendi jel (Cutler szám). A betűrendi jel a szovjet tömegkönyvtárakban rendszeresítve van. Igen megkönnyíti a munkát, mert lehetővé teszi a könyvtári gyakorlatnál nem igen rendelkező fiatal aktívák igénybevételeit is.

Az említett betűrendi jel egy betűből és egy kétjegyű számból áll. A betű a könyv szerzője vezetéknevének kezdőbetűje, ha nincs szerző a cím névelő (a, az) nélküli kezdőbetűje. A számot táblázatból kell megállapítani.

Betűrendi táblázat a Népkönyvtári Központban (Bp. József Nádor-tér 10.) beszerezhető. A táblázat mellett részletes magyarázat van. Ennek alapján a könyvek elhelyezése például a következő:

Ady összes versei

V
A25

Arany balladái

V
A76

Arany: Toldi trilógia

V
A76

Asztalos: Szél fuvatlan nem indul

V
A91

Azsajev: Távol Moszkvától

V
A99

stb.

A betűrendi jel elhelyezése a könyv gerincén, a könyv alsó szélétől 1 cm-re kerül az oda ragasztott papircsíkokra. A számok kikeresése és a könyvekre való feljegyzése sok munkát igényel, de ez a munka sokszorosan megtérül a könyvnek a raktári kezelésénél (kiemelés, berakás).

Ha a csoportszámokat is rávezetjük a könyv gerincére, akkor a csoportszámot római számmal írjuk és a betűrendi jel a csoportszám alá külön sorba kerül. Például Garzó Tamás: *Az élet keletkezése* című könyvre ez a jel kerül: II

G26

A raktári jelzeteknek a könyvre való rávezetése nélkül is használható ez a raktározási rendszer, de a könyvtáros valóban rendet akar tartani könyvtárában, feltétlenül rá kell vezetnie a könyvekre a megfelelő jelzeteket. Ellenkező esetben ugyanis egy-egy rosszul visszahelyezett könyv esetleg félévre is elvész az olvasók szempontjából. A felírt számok elejét veszik az időtrábló örökös rendezgetésnek és keresgélésnek.

S. I.

»A könyvtári technika kérdéseitől nagyon sok függ: a könyvek épsége, a könyvek kincsének legnagyobb mértékű kihasználása, az olvasó igényeinek kielégítése, sőt, a könyvtár politikai arca is.«

(Krupszkájá)

»Messzemenően ki kell fejleszteni a népkönyvtári hálózatot az üzemekben, a falvakban, a gépállomásokon és a szövetkezetekben.«

(Gerő)

»A Magyar Népköztársaság biztosítja a dolgozóknak a művelődéshez való jogát.«

(A Magyar Népköztársaság Alkotmánya)

Rákosi Mátyás:

Honvédelem és hazafiság

Szikra

A honvédelem és hazafiság kérdése igen fontos szerepet tölt be szocializmust építő népünk életében, de különösen időszerű és megnövekedett jelentőségű ma, alkotó munkánk mostani szakaszán. A Szovjetunió győzelmének, felszabadító harcának és állandó baráti támogatásának eredményeként dolgozó népünk a párt, a munkásosztály vezetésével megteremtette saját államhatalmát — a proletárdiktatúra funkcióit betöltő népi demokráciát. Beteljesedett végre a Rákócziak, Kossuthok, Petőfik, a 19-es Tanácsköztársaság hőseinek vágya, valóra vált történelmünk legjobbjainak álma: az évszázados elnyomás után a magyar nép vette kezébe saját sorsának irányítását, országának — most már hazájának — ügyét.

»Új országot építettünk, melyben új nemzet, a szocialista Magyarország van kialakulóban. Az urak rombadőlt országából a dolgozó nép hazája lett, szabad népköztársaság, a munkások és dolgozó parasztok állama, melyben minden hatalom a népé.« — mondotta Rákosi elvtárs felszabadulásunk ötödik évfordulóján. S az a tény, hogy hazánk a szocializmus építése frontján hatalmas sikereket elérő nép hazájává lett, új típusú hazafiságot, szocialista hazafiságot alakít ki.

Rákosi elvtárs beszédein, akit méltán nevez dolgozó népünk hazánk legnagyobb fiának, mindig átizzik a magyar nép, a magyar haza iránt érzett szeretet. Ezért nehéz volt kiválogatni és csokorba kötni azokat a beszédeket vagy beszédrészeket, melyek különösen a hazafiságra nevelnek, melyek megtanítanak hazánk igazi, alkotó szeretetére. Ez a kötet megkönnyíti számunkra, hogy Rákosi elvtárs nevelő, tanító szavain keresztül megtanuljuk hazánkat — mely most már valóban a mi hazánk — igazán és helyesen szeretni. Elénk tárulnak a minőségileg új, szocialista hazafiság jellemző sajátosságai.

Hazánkat szeretni — s ez egyik legfontosabb sajátossága a dolgozó nép hazafiságának — azt jelenti, hogy **a legnagyobb hálával ragaszkodunk a Szovjetunióhoz**. Mindennek, ami ma Magyarországon történik, kezdete és kiindulópontja az a tény, hogy a Nagy Októberi Forradalom teremtette Szovjetunió felszabadította hazánkat és azóta is állandóan hatalmas segítséget nyújt számunkra. *»Csak a Szovjetunió és nagy vezérének, Sztálin elvtársnak nagylelkű támogatása és előrelátó politikája tette lehetővé, hogy az elalélt nemzet gyorsan talpra tudott állni és megkezdhette új, szabad államisága alapjainak lerakását«* — tanítja Rákosi elvtárs.

Hazánkat szeretni annyit jelent — s ezt dolgozó népünk nap mint nap oly szép példákkal bizonyítja be — hogy **szeretjük és követjük pártunkat**, amely huszonöt esztendő véres, földalatti harcai után ma biztosan vezeti népünket a virágzó élet, a boldog jövő felé. *»...népi demokráciánk fejlődésének, sikereinek oroszlánrészét a mi pártunknak, a Magyar Dolgozók Pártjának köszönheti«* — mondotta Rákosi elvtárs. Majd egy félévszázad áldozatos munkája és megnevelő harca bizonyítja dolgozó népünk előtt, hogy a párt és Rákosi elvtárs egy — ezért hazaszeretetünket át- meg áthatja pártunk, Rákosi elvtársunk iránt érzett szeretetünk.

Hazánkat szeretni annyit jelent — erre tanít Rákosi elvtárs minden szava és tette —, hogy **szeretjük és követjük munkásosztályunkat**, mely *»áldozataival es teljesítményeivel kiérdemelte azt a vezető szerepet, melyet hazánkban játszik.«* Elismerő szeretettel fordulunk dolgozó parasztságunk felé *»amelynek legjobbjai az első naptól felsorakoztak a demokrácia mögé és most bátran lépnek a szövetkezeti társasgazdálkodás, a falu szocialista építésének útjára.«* Megbecsüljük és értékeljük értelmiségünk munkáját, *»amely megérti, hogy tudásának gyümölcseit most már nem egy szűk tőkés réteg, hanem az egész dolgozó nép élvezik.«*

A Szovjetunió, a párt és az egész dolgozó nép szeretete mellett másik fontos forrása és táplálója igazi hazafiságunknak — **haladó hagyományaink, igazi nemzeti értékeink megbecsülése**. Nem túlfűtött sovinizmusból, hanem a jogos és méltó örökös bátor kiállásával valljuk magunkénak és dicsó elődünknek népünk történetének legnagyobbjait: Rákóczit, Petőfit, Kossuthot és a Tanácsköztársaság dicsó harcosait. *»Mi jogos örökösei és egyenes folytatói vagyunk mindannak, ami ezeréves történelmünkben haladó, életképes és jövőbemutató«* — tanítja Rákosi elvtárs. Szinte naponként bizonyosodhatunk meg arról, hogy haladó hagyományaink méltó megbecsülése csak a felszabadulás után, a dolgozó nép államában következhetett be. A régi rendszer lakáijaitól meghamisított Petőfi, a hazájából elüldözött Kossuth most nyertek csak igazi hazát a dolgozó nép szívében és emlékében.

Hazafiságunk jellemző sajátossága és egyben éltető forrása az az egység, amely szabad hazánk iránt érzett szeretetünket a **proletárnemzetköziség** gondolatával fonja össze. Ma már dolgozó népünknek szinte minden tagja világosan látja, hogy *»minél jobban teljesítjük hazafias kötelességünket, annál jobban szolgáljuk az emberi haladás nagy ügyét, és egyben annál hívebb katonái vagyunk a proletárnemzetköziség, a béke legyőzhetetlen táborának. A hazafiság és nemzetköziség így fonódik össze nálunk elválaszthatatlan egységben s így lesz új erők forrása, új győzelmek serkentője«*. Az egész magyar nép tudatos érzését fejezte ki Rákosi elvtárs a Magyar Kommunista Párt harmincéves évfordulóján, amikor azt mondta: *»mi híven kitartunk a nemzetközi proletárszolidaritás frontján abban a küzdelemben, amelynek katonái mindenütt ott harcolnak győzelmesen, ahol a szabadság ügye forog kockán.«*

A mi hazafiságunk gyökeresen különbözik a régi rendszer kokárdás, népet félrevezető, irázispuffogtató *»hazafiságától«*. A mi hazafiságunk **alkotó hazaszeretetet**, amely Röder Bélákat, Loy Árpádokat szül és nap mint nap válik valósággá a termelés frontján elért eredmények számaiban. Dolgozó népünk érzi és tudja, hogy hazánk erősítéséért, felemelkedéséért végzett napi munkája szorosan összefügg a nemzetközi haladás ügyével. Így válik a mi hazaszeretetünk **hatalmas erővé**, mely a fegyelmezettség, az áldozatvállalás, a kötelességteljesítés oly nagy-szerű példáit mutatja fel.

Rákosi elvtárs legújabb könyvéből megtanuljuk szeretni **néphadseregünket**, mely *»elsősorban a béke védelmezője. Védi a magyar dolgozó nép érdekeit, hazánk függetlenségét és egyben megadja országunknak azt a katonai súlyt, ami hazánk nemzetközi jelentőségét fokozza.«* Jogos büszkeséggel nézünk néphadseregünkre, mely a dolgozó nép fiainak harcos iskolája s híven teljesíti nagy feladatát: őrzi, védelmezi alkotó munkánk eddigi és jövőndő eredményeit, védi békés életünket.

Mint Rákosi elvtárs minden könyve, ez a kötet is nagy értéket és segítséget jelent számunkra, megkönnyíti harcunkat, melyet a szocializmus építéséért, a béke megvédéséért folytatunk.

I. B.

Lukács György:

Nagy orosz realisták, szocialista realizmus

Szikra

Lukács György új kötete az irodalmi vita óta írt szovjet írók műveivel foglalkozó tanulmányait foglalja egybe, a Gorkijról és a Platonovról szóló cikkek kivételével e tanulmányok mind 1949 után íródtak. Az olvasó jobbra ismeri őket: kevés kivétellel irodalmi folyóiratainkban megjelentek már. Mégis, így kötetként fűzve bizonyos mértékig új megvilágításban látjuk az egyes esszéket is, belső — világnézeti és módszertani egységük, tudományos jellegű összefüggésük még határozottabban és világosabban felismerhető, Lukács György regényelemzései így utat törnek a szocializmus tudományos, rendszeres kifejtése számára.

De túl ezen az általános jelentőségen, a kötet nagy érdeme mindenekelőtt az, hogy a szovjet irodalom nagy remekeinek elemzésével közvetlenül meg akarja világítani a szocialista realizmusért küzdő irodalmi életünk vitás kérdéseit, elsősorban a legaktuálisabbat és legfontosabbat: a tematikus, az élettől elszakadt, a formalista ábrázolás elleni harc kérdését, a szocialista élet eszmeileg és művésziileg egyaránt magas színvonalú ábrázolásának kérdését. Minden egyes esszé, minden egyes elemzés azon fáradozik, hogy a legalaposabban kifejtse: a szovjet irodalom nagyságának, példamutató eszmeiségének és páratlan hatásának az a titka, hogy a szovjet irodalom mindig megtalálja a szocialista élet magasabbrendűségének megfelelő, magasabbrendű művészi formát. Lukács mindig hangsúlyozza: a *konkrét* élettartalom *konkrét* formáját. Elemzései rendre összeűzzák azokat a hamis, nem egyszer tudatosan hazug és reakciós »elméleteket«, amelyek arról fecsegnek, hogy a szovjet irodalom holmi »recept«, készen kapott utasítás szerint alkot. Minden regénynél feltárja a konkrét irodalmi forma megszületésének folyamata: az, hogy a szocialista élet nagy kérdései hogyan teremtik meg nagy íróknál a nekik igazán megfelelő művészi formákat. Így nyer ismét újabb bizonyítékot a marxista-leninista esztétika alapvető elve: a konkrét tartalom meghatározza a konkrét irodalmi formát. A szerző ezért a magasrendű művészi forma elemzését mindig a gyökerekig elvégzi, s szükségképpen arra a megállapításra jut, hogy »a szocialista reális művek formái új voltát egyedül annak a társadalmi valóságnak, amelyet visszatükröznek, megformálnak, amelyre visszatérni törekcszenek, új vonásaiból lehet megérteni.« Lukács György így nemcsak az irodalmi forma, a művészi megformálás fontosságát mutatja ki konkrét példákön, hanem rámutat arra, hogy a mű formája, ha igazán művészi forma, csak a tartalomból, a tartalom gazdagságából, mélységéből nőhet ki. Csak egy nagyon tanulságos példát szeretnék kiragadni a sok közül. Lukács részletesen elemzi Solohov két regényének, a *Csendes Don*-nak és az *Új barázdát szánt az eké*-nek formai sajátosságait: az előbbinek széles, epikus, monumentális hőmpölygését a cselekmény vitelében, az utóbbinak novellisztikus, drámai puritán sűrítettségét. Majd kimutatja, hogy a szerkesztésnek ez a gyökeresen eltérő módja egy s ugyanazon írónál hogyan következik az ábrázolt életanyag egymástól eltérő voltából: a kozák falu polgárháborús fejlődésének és a mezőgazdaság szocialista átszervezésének tartalmi különbségéből. Lukács itt is a lélektelen séma, mechanikus azonosítás ellen harcol, kimutatva, hogy ez mennyire idegen a szovjet irodalom nagy alkotásaitól. Utalhatunk egy másik, hasonló jellegű stíluskülönbségre: Lukács részletesen megmutatja, hogy a Nagy Honvédő Háború elejét ábrázoló művek, a kis harcoló egységek, partizáncsoportok, stb. ábrázolása nagyfokú koncentrálttságával szemben a háború diadalmas befejezését ábrázoló Kazakevicsnél a regényforma jelentős mértékben kitér, szélesebb epikai jelleget kap. Irodalmunk, főleg irodalomkritikánk rendkívül sokat tanulhat ezekből a fejtegetésekből. Csak egy példát hozok itt is. Máig is tartó vita íróink körében, a párt életszerű ábrázolásának kérdése. Ha komolyan tanulunk itt a szovjet irodalom gazdag tapasztalataiból, akkor hangsúlyozni fogjuk a történelmi konkrétséget a téma költői megformálásában.

A kiemelt példákön is felismerhetők a regényelemző Lukács legnagyobb értékei. Egyrészt szakadatlanul hangsúlyozza, hogy a szovjet irodalom nagy regényalkotásai az orosz és az európai kritikai regény legjobb alkotásainak továbbfolta-

tásai, mégpedig olyan körülmények között, hogy a polgári regény közben állandóan mélyebbre süllyed a dekadencia mocsarában. Másrészt kimutatja, hogy a szocialista élet magasabbrendű vonásai magasrendű, minőségileg új, művészi formát teremtettek meg. Így egyszerre szemünk elé tárul a kritikai és a szocialista realizmus viszonyában a folytonosság és a páratlan magas színvonalú fejlődés.

»Bármennyire hangsúlyozzuk — és jogosan hangsúlyozzuk — a szocialista szovjet irodalom gyökeresen új jellegét, sohasem szabad megfeledkezni azor-nak a kapcsolatoknak jelentőségéről sem, melyek azt a mult nagy hagyományjaihoz, nevezetesen az orosz kritikai realizmuséhoz fűzik,«

— írja Lukács. Mondanunk sem kell, hogy itt is elmondhatjuk saját irodalmunkról: »rólad szól a mese«.

A folytonosság és a minőségi ugrás ilyen összefüggésében Lukács nem feleltetik meg a tartalom és a forma minőségileg új jegyeinek tudományos elemzéséről. Első ilyen jellegzetesség a szocialista tudatosság, a marxista-leninista pártszerűség. Lukács hangsúlyozza előszavában, hogy az élet igazi gazdagságot, mozgást, harcait korunkban lehetetlen tökéletesen megformálni művészileg, ha az írók nem sajátítják el termelékeny módon a marxizmus-leninizmust.

»A szocializmus minden eddiginél magasabbrendű művészete létrejöttének egyik fontos alapja a minden eddiginél magasabbrendű, a szocialista, marxista-leninista világnézet valóságos elsajátítása és — mely belső feldolgozás útján a művészi alkotásban való érvényesítése.«

— S Lukács itt sem áll meg ennél az általános, irodalmi életünkben többé-kevésbé tudatosult felismerésnél, hanem minden elemzésben levonja ennek a megállapításnak valamennyi formai következményét is. Egy mesteri elemzésre utalok, amelyet Fagyjev: *Tizenkilencen-jéről* adott. Fagyjev a regényében a középpontba a tudatos bolsevik alakját, Levinszont állítja. Levinszon partizáncsoportja vezetésében szinte teljesen magára van utalva. A csoportból az író két alakot emel ki: Mecsiket, a végül dezertáló kispolgárt, s Morozkát, az ösztönösség kátyújában megragadó, de halálig becsületen proletárt. Lukács elemzése nyomán egyszerre tárul fel a regény eszmei mondanivalója és szerkezete. A Levinszonnal szembeállított két kontraszt-alak így az ösztönösség két, egymástól természetesen kimondhatatlan távolságban lévő két végletnek a dekadens-intellektualisztikus ösztönösségnek és a proletár spontaneitásnak nagyszerű megérzékítése. Lukács György így foglalja össze ezt a nagyszerű szerkesztést:

» Fagyjev az általános politikainak ezt az átformálását személyes emberivé magas művészi fokon oldja meg: a fontos eszmei ellentétek teljes világossággal jelennek meg, anélkül, hogy ezáltal a szembeállítás közvetlen személyes jellege akár csak a legcsekélyebb mértékben is gyengülne; a személyes, az erkölcsi kontraszt politikai — történelmi tartalomnak konkrét költői kifejezése, nem pedig allegorikus illusztrációja.«

A szocialista tudatosság, a tudatosulás legbensőbb összefüggése a szocialista humanizmussal: A Gorkij-tanulmányok legmegragadóbb részlete. Lukács itt is kiemeli a szocialista realizmus minőségileg új vonásait. Kimutatja, hogy Gorkij proletár-humanizmusa mennyivel magasabbrendű, mint a polgári humanisták nem egyszer elmosott, általános erkölcsi megfontolásokból származó humanizmusa. Következzék itt gondolatmenetének összefoglalása:

»A nagy irodalom a némát beszélővé, a vakot látóvá teszi. Öntudatra kelti az embert önmaga és sorsa felett. S Gorkij, a forradalmi humanista elsősorban az emberi életmegnyilvánulások pusztá ösztönössége és artikulátlansága ellen harcol. Hisz abban, hogy az igazi emberi tudatosulás — persze csak végeredményben és nem minden e g y e s esetben — az emberiség felszabadításának útjára vezet.«

S ez az a pont, ahol Lukács tanulmányai túllépnek szűkebb értelemben vett irodalmi, szakmai jelentőségükön. Ugyiszólván minden tanulmány — egyben a szocialista erkölcs, a szocialista etika fontos kérdéseinek kitűnő elemzése.

A Makarenko-cikk középpontjában állanak az ilyen erkölcsi és nevelési fogalmak, mint fegyelem, emberi hibák leküzdése, katharzis, stb., stb. Lukács itt is rámutat arra, hogy az osztálytársadalmak multjának nagy etikai örökségét kritikailag átvéve, a dekadencia minden formája ellen következetesen küzdő szocialista elika hogyan nő ki a szocialista élet mindennapos kérdéseiből. Megint csak utalhatok arra az elemzésre, amely a Virta-tanulmányban a magányosság fogalmát megtisztítja a dekadencia előítéleteitől, — megmutatja hogy a magány erkölcsi fogalmának mi a társadalmi alapja, s ez a kategória hogyan szűnik meg az osztálytársadalom megszűnésével együtt.

Igy Lukács hozzásegít bennünket ahhoz, hogy világosan felismerjük a szovjet irodalom nagy emberformáló szerepét, tudatosítsuk nevelő hatását; hozzásegít bennünket, hogy mindennapos munkánknak, látszatra megoldhatatlan problémáinknak megoldását ki tudjuk olvasni a szovjet életet tükröző szovjet irodalomból. Ezért annyira időszerű Lukács György új könyve, ezért kell a részletekbe menően, alaposan áttanulmányozni mindenkinek, aki komolyan akar foglalkozni a szocialista realizmussal, a szovjet irodalommal, s a most kibontakozó magyar szocialista irodalommal.

R. P.

Nyikoláj Virta:

Magány

Virta *Magány* című műve negyedik része egy hat kötetre tervezett regényciklusnak, mely a század elejétől napjainkig fogja megmutatni az orosz nép életét, harcait, a forradalom előkészítésének s magának a forradalomnak korszakát, a szocializmus és a kommunizmus építésének küzdelmes idejét.

A *Magány* 1919 és 1923 között játszódik, a hadikommunizmus, a polgárháború és az intervenció idejét ábrázolja. Ebben az időszakban a Bolsevik Párt még nem győzte meg a szegény- és középparasztság egészét a marxista-leninista eszmék s a párt gyakorlatának igazáról; az eszerek demagóg jelszavakkal a falu kulák elemeire támaszkodva ideig-óráig megtéveszthettek sok közép- és szegényparasztot is, sőt a hadikommunizmusnak ellenszegülő parasztság soraiban néhol nagyobb szabású ellenforradalmi lázadást is tudtak szítani. Virta regényének tárgya: egy ilyen eszer-vezette lázadás; alakjai, a Sztorozsev-család, Antonov eszer bandavezér, »Putyilovec« bolsevik gyárimunkás, Lisztrat, a vörös katona s a többiek — mind ennek a korszaknak tipikus figurái, akik az osztályharc egyik vagy másik arcvonalán foglalnak állást s végső fokon egész emberi arcukat, minden cselekedetüket, tisztességüket, szerelmüket ez az állásfoglalás határozza meg.

Virta az Októberi Forradalomnak egy olyan pillanatát dolgozza fel regényében, melynek nagyrésztében a bolsevikok defenzívában vannak; a regény zöme azt mutatja meg, hogyan garázdálkodnak az eszer bandavezérek és banditák, hogyan áll ellen a parasztság mindinkább — s csak a regény második felében bontakozik ki cselekményileg is a bolsevikok teljes — történelmileg indokolt — politikai és erkölcsi fölénye. Ahogyan Lukács György elemzése kimutatja: »Virta igazi optimizmusa éppen a múlt vereség ábrázolásában jut kifejezésre. Ez számára még azt a költői előnyt is biztosítja, hogy előttünk tettekkel bizonyíthatja kommunistáinak kipróbáltatását, nehéz körülmények között tanúsított bátorságukat, szívósságukat, okosságukat.« És emellett: ezzel párhuzamosan lehetősége nyílik arra, hogy maga művészi színvonalon mutassa meg a Bolsevik Párt politikájának hatását a falu dolgozóinak sorában, azt, hogyan alakul át a dolgozó parasztság, saját tapasztalatain okulva, a bolsevikok iránymutatásának segítségével.

Virta regényének kiválósága — többek között — éppen abban áll, hogy az alakok sokszínű, gazdag ábrázolásán keresztül igazi rúgóit mutatja meg azoknak az osztályerőknek, amelyek összeapsznak a parasztsággert.

Antonovnak, az eszer bandavezérnek és társainak állásfoglalása szükségszerűen oda vezet, hogy amúgy is aljas és embertelen alakjuk mindinkább elzüllik

mind embertelenebbül reagálnak az őket környező világ eseményeire. Kegyetlenkedéseik, kinzásaik szorosan összefonódnak osztályuk s a maguk személyi érdekeivel ugyanakkor pedig elvezetnek az egyes eszerek közötti ellentétekhez is.

Az egyik megrázó jelenetben Sztorozsev bolsevik, s bolsevikokkal rokonszenvező parasztokat végeztet ki; de az ellenállásból, a halálraítéltek magatartásából nem a maga időleges hatalmát, hanem biztosan elérkező vereségét érzi meg: »Sztorozseven egyszerre különös érzés vett erőt. — Lám, itt ülnek egy csoportban — gondolta —, egy se kér kegyelmet, egy se sir. Honnan vették ezt az erőt? Es még nehezebb lett a szíve, a vérengzésnek ez az éjszakája még feketébbnek látszott és még esztelenebbnek a bíraskodás, melyet itt lejátszottak, mert érezte, hogy senkit meg nem győzött, senkit meg nem félemlített. Senkit!« De Sztorozsev emberi elzülléséhez szervesen hozzátartozik a következő jelenet is, amikor gazdájával, Antonovval összekap a zsákmányolt lovakon. Virta mesterien mutatja meg e két jelenetben, hogy az ellenforradalom martalócainál hogyan kapcsolódik egybe a félelem, a kegyetlenség és a kapzsiság. Történelmi szerepüket önmaguk leplezik le; a kulák-eszer Sztorozsev Isinnel, az eszer milícia-parancsnokkal beszélget:

»— No, mit csináljunk? — kérdezte Isintől.

— Ijessz rájuk, Pjotr Ivanovics! A muzsiknak kemény a háta, azelőtt is verték, semmi baj nem lesz abból, ha most te porlod ki a bundáját. — Es elnevette magát.«

Ezen a párbeszédén keresztül az író az eszerek célkitűzéseinek lényegét mutatja meg: céljuk nem a kizsákmányoláson változtatni, hanem éppen az ellenkezője: — fenntartani a régi rendet, a bolsevikok, a dolgozó nép ellenére, a maguk hasznára.

Ugyanilyen sokoldalú, gazdag és emberi mozzanatokban bővelkedő a bolsevik figurák rajza Virta regényében. Lisztrat alakja azt mutatja meg, milyen szellemi és erkölcsi fölény jellemzi a kommunistákat, milyen világosan látják a nagy s a soronkövetkező feladatokat, milyen következetesen szolgálják a dolgozó parasztság érdekeit, a munkás-paraszt szövetséget — és éppen ezért magánéletük minden megnyilvánulásában emberiek, tiszták, becsületesek. Különösen kitűnő lehetőséget ad ennek ábrázolására Ljonykanak, Sztorozsev béresének alakja, aki előbb eszer katona, majd a Vörös Hadsereghez csatlakozik. Változásának, fejlődésének rajza az egyéni jellemzőkön túl s velük együtt: tipikus, az orosz parasztság útjának tipikus rajza. S a regény cselekményének során itt-ott felbukkanó bolsevikok mind a lenini ügy legyőzhetetlenségét példázzák. Gondoljunk csak annak az öregnek kemény helytállására, akit Sztorozsev kivégeztet:

»Az öreg felállt. — Bandita vagy — mondta szinte suttogva —, nincs mit beszélnem veled, mert a vadállat úgysem érti meg az emberi szót. — Sztorozsev megnézte ezt a sápadt, erőtlent, de büszke aggastyánt: — az öreg szeme csillogott, sápadt arca piros lett.«

A regény utolsó oldalain a »magányos farkas«, Sztorozsev orvul meggyilkolja Ljonykát és elmenekül a börtönből. De az olvasó biztos benne: Sztorozsevet utóléri a szovjet állam keze s erre az emberre csak a pusztulás, a teljes megsemmisülés várhat a szovjet társadalomban. Az ellenség ideiglenes győzelme vagy megmenekülése végül mégis csak vereségéhez vezet el — erre tanít a könyv minden oldala, minden alakjának rajza: optimizmusra tanít, a szocializmus győzelmébe vétett rendíthetetlen hitre.

Nyikoláj Virta nevét a magyar olvasók nem ismerik még eléggé. A legkitűnőbb szovjet írók egyike. Négy ízben kapott Sztálin-díjat; a »Kárhozottak összeesküvése«, és a »Sztálingrádi csata« című filmek forgatókönyvének szerzője. A *Magány* — legkiválóbb műve — segítség számunkra a kulák ellen folytatott harcban — s példa a falu szocialista átalakulásával foglalkozó regényeink számára.

R. P.

IRODALMI TÁJÉKOZTATÓ

Visinszkij:

A BEKEERT

ÉS A NÉPEK BIZTONSÁGAÉRT,
AZ ÚJ HÁBORÚ VESZELYE ELLEN

Szikra

A kötet a legfontosabb beszédeket tartalmazza azok közül, amelyeket A. J. Visinszkij elvtárs, a Szovjetunió küldöttségének vezetője az ENSZ 6. ülészakán mondott.

Az ENSZ közgyűlése 1950 novemberében ült össze. A nemzetközi helyzet fokozott élesedése, az imperialista hatalmak agressziójának és fegyverkezésének nagyarányú fokozódása idején lezajlott ülészak a béke és a háború erői nagyfontosságú mérkőzésének színhelye volt.

A Szovjetunió küldöttsége, az ENSZ tagjai közé felvett népi demokratikus országok élén hatalmas küzdelmet folytatott a népek biztonságaért, az új háború veszélyének elhárításaért, Visinszkij elvtárs volt az, aki rámutatott a fennálló nemzetközi helyzetben melyek a közgyűlés feladatai: »A szovjet küldöttség most is — akárcsak a megelőző ülészakon — abban látja feladatát, hogy a közgyűlés erőfeszítéseit a béke és a nemzetközi együttműködés megszilárdulásának útjában álló akadályok leküzdésére és egy új világháború veszélyének elhárítására irányítsa. Napjainkban ez rendkívül fontos, elsőrendű feladat, amely az ENSZ-től haladéktalan döntést követel.« Szovjetunió egyszerű, világos javaslatai alkalmasak arra, hogy biztosítsák »az új világháború veszélyének elhárítását, a népek békéjének és barátságának megszilárdítását.« A javaslatok a többek között magukban foglalják az Atlanti Tömbben való részvétel megtiltását, a koreai hadműveletek befejezésének szükségességét, az atomfegyver eltiltását, az 5 nagyhatalom fegyveres erőinek csökkentését, az öt nagyhatalom közti békeegyezmény megkötését.

Visinszkij elvtárs ragyogó beszédeiben porrá zúzta a Szovjetunió vezetete békeháború erejétől megrémült imperialisták szernfényvesztő »leszerelési« javaslatát

Visinszkij elvtárs az ülészak folyamán állandóan harcolt a koreai háború befejezéséért és rámutatott azokra az okokra, amelyek miatt az imperialisták a fegyverszüneti egyezmény megkötését szabotálják.

Visinszkij elvtárs hatalmas beszédében (mely, mint a kérdés feletti szavazásnál kiderült, az USA csatlósaira is nagy hatást gyakorolt) leleplezte az USA újabb agressziós lépését az új világháború kirobbantására: az ú. n. »kölcsonös biztonsági törvényt«, mely 100 millió dollárt irányoz elő a Szovjetunióban és a népi demokratikus országokban — köztük Magyarországon is — szervezendő diverzió és szabotázs cselekményekre és amely így nyílt beavatkozást jelent más államok belügyeibe.

Az amerikai szavazógép mindezeideg meghiúsította a konkrét és hatékony intézkedésekre irányuló javaslatok elfogadását az ENSZ-ben, de a Szovjetunió és a népi demokratikus országok küldöttségeinek harca mégis komoly eredményt jelent a béke nemzetközi erőinek megszilárdításában azzal, hogy leleplezte az imperialista agresszorok aljas háborús uszító tevékenységét és fokozta a népeknek a Szovjetunióba, a béke megszilárdításáért vetett bizalmát.

K. É.

J. Klugmann:

TROCKIJTÓL TITOIG

Szikra

Klugmann elvtárs, az Angol Kommunista Párt oktatási osztályának vezetője ezt a könyvét a párt Központi Bizottságának megbízásából írta.

A könyv részletesen tárgyalja és értékeli a Rajk-, Kosztov-, Kocsi Dzodze-perleket, majd rátér a munkásmozgalomba beépített árulók tevékenységének történelmi elemzésére. Megmutatja és okmányokkal bizonyítja, hogy a tőkésosztály mióta csak létezik, használja ezt a fegyvert a munkásmozgalom ellen, Angliában és az Egyesült Államokban pedig jelentős »hagyományai« vannak a provokátorok, beépített rendőrspiclik alkalmazásának. Oliver, a kém, az angol történelem hírhedt alakja, a XIX. század elején fejtette ki provokációs munkáját, minek eredményeképpen három munkást ártatlanul felakasztottak, másokat életfogytiglan deportáltak, vagy súlyos börtönbüntetésre ítélték. A munkások leleplezték Olivert, de az akkori belügyminiszter, Lord Sidmouth a tiltakozásokra csak annyit válaszolt: »Öfelsége kormánya fátyolt kíván borítani a lezajlott zavargás eseményeire.«

Olivertől a Pinkerton-féle amerikai sztrájkterelő ügynökségekig, Trockijtól Titóig a reakció fátyolt kíván borítani provokátorai tevékenységére.

Hogyan használják fel Titót napjainkban az imperialisták. Titó »újfajta kommunizmus« eszköz számukra a béke-mozgalom megszűntetésére, a marshallizált országok ellenállásának elfojtására, a gyarmati népek nemzeti felszabadító harcának letörésére.

Az ENSZ-ben a Szovjetunió lefegyverzési, a béke megszilárdítására irányuló javaslatainak elgáncsolására az imperialisták a titóista küldötteket használják fel. Belgrád a szovjetellenes rágalmak boszorkányműködésévé lett.

A szocializmust építő országok számára nacionalizmus a titóék receptje, ügynököiket ennek a méregnek terjesztésével bízták meg.

A gyarmatokon »azonnal szocializmust« jelszó alatt kívánják elszakítani az élcspartot a tömegektől, hogy így az imperialisták számára megkönnyítsék azok harcának leverését.

Angliában és másutt az ifjúságnak forradalmi handabandát találnak fel, hogy lelkesedését elvonják az igazán forradalmi harctól.

De hála a Tájékoztató Iroda idejében meghozott határozatának, a kommunista pártok, a békétábor híveinek ébersége fokozódik és az aljas árulók sorra lelepleződnek, valamennyi kísérletük kudarcba fullad. Az amerikai tőkésök kegyetlen mohósága, amellyel rávetik magukat Jugoszlávia nyersanyagforrásaira, valamint a Tito-banda fasiszta módszerei telnyitoták a szemét még azoknak a jugoszlávoknak is, akiket a titóistáknak ideig-óráig sikerült félrevezetniük. A jugoszláv hazafiak harca a felszabadulásért mind nagyobb méreteket ölt és mincs kétség afelől, hogy előbb-utóbb vissza fogja vezetni Jugoszlávia népeit a szocializmust építő népek nagy családjába.

Klugmann tanulmánya bő dokumentációval támasztja alá a titóizmus munkás-és békeellenes provokatív szerepének hátterét. Ugyanakkor hangsúlyozza az éberség és a következetes ideológiai harc szükségességét, mert ezzel nemcsak megóvjuk a munkásosztályt és a békétábort a provokációktól, hanem segítséget nyújtunk Jugoszlávia sokat szenvedett népeinek ahhoz, hogy mind eredményesebben vívják harcukat Tito fasiszta diktatúrájának végleges felszámolására

F. M.

André Stil:

AZ ELSŐ ÖSSZECSAPÁS

Szépirodalmi Könyvkiadó

Mintha Hugo Victor »nyomorultjai«, vagy a párizsi Notre Dame koldushadserege kelt volna életre a francia kikötővárosban, hol André Stil francia író Sztálin-díjjal kitüntetett regénye, »Az első összezapás« játszódik. Csatornák bűze, szenny és piszok, tetőnélküli házak, fénytelen, sötét odúk, beteg öregek és reménytelenül fiatalok — így, ilyen környezetben indul a cselekmény. Az olvasó még csak neveket ismer Paulette, Marie, Henri, az öreg Léon is a nyomorúságot látja, amiben ezek az emberek élnek. Mégis, már az első oldalakon érzi, hogy ezek az emberek nem kétségbeesettek és nem gyengék. Érzi, hogy valami végtelenül erős kapcsolat fűzi szorosan egymáshoz őket, érzi, hogy ezeket az embereket sziklaszilárdan, egyenes derékkal tartja valami. Itt még csak kérdések vetődnek fel: miért vigyáz Paulette Marie gyerekeire és miért segít Léon Paulette-nek, amikor mind-egyiknek megvan a maga saját baja. Azután, ahogy az író tovább szövi mondani-valóját, az egyszerű keresztnevek mögül fokról fokra előtűnik az ember, a harcoló francia munkás. Megismerjük és azon nyomban szívünkbe zárjuk őket. És ez elsősorban az író, André Stil érdeme. A Sztálin-díjjal kitüntetett szerző, a volt bányászfiú, a L'Humanité főszerkesztője, a Francia Kommunista Párt Központi Bizottságának tagja ismeri a harcot, melyre életét tette. És személyes ismerőse minden egyes alak, akit mesteri kézzel megrajzol. Mert ez a személyes kapcsolat árad a könyvnek szinte minden sorából.

A magyar olvasóközönség eddig, »Az első összezapás« megjelenéséig legfeljebb annyit tudott, hogy Le Havre, vagy Brest kikötőmunkásai megtagadták az amerikai hadianyag ki- vagy berakását. Ez a nagyszerű írás most megmutatja a harcoló embert a cselekedet mögött. A négy, vagy hat-ezer kikötőmunkás tömegéből egyszerre kiválik Jacques, aki legyőzve az irtózatos fájdalomtól való félelmét, inkább öncsonkítást végez, csakhogy bebizonyítsa: tévednek az urak, ha azt hiszik, hogy ő megbízható munkás az amerikai megszállók szempontjából. Mert ilyen az élet a mai Franciaországban! — ezt harsogja világgá André Stil könyve. Álmatlan éjszakák, emberetlen munkaviszonyok közben tolytonos vívódás: vajjon mit gondolhatnak rólam a többiek, hogy nekem már negyedik hete állandóan munkám van. Ha van!

Mások — és ezek vannak sokkal töb-

ben — szünet nélkül vívják harcukat az éhség, az oly sűrűn szakadó eső, a baraklakásokat előlítő szennyes áradat ellen. A harc fölött pedig, mint a világítótorony, amely időről időre végigönti fényével a sötétségbe takarózdó éjszakai kikötőt, ott érkedik — a párt. Kijelöli a harc irányát, bátorít és erőt ad a csüggedőknek és átörhetetlen acélfallá kovacsolja az Henrikat, Jacquesokat, Gégéneket... Ez az a kapocs, mely szétéphetetlenül eggyé forrasztja ezeket az embereket, ez az az erő, mely Pillangót, a »nagy bivalyt«, akinek pedig mindig van munkája, mivel kizárt párttag és így megbízhatónak tartják, felviszi a megmászhatatlannak hitt kikötő oromzatára, a csatornák fölé, ahol annak idején a német bűvárhajók jártak ki és be. És a himbálódzó kötélen, amit egyre tép szagat a kikötő betonpárkánya, ott függ Pillangó, a »nagy bivaly«, a kizárt párttag és odaadó figyelemmel rajzolja a betűket, egyiket a másik után, míg készen nincs a felirat: »Amerikaiak Amerikába!«

Mert a harc a létért szorosan összefügg a harccal, a másikkal, amely Franciaország függetlenségéért folyik. És amikor a nélkülözés, a nyomorszulte bánat és fájdalom, az apró emberi gondok elterelik a figyelmet a legfontosabb, az igazi problémáról, akkor nyomban ott a párt, a legérzékenyebb műszer. A párt, valamennyi Jacques, Henri, Paulette, Marie és Gégène »szese, lelkiismerete és becsülete«.

Hiba van a kikötőben. A sejték munkája lanyha és laza. A vélemények megoszlanak. Az emberek nem tudják, honnan fenyeget a főveszedelem. Egyesek szerint minden erőt a megszállók ellen kell latba vetni, mások a német újrafelfegyverzés elleni harcot tekintik főfeladatnak.

Nincs idő várakozásra, késlekedésre! Henri, a Dimitrov-sejt titkára gyűlést hív egybe mindkét kikötői sejt számára. Sőt, itt vannak a szimpatizánsok is. És amíg Henri, a párttitkár azon morfondíroz, hogy mégis csak jobb volna, ha Gilbert, a területi titkár tartaná ezt a gyűlést, hiszen sokkal jobban vezetné, mint ő, addig Henri kikötőmunkás agyában egymást kergetik a gondolatok. Végül is Gilbert nem jön, Henri pedig elteszi az előre asztalára készített beszédvázlatot, felemelkedik és beszélni kezd. És a kimondott szavak közben ellúnik lámpaláza. Látja a részegződő tekinteteket, olvas a szemekből. Tudja, kinnek mi fáj, személyes ismerőse, társa minden egyes ember a helyiségben. És Henri, aki otthon Paulette mellett, a gyerekek nehéz lélekzésére figyelve a megcsendesedett éjszakában emberhez méltó munkáról, boldogságról és szebb életről álmodik, most úgy áll ott a szavát leső emberek előtt, mint a megelevenedett harc maga.

»— Nincs külön amerikai megszállás és külön német újrafelfegyverzés. A kettő egy és ugyanazon dolognak két oldala.«

Henri már újra hallgat. Mások beszélnek. Dupuy nyitja meg a sort, aztán a fiatal Kléber szól, majd Robert, a szakszervezet titkára fejt ki véleményét. Az emberek megmozdultak.

Nincs idő várakozásra, késlekedésre! A párt látja, hogy a kikötőkben valami hiba van. A sejték munkája lanyha és laza. Az emberek nem látják tisztán a feladatot. Nem tudják honnan fenyeget a főveszedelem. André Stil, a l'Humanité főszerkesztője leül és tizenkét nap alatt megírja könyvét, »Az első összecsapás«-t. A munkássztyalt egyetlen percre nem szabad fegyver nélkül hagyni.

A fegyver, André Stil könyve már ott forog Le Havre és Brest kikötőmunkásainak kezében és a francia lakájkormányok meg amerikai gazdáik saját bőrükön érzik, hogy jól működik.

André Stil könyve az első, amely témájában a nyugateurópai munkások jelenben folytatott harcát dolgozza fel. »Az első összecsapás« emberi lakhelyhez juttatja a kikötő népét, de a könyv elolvasása után mindenki érzi, hogy a következő összecsapások a nagy párt vezette francia nép végső győzelméhez vezetnek.

Csillag István

Cseres Tibor:

TEL ÉS NYÁR

Szépirodalmi Könyvkiadó

Cseres Tibor elbeszéléseinek legjavát gyűjtötte össze ebben a kötetben. A kötet legrégebbi keletű novellája, a *Tél*, című 1935-ben, a legfrisebb pedig a *Szerelmesek*, 1951-ben íródott. A novellák egyharmada a felszabadulás előtti időben, a harmincas évek derekán játszódik, a többi a felszabadulás után.

Valamennyi elbeszélés parasztságunk életéről szól. A felszabadulás előttiék a szegényparasztság kilátástalanságáról, nyomasztó életéről, nyomorgásáról adnak képet. Írójuk inkább ösztönösen, mint tudatos politikai állásfoglalástól vezetve ábrázolja ezt a világot, s ez magyarázza, hogy nem mindig a leglényegesebb, legtipikusabb jelenségeken és eseményeken keresztül alakítja ki ezt a képet. Mindezek mellett, hogy ha Cseres akkor még nem is tudott leásni a társadalmi bajok gyökeréig — a kép, amelyet a szegényparasztságról, a szellekről fest, állásfoglalás mellettük, másrészt nyilvánvaló agitáció a mellett a felszabadult paraszti életforma mellett, amely a felszabadulás után íródott novelláiból rajzolódik ki.

A felszabadulás előtti novellák közül a »Gyermek születik« a legjobb írás. Hasonlóan jó írás a »Tél« és a »Dinnyecsősz« című. »Lidi mondja« és »Judit elveszítjük« című elbeszélése egy-egy színfolttal egészíti ki azt a képet, amelyet az író erről a vigasztalan világról fest.

A felszabadulás után íródott elbeszélések majdnem kizárólag termelőszövetkezeti problémákkal foglalkoznak. Ezeket látszik már a tudatos állásfoglalás, eszmei, politikai tartalmuk világos. Legjobbak: *Nyár, Szerelmek, Juhász és az ő bojtárja*. Általános érdeme a novelláknak, friss, üde előadásmódjuk, hibájuk az a modorosság, amelytől Cseres még az utolsó novellájában sem tud megszabadulni. Ez a modorosság a stílusban és az első személyben való előadásmódban nyilvánul meg. Így novellái gyakran azt az érzést kelthik, mintha életrajzi regények egyes fejezetei lennének.

Az elbeszéléseket az említett művészi és egyéb hiányosságuk ellenére szeretettel fogják olvasni, mert Cseres ismerte az elnyomott parasztság problémáit és ismeri az új parasztság életét, küzdelmeit a szocialista mezőgazdaság megteremtéséért és írásaival kiáll mellettük, segíti őket.

T. L.

A SZABADSÁGÉRT MINDHALALIG

(Magyar Katonalevelek)

Művelt Nép Könyvkiadó

Az MDP II. kongresszusán Farkas Mihály elvtárs haladó nemzeti hagyományaink ismertetését úgy állította előtérbe, mint hadseregünk és az egész magyar ifjúság hazafias nevelésének egyik legfontosabb eszközt és egyenesen becsületbeli feladatává tette történéseinknek és íróinknak, hogy »jelelevenítsék a magyar nép e nagyjainak dicső harcait, hogy az új nemzedék megtanulja mindebből, hogy hogyan kell élnie, dolgoznia, harcolnia a magyar nép függetlenségéért!«

A Művelt Nép kiadásában közzétett levélgyűjtemény »A szabadságért mindhalálig«, amelyet Benda Kálmán állított össze és látott el jegyzetekkel, ennek a felhívásnak a jegyében történt. Ezek a levelek, amelyek szerzői a szemtanúk és a tévénny, sőt példamutató részvevők hitelességével írják le forradalmi és szabadságharcos multunk egy-egy eseményét, vagy kisebb epizódját, rendkívül alkalmasak arra, hogy jelentősen hozzájáruljanak a párt által elénk állított feladat teljesítéséhez. E levelek többsége most elsősorban válik hozzáférhetővé a magyar nép számára. A megdöntött úrréteg elzárta a nyilvánosság előtt ezeket a leveleket, amelyek fényt deríthettek volna

nemzeti történelmünk előremutató vonásaira és az uralkodó osztályok gyálázatos hazaárulásainak hosszas sorozatára. Apolnunk kell ezeket a hagyományokat, nagy hadvezéreink és az ismeretlen hősök példáját, kell, hogy kövessük, győzmitudást kell, hogy tanuljunk elődeink hősi harcaiból: Hunyadi János nádorfehérvári diadalából, Hunyadi Mátyás győztes szerbiai hadjáratából, Bercsenyi stomfai és Rákóczi csallóközi győzelmeiből, Bem József diadalmas erdélyi hadjáratából és az 1919-es Vörös Hadsereg dicsőséges harcaiból. Losonczy István, Zrínyi Miklós és a Prépostvári Bálint levelében megörökített 26 névtelen hős példából pedig azt kell megtanulnia a mi nemzedékünknek, hogy a haza megvédelmezését többre becsülje saját életénél is.

Hősi multunknak e levelekben feltárt dicső hagyományai nagy erőforrást jelentenek népünk hazafias nevelésében. Az új magyar hazafiságból kisugárzó erő csak most van kibontakozóban. Ez az erő dúsán táplálkozott eddig a boldog jelennek és a ragyogó jövőnek abból a távlatából, amelyet a hatalmas szovjet nép és a magunk eredményei mutatnak meg számunkra. Itt az ideje, hogy ennek a kibontakozó új magyar hazafiságnak a jelen és jövő perspektívája mellett forradalmi és szabadságharcos multunk gazdag kincsestárából is dús táplálékot adjunk. Ehhez a nagy munkához kíván hozzájárulni a Művelt Nép kiadásában közrebocsátott katonalevelek gyűjteménye.

— só —

Gorkij:

BOLONDOSKA IVANUSKA

Ijjúsági Könyvkiadó

Bolondoska Ivanuskának kicsit bolondosan jár az esze. Akármit csinál, nevetség lesz belőle. Miért? Mert szöszerint fogadja meg a cári Oroszország elmaradt taluja parasztjainak szavát. Bezzeg nem bolond, amikor az erdőben összetalálkozik Mihail Potapiccsal a medvével. Persze miért legyen a medve bölsebb mint az emberek? Ivanuska ügyesen, olyan ügyesen, hogy Mihail medve észre sem veszi, a maga szolgálatára fogja be a medvét. Mivel szedi le a lábáról az eleinte irgó-morgó mackót? Végtelen jó szívével, agyafurt feleleteivel, aranyos jókedvével.

Gorkij, a nagy íróművész ebben »csak gyerekeknek«, meghozzá kicsi gyerekeknek szóló meséjében is — a műfajhoz illő könnyedséggel — a szocialista-realista író legszébb erényeivel ékeskedik: társadalombírálat — éles és könyörtelen. Ivánuska

így fakad ki a játszadozó medvebocskó látára: »Ejnye de kár, hogy nem vagyok medve, legalább nekem is volna gyermekem!« És előre is mutat. Megmutatja, hogy az emberi ész és akarat megregulázhatja a természetet.

Kuznyecov és Sigarev rajzai, Lányi Sarolta hibátlan, művészi fordításai méltóak a műhöz és a nagy szovjet íróhoz.

P. I

Krilov:

VALOGATOTT MESÉK

Ifjúsági Könyvkiadó

Az Ifjúsági Könyvkiadó régi adósságot ró le, mikor az orosz irodalom egyik klasszikus írójának, az orosz nép »Krilov apó«-jának válogatott tanítómeséit adja a magyar ifjúság kezébe.

Krilov meséi nem egyszerűen állatmesék, sokkal többek annál. Megismerjük belőlük az orosz lélek józan, gyakorlati gondolkodásmódját, tapasztalati bölcsességét; egyeneslelkűségét s a hibák kifigurázóját. Sok verse, vagy versének egy-egy találó sora vált közmondássá, példabeszéddé. Ez nem véletlen, hiszen humoros verssorai, a korabeli orosz társadalom egy-egy területét mutatják be, hol moralizálva, erkölcsi intelmekkel lezárva a mesét, hol pedig anélkül. Egyrészt megmutatja azokat a rossz emberi tulajdonságokat, amelyek megvetendők, másrészt példaképeket állít az olvasó elé: becsületes munkát, ésszt, bátorságot. Jóra nevel, küzd az erőszak, az elnyomás ellen, a kizsákmányolás ellen. A versek ma sem vesztek az aktualitásukból.

Szabó Lőrinc fordítása méltó a nagy klasszikushoz. Tökéletes biztonsággal fejezi ki magyarul Krilov gondolatait. Reich Károly művészi illusztrációi szintén hozzájárulnak a könyv értékének emeléséhez.

A könyvet felnőttek is haszonnal és élvezettel olvashatják.

—s—

M. V Zsizska:

JEMELJAN PUGACSOV

Ifjúsági könyvkiadó

A XVIII. század hatvanas éveiben egyre gyakrabban csapott fel Oroszországban a földesurak és a szemérmetlenül kizsákmányoló cári hivatalnokok ellen a jobbágy parasztok forradalmának lángja. Ezeknek az eleinte szétszórt megmozdulásoknak állt az élére Jemeljan Pugacsov. Ki volt Jemeljan Pugacsov? Egy donmenti faluból származó kozák, aki a lengyel és török háborúk

után szökött parasztközből és az urali územek munkásaiból, szegény kozákokból sereget verbuvált, hogy a parasztokat »felszabadítsa a rabiga alól«. Az orosz szegénység özönlött zászlaja alá. Pugacsov III. Péter aláírásával kiáltványokat intézett a néphez. A parasztok a »jó cárt« várták Pugacsovban, aki földet, szabadságot ad nekik. Forradalmukat, forradalmi hadseregüket hosszas és győzelemteli ellenállás után verték csak le a cári csapatok. Pugacsov háborúja mind a hadszíntér kiterjedését, mind a résztvevők számát, mind pedig a jellegét tekintve a XVIII. század második felének legjelentősebb osztályharca. E hősi és könyörtelen küzdelemben a néptömegek csodálatraméltó elszántságot és bátorságot tanúsítottak. A Pugacsov-féle mozgalom Sztálin elvtárs szavai szerint: »... az elnyomott osztályok ösztönös felháborodása, a parasztság ösztönös felkelése volt a feudális elnyomás ellen.«

M. V. Zsizska példamutató alaposággal dolgozza fel a Pugacsov felkelés történetét. Könyve egy pillanatra sem téved az öncélú, üres fejtegetésekbe. Következtetéseit történelmi adatokkal támasztja alá, mentes mindenféle szakmai gögtől. Műve azt bizonyítja, hogy az igaz tudományosság, az igazán tudományos mű a dolgozó tömegeket szolgálja, mert közerthető stílusa marxista-leninista dialektikával párosul.

P. I.

Szmírnov:

HARCBAN BUDAPESTÉRT

Új Magyar Könyvkiadó

Szmírnov könyve nem súlyos, vastag történelmi munka. Százhusz oldalas kötet, de ezen a százhusz oldalon a magyar nép történetének legdöntőbb napjait, felszabadulását írja le.

1944 végén a Vörös Hadsereg csapatai már Magyarország területén kergették a fasiszta német sereget. Budapest, a magyar főváros bevétele nehéz feladatnak ígérkezett. Az egész várost, különösen Budát sokszorosan megerősített védelmi rendszerré építették a fasiszták, amelyben minden házért, minden szobáért kemény küzdelmet kellett folytatni. A budai dombok alatt húzódó labirintusok, földalatti gyárak utolsó menetszárai voltak a körülzárt helyőrségnek. A főváros teljes lerombolása árán is meg akarták tartani állásait.

1944 december 29-én a Szovjet Hadsereg parlamentereit a fasiszták galád módon meggyilkolták. 1945 első napjaiban már egymás után törték meg a szovjet nép hősi fiai a német és nyilas egységek ellenállását.

A meggyőlört, sokat szenvedett lakos-

ság forró szeretettel, örömteli újongással fogadta felszabadítóit.

„Az izgatott, csodálkozó ember viszsza ment a pincébe. Földalatti lakótársai körülvették.

— *Nem gyilkolnak? — kérdezték az asszonyok.*

— *Kenyeret adnak — válaszolta dadálisan az, aki kimerészkedett az utcára. — Senkit sem bántanak. Szálasi hazudott.*

Szmirnov a szemtanúi hitelességével, az élmények meglevenítő erejével írja le ezeket a jeleneteket, a Budapestért folyó harc egy-egy részletét, a Csepelért, Budáért folytatott küzdelmet, Namaszov, Ribalko, Afonyin és még sok más szovjet katoná hőstettét.

1945 február 13-án az utolsó lövés dördült el Budán. A magyar főváros teljesen felszabadult.

Hét éve, hogy a szovjet nép hős fiait vérüket ontották fővárosunkért. Mi magunk is és az utánunk következő nemzedékek felidézhetik Szmirnov könyvéből ezeknek a napoknak történetét. Olvasása közben megerősödik szívünkben a szeretet és hála érzése a szovjet nép és nagy vezére, a bölcs Sztálin iránt, akinek szava megmentette a várost és lakosságát a biztos pusztulástól.

—r—

Lloyd L. Brown:

A VASVÁROS

Szépirodalmi Könyvkiadó

Az amerikai haladó irodalom egyik legújabb alkotása ez az érdekes regény, mely elejétől végéig egy közepes amerikai város börtönében játszódik le. A regény külön érdekessége, hogy főhősei néger kommunisták. Zachot, Faulcont és Harpert, tizenhét fehér elvtársukkal együtt tartóztatták le. »Veszedelmes« emberek, óvadék ellenében sem helyezik őket szabadlábra. Még a börtönben is elkülönítve tartják őket a fehérektől. Ez a megalázó megkülönböztetés, csak a gyilkosok cellasorán nem érvényes. Itt várja a halálos ítélet ellen beadott fellebbezés eredményét egy rendkívül rokonszenves néger fiú: Lonnie.

Lonnie halálra ítélték, mert állítólag megölt egy patikust. A rendőrségen két hétig ütötték-verték, amíg végre aláírta a vallomást. De Lonnie ártatlan. A börtönből tucatszám írja a leveleket papokhoz, politikusokhoz, társadalmi szervezetekhez: ártatlan, mentseik meg! — a címzettek a fülük botját sem mozgatják. A három néger kommunista felkarolja a fiatal néger ügyét. A börtönből megszervezik, hogy különböző társadalmi szervezetekből bizott-

ság alakuljon Lonnie megmentésére. A bizottság munkája nyomán a mentési akció olyan tömegméréteket ölt, hogy a sajtó is kénytelen foglalkozni vele. Közben lépésről lépésre kiderül, hogy a rendőrség milyen aljas módszerekkel juttatott majdnem az akasztófára egy ártatlan embert. Fény derül a gazdag, lelkiismeretlen védőügyvédre, az áruló szakszervezeti vezetőre és arra az egész bűnös mocsárra, ami olyan jellemző az amerikai »igazságszolgáltatásra«. Ragyogó tisztasággal emelkedik ki ebből a piszkos háttérből a kommunisták, mélyen átértett humanista embersége! A könyvből az olvasó az amerikai négerek életének olyan oldalával ismerkedik meg, amelyről eddig irodalmi művekből nem kapott híradást.

B. L

Oujang San:

A NÉP SZOLGÁJA

Szépirodalmi Könyvkiadó

1941-ben, Kína felszabadított területén, Zsencsiakou község parasztjai nem fizetik be a szövetkezeti járulékot. Zsen Csang-ju, a szövetkezet elnöke babérsájn pihen, az üzletben nincsen áru, az épületek dűledeznek. »Adj egy jüant a szövetkezetnek és többé se látod« — mondja a nép.

Kao Seng-liang, az elnökhelyettes, bejárja a környéket és megtudja, hogy a parasztok gyógyszerétartat és orvosi rendelőt szeretnének. Zsen Csang-ju, az »alapelvek«-re hivatkozik és nem akarja a rendelőt felállítani. Hosszú viták és harcok után a Kommunista Párt körzeti bizottságának titkára megbízza Kao Seng-liangot az új módszer kipróbálásával. A körzeti hivatal elnöke is az alapelvek megsértésének tartja az új módszert.

A szövetkezet azonban kivirágzik. A parasztok teljes erejükkel támogatják, beadják megtakarított pénzüket, lelkesen dolgoznak. Új házakat építenek, szövőműhelyt állítanak fel, sófuvarozási csoportot alakítanak; a szövetkezet az egész körzet gazdaságának irányítójává válik.

A nép tudatlanságát kihasználó kuruzslók rémhíreket terjesztenek, lázítják a parasztokat és a tavaszi munkát úgy akarják megakadályozni, hogy »kísértetjárást« rendeznek az egyik faluban. Még Kao Seng-liangot is megrémítik. De a párttitkár nem hisz a kísértetekben. Egyik éjszaka az önvédelmi osztag elindul és a titokzatos »kísérteteket« fülöngöjgák.

Ez a regény vázlatos tartalma. Kitűnően jellemzett szereplői közül kiemelkedik Kao Seng-liang, a nép szolgálja, aki mindent kockára tesz — még az életét is —, hogy az évezredek át kizsaratolt és elnyomott parasztokat kiemelje a nyomorból és tudatlanságból. Nem tökéletes ember, van

nak hibái: babonás, nem törődik a fiával, de a párt hűséges katonája és a szövetségzetét folyó harcok során egyre keményebbé, öntudatosabbá válik, legyűri hibáit. Erejét a nép és a párt adja. Olyan Anteus ő, kit nem lehet elszakítani anyjától és ezért megfojtani nem tudják.

Érdekes és izgalmas olvasmány számunkra Oujang San könyve, mert a nagy kínai nép életének előttünk ismeretlen oldalát mutatja meg, a japán imperialisták ellen harcoló határvidék hátszágának hősi életét. Fontos olvasmány számunkra a könyv azért is, mert az emberek és a szövetségzet problémáinak azonossága ami problémáinkkal, bizonyítja, hogy Kína nem távoli, exotikus ország, hanem úgy mint hazánk, a felszabadult és saját boldogságát építő nép megdönthetetlen országa.

Kuczka Péter

Halász András:

AZ ERCEK ÚTJA

A BANYÁTOL A KOHÓIG

Népszava Könyvkiadó.

(Tudomány és Termelés Kiskönyvtára)

Az emberiség legfontosabb nyersanyagainak, az érceknek keletkezése, az érctelepek felkutatásának, az ércek kibányászásának és a kohósításra való elkészítésüknek népszerű, színes módon való ismertetése.

Rövid visszpillantás a fémeknek az emberiség fejlődésében való szerepéről. A »magma«, mint az érctelepek eredete, a telepek keletkezési módjai, metaszonikus, telérkitöltéses telepek. Az érctelepek felkutatása. A geológus munkája, a geofizikus szerepe, az általa használt műszerek, valamint a bányamérnök feladatai. Az ércek bányászási módjai, a külszíni (külfejtéses) bányászat, ennek kezdetleges formái, a modern, gépesített külfejtés. A földalatti ércbányászás, kezdeti formái és primitív gépei, a legújabbkori gépesített bányászás és ennek gépei, fűrőgépek, rakodógépek, szállítógépek, szellőzőberendezések. A kibányászott ércek előkészítése a kohósításra. Érctörés, az ércek szétválasztása, dúsitása. Példák az egyes ércek kiválasztására, aranyérc kiválasztás, az ú. n. amalgamálás. Vasércek elválasztása a meddőől, mágneses ércdúsitás, ülepitési eljárás. A legmodernebb ércdúsitási eljárás, a flotáció. Az alumínium, magnézium és uránium jelentősége, érceinek keletkezése, felőhelyei. A bauxit bányászata, timföldgyártás. Az ércek felkutatásának hatalmas lehetőségei. A világ érckészleteinek kifogyására vonatkozó hiedelem helytelensége.

A szerző szerencsésen foglalja össze ezt a nagy területet és a munka tömörsége mellett is érthető és világos az olvasó számára. Az »Egy kis történelmi visszpillantás« című fejezet émaradhatolt volna, míg az alumíniumnak, valamint a könnyűfémeknek külön fejezetben való részletesebb tárgyalása szerencsésebb gondolat.

Kiss Ferenc

Szmirenyin, B. A.:

A RADIOTECHNIKA KEZIKÖNYVE

Nehézipar. Könyvkiadó.

Korunkat a szocialista országokban a technika minden eddigi mértékét felülmúló alkalmazása jellemzi s alig van a technikának és a tudománynak olyan ága, melyben a rádiotechnika elvei vagy készülékei felhasználásra ne kerültek volna.

A fokozottabb igényeket kielégítő korszerű készülékek helyes kezelése komoly szakismeretek nélkül alig képzelhető el, de mind nagyobb felkészültséget kíván azok szerkesztése és javítása. Rádiotechnikai szakemberek képzése jó tankönyvek, komoly szakkönyvek nélkül a legnagyobb nehézségekkel jár.

A B. A. Szmirenyin szerkesztette »A rádiotechnika kézikönyve« végre magyar nyelven is hozzáférhető és rádiószakirodalmunkban új korszakot nyit. A kézikönyv nemcsak száraz képleteket és táblázatokat tartalmaz áramkörök, vagy áramköri elemek számításához, hanem fizikailag is indokolja azok tartalmát és a szükséges esetekben azok matematikai levezetését is adja. A mű összeállításánál — a korszerűség érdekében — mind szovjet, mind külföldi szerzők munkáit felhasználták.

Az első fejezet függvény- és egyéb táblázatokat, valamint képleteket tartalmaz. A következő fejezetet az áramköri elemeknek szentelték, úgymint: az ellenállás, az indukció és kölcsönös indukció, a kapacitás és a kondenzátorok, az árnyékolás. Itt kerülnek megbeszélésre a tekercsek és kondenzátorok veszteségei. A harmadik fejezet tárgya: rezgőkörök, tápvanalak, áramkörök és szűrők általános elmélete és hőszéges képgyűjtemény hullámcsövek és üregrezonátorok számításához. A vákuumcsövekről nyújt általános képet a következő fejezet, bőséges adatokkal az elektronoptikai lencséről. Az elektroncsöves erősítőket tárgyalja az ötödik fejezet, mely az alapismertetek után a kisfrekvenciás feszültség- és teljesítmény-erősítőket, valamint a képfrekvenciás- és rezonancia-erősítőket ismerteti.

Az egyes fejezetek végén bőséges irodalmi utalás nyújt számottevő segítséget

azoknak, akik a tárgykörben elmélyedni kívánnak.

»A rádiótechnika kézikönyve« a termelésben, laboratóriumokban, és szerkesztőirodáknak dolgozó mérnökök és technikusok számára íródott, de jó hasznát veszik fejlettebb rádióamatőrök is. A most megjelent kitűnő kézikönyv, mely a teljes mű első része — jobb papírt érdemelne s ha a második rész kiadására sor kerül, kívánatos lenne megfelelőbb papírra nyomtatni.

H. M.

Hinsenkampf Alfréd:

A GYORSTÉGLAÉGETÉS MAGYARORSZAGI EREDMÉNYEIRŐL.

Népszava

A felemelt öt éves tervben kétmilliárd 716 millió forintot költünk építőanyaggyártásra. Csak az 1951-es esztendőben egymilliárd 400 millió téglát gyártottunk. 1952-ben még többre lesz szükségünk és a további tervévek fokozzák ezt a követelményt. Tehát nem mindegy, hogy egy-egy téglamennyibe kerül és az is fontos, hogy jó minőségű anyagot adjunk egyre nagyobb mennyiségben.

Pavel Antonovics Duvanov szovjet tégláégető mester tapasztalatai, új munkamódszere felbecsülhetetlenül nagy segítséget nyújtanak a téglát gyártó magyar munkásoknak és mérnököknek.

Ez a füzet megtanít arra, hogyan kell gyorsan, észszerűen ki- és berakni a nyersanyagot. Rajzokkal mutatja meg a kemence területének okos kihasználását. A téglaszárítás, melegítése, égetése nagy hőmennyiséget követel. Ehhez pedig sok szén kell.

Duvanov szovjet tégláégetőmester a szénből nyerhető hő minden kalóriáját okosan, gazdaságosan hasznosítja, hogy a kemencéből készen kikerülő téglát ki-

fogástalan minősége mellett az égetés idejét lényegesen lecsökkenthesse.

A gyors tégláégetés, a Duvanov-módszer leírása, nemcsak hasznos, hanem érdekes olvasmány is.

Ezt bizonyítják a vásárosnaményi, győrszentmártoni, erdővárosi téglagyárak magas termelési eredményei is, ahol ezzel a módszerrel a tűzsebesség 90%-kal, a heti kihordás 55%-kal emelkedett és minden ezer darab téglához 22%-kal kevesebb szénen használtak el!

A tégláégetés gyors módszerével tehát több anyagot adhatunk öt éves tervünk nagy alkotásaihoz, jobbat és szebbet építhetünk a dolgozó nép Magyarországon!

Ezért érdemes tanulmányoznunk Duvanov tégláégetési módszerét.

D. K.

*Egy könyvtáros,
aki szemléltető módszerrel dolgozik*

— Könyvtáros elvtárs, miért vett őt példányt a »FOGPÓTLÁSTAN«-ból, kötetenként 90 forintért?

Hogy elrettentő példát mutassak a rossz könyvbeszerezésre.

A különböző napilapokban és folyóiratokban megjelent könyvismertetések jegyzéke

Sztálin Művel 7. Társadalmi Szemle ápr. (Czóbel Ernő).

Ady Endre: Földrengés előtt. Igazság, ápr. 16. (Dávid Gyula).

Antonov, Szergel: Tavasz. Társadalmi szemle, április.

Bárány Tamás: Farkasok. Magyar Nemzet, ápr. 8.

Boldirev, N. I.: A példaadás szerepe gyermeknevelésben. Igazság, ápr. 19.

Darwin Charles: (Darvin Csarlász) Egy természettudós utazásai. Magyar Nemzet, ápr. 17. (Gimes György); Szabad Nép, ápr. 18. (Hegedűs Géza).

Fogarasi Béla: Logika. Magyar Nemzet, ápr. 11.

Feuerbach, Ludvig (Fajerbah Ludvig) Válogatott filozófiai művei Társadalmi Szemle, április. (Kassó Miklós).

Groszman, Vaszilij: Sztjepan Kolesugin. Szabad Nép, ápr. 8. (Nagy Péter).

Hárs László: Berke Annus két napja. Csillag, április. (Mihályi Gábor).

Hegedűs Géza: Hunyadi János. Kis Újság, ápr. 20. (Rónai Mihály András).

Heine magyarul. Kis Újság, ápr. 20. (Gyenes István).

Hoppe Teréz: A szeekavágó. Igazság, ápr. 16. (Földes László).

Horváth János: Rendszeres magyartan. Magyar Nemzet, ápr. 22.

Kasszilszki, I. A.: Az orosz és a szovjet orvostudomány nagyjai. Társadalmi Szemle, április.

Kazinozy Ferenc: Fogságom naplója. Társadalmi Szemle, április.

Krlov, I. A.: Válogatott mesék. Magyar Nemzet, ápr. 22.

Liksztanov: A kölyök. Csillag, április. (Murányi-Kovács Endre).

Mai lengyel elbeszélők. Társadalmi Szemle, április.

Nagy István: Egy év a harmincból. Csillag, április. (Bajai Ferenc).

Nagy Sándor: Megbékélés. Irodalmi Ujság, ápr. 10. (Urbán Ernő).

Oravecz Paula: Kócos. Csillag, április. (Mesterházi Lajos).

Örvös Lajos: A forró föld küldötte. Magyar Nemzet, ápr. 1.

Rovan, Maria: Atyafiak. Magyar Nemzet, ápr. 8.

Sarija, P. A.: A kommunista erkölcs néhány kérdése. Társadalmi Szemle, április (Gedő L. A.).

Soós Magda: A vörös hajó. Irodalmi Ujság, ápr. 24. (Illés Béla).

Stil, André (Stzil André): Az első összecsapás. Irodalmi Ujság, ápr. 10. (Örkény István); Szabad Nép, ápr. 20. (Somlyó György).

Theun de Vries: Felségsértés. Társadalmi Szemle, április.

Vlahuta Alexandru: Elősdiek. Magyar Nemzet, ápr. 8.

Voinich (Voinics): Bögöly. Szabad Ifjúság, ápr. 17. (Kovács Imre).

Voronov—Veljaminov: Világmindenség. Társadalmi Szemle, április. (Földes István).

Zrínyi Miklós válogatott művei. Irodalmi Ujság, ápr. 24. (Varga József).

Eseménynaptár

1874. május 17. szül. BARBUSSE HENRI (BARBUSSE ANRI) francia író, a világháború utáni francia irodalom egyik legjelentősebb egyénisége, a nagy francia forradalom hagyományainak örököse és ébrentartója. **Barbusse, Bp. 1950. 5—22. 1.**

1799. május 20. szül. BALZAC HONORÉ (Balzac Onoré) francia író, a polgári-realista regényirodalom egyik legnagyobb alakja. **Lukács György: Balzac, Stendhal, Zola, Bp. 1949; Keszli Imre: Balzac (Szabad Nép 1949. május 20. 7. old.)**

1942. május 23. megh. POLITZER GEORGES (Policer Zsorzs) francia kommunista filozófus és író, a német fasizták kivégztek. A kínzások ellenére utolsó percéig hősiiesen állt helyt a kommunizmus, a francia nép, az emberiség ügye mellett. **Aragon L.: A kommunista ember, Bp. 1949. 142—150. old.; Társadalmi Szemle 1949. 289. old.**

1905. május 24. szül. SOLOHOV A. A. szovjet író, a kozákság nagy eposzáinak (Csendes Don) és a mezőgazdaság kollektivizálása nagy regényének (Uj barátságát szánt az eke) szerzője. **Tyimofejev L. I.: A szovjet-orosz irodalom története, Bp. 1951. 328—342. old.**

1594. május 26. BALASSI BALINT hősi halált Esztergom ostrománál; a magyar irodalom első nagyhatású klasszikus költője, aki magas művészi fokon egyesítette költészetében a reneszánsz műköltészet, valamint a magyar és szomszédos népek népi költészetének hatását. **Tóth Dezső: Balassa Bálint, Művelt Nép 1951. május 26. old.; Fekete Sándor: Első költőnk, Balassi Bálint (Szabad Nép 1951. május 20. 8. old.)**

1265. május 27. szül. DANTE ALIGHIERI olasz költő, a Divina Commedia (Isteni színjáték) szerzője. E költemény a középkori világnézet és műveltség minden vonatkozásának legteljesebb és leghatalmasabb összefoglalása. **Dante komédiája (ford. Babits Mihály), Bp. 1913—1922. I. 4—32. old.**

1919. május 27. LENIN ÖDVOZLETE a magyar munkásoknak: »... Legyetek szilárdak, és a győzelem a tiétek lesz.« **Lenin: Válogatott művek, Bp. 1949. II. 563—567. old.; A Magyar Tanácsköztársaság 1919. Bp. 1949. 299. oldal.**

1910. május 28. megh. MIKSZÁTH KALMAN, a legnagyobb magyar elbeszélő. Világosan látta

a korabeli magyar társadalom megoldatlan problémáit és maró gúnnyal pellengérezte ki az uralkodó osztályokat. **Király István: Mikszáth Kálmán (Irodalmi Ujság, 1951. dec. 20. 4. old.); Irodalomtörténet, 1951. 2. sz. 244. old.**

1916. május 28. megh. FRANKO IVAN ukrán forradalmi író, tudós és államférfi. **Franko Iván: Zahar Berkut, Bp. 1948. 5—10. old.**

1778. május 30. megh. VOLTAIRE FRANCOIS (Voltér Franszoá) francia satirikus író, a francia felvilágosodás bölcseletének legnagyobb képviselője, a szabad gondolat egyik előharcosa. Harcol a vallási fanatizmus és a társadalmi hibák ellen, anélkül azonban, hogy az egész rendszert meg akarná dönteni. **Györy János: Voltaire (Voltaire válogatott írásai, Bp. 1951. 7—17. old.)**

1531. június 1. szül. ZSAMBOKY (SAMBUCUS) JÁNOS magyar humanista. Bonfini történelmi művének folytatója; Tinódi éneke nyomán megírta Eger ostromát. **Gulyás Pál: Samboky János könyvtára, Bp. 1941.**

1848. június 1. megindul a »NEUE RHEINISCHE ZEITUNG« (Uj Rajnai Ujság), főszerkesztője Marx Karl. Ez a lap volt az egyetlen, amely a forradalomban a proletárság álláspontját képviselte. A magyar szabadságharcnak is lelkes szószólója volt. **Mehring: Marx Károly élete, Bp. 1925. 41—62. old.**

1876. június 1. HRISZTO BOTEV, a nagy bolgár forradalmi költő és publicista hősi halált hal a törökök elleni felkelésben. **Botev Hriszto. A nagy bolgár költő és szabadságharcos, Bp. 1949.; Bolgár költők antológiája, Bp. 1951. 185. old.**

1882. június 2. megh. GARIBALDI GUISEPPE (Garibaldi Dzsuzeppe) olasz szabadsághős, a múlt század közepén az osztrák iga alatt szenvedő Olaszország felszabadításáért és nemzeti egységéért harcolt. **Telesi Sándor: Garibaldi alatt 1859-ben, Bp. 1883.**

1946. június 3. megh. KALINYIN M. U., aki több mint 20 évig állott a Szovjetunió legfelsőbb állami szervezetének élén. Páradhatatlan munkája közben óriási figyelmet szentelt a szovjet ifjúság kommunista nevelésének. **Szabad Nép, 1951. június 3. 4. old.; Népszava, 1950. november 19. 10. old.**

1799. június 6. szül. PUSKIN ALEKSZANDR, a legnagyobb orosz költő. Az orosz nép legkimagaslóbb vonásait jutatta kifejezésre: a tehetséget, a szabadságszeretetet, értelmet, nemes jellemet és a haza mélyesége szere-

- tétét. Költészete a forradalmi mozgalmak elindulását jelezte Oroszországban. Puskin válogatott művei, Bp. 1949. I. IX—XL. old.; Belinszkij V. G.: Puskin, 1950.
1875. június 6. szül. MANN THOMAS (Mann Tomasz) német író, a ma élő írók egyik legjelentősebb egyénisége. Művei átfogó képét adják százada minden társadalmi és szellemi problémájának. Lukács György: Thomas Mann, Bp. 1948.
1935. június 7. megh. MICSURIN J. V. szovjet természetűdős, materialista biológus, a természet nagy átalakítója. Vinogradov T. V. (szerk.): A micsurini biológia alapjai, Bp. 1951. 311—329. old.
1950. június 7. HOWARD FASTOT (Hauard Fászt) a haladó szellemű harcos amerikai író és társait bebörtönzik. Motiljova T.: A népi demokratikus és kapitalista országok haladó irodalmáról, Bp. 1952. 12—18. old.
1870. június 9. megh. DICKENS CHARLES (Dikenz Csarlz) angol író, a korai kapitalizmus angol társadalmi viszonyainak ragyogó leírója, többnyire a kizsákmányolt gyermekek és fiatalok szemszögéből. Világosan látja a problémákat, anélkül azonban, hogy a társadalmi megoldást felvetné. Rákos Sándor: Dickens (Dickens Charles: Örökösök, Bp. 1950. 3. old.)
1925. június 10. szül. APACZAI-CSERI JANOS filozófi pedagógus, az első magyar

- enciklopédia szerzője (Magyar Encyklopaedia, 1635). Már 1658-ban javasolta a nemzeti akadémia felállítását. Király István: Apáczai-Cseri János, Bp. 1910.; Kemény Gábor: Apáczai-Cseri János (Embernevelés 1949. március 97—108. old.)
1877. június 12. megh. OGARJOV N. P. orosz forradalmi demokrata, író és költő, Gercen barátja és harcostársa. Hazájának szabadságáért és boldogságáért harcolt. Zercsanyinov—Rajkin—Sztarzev: Az orosz irodalom története Puskin halálától Gorkij fellépéig, Bp. 1951. 125—128. old.
1927. június 12. ZALKA MATE író, a spanyol szabadságharc legendás Lukács tábornoka hősi halált hal. Illés Béla; Zalka Máté, Bp. 1949.
1811. június 13. szül. BELINSZKIJ V. G. orosz forradalmi demokrata, materialista filozófus, kritikus és író. Muraszov G.: Belinszkij (Belinszkij V. G.: Puskin, Bp. 1949. V—XLIV. old.)
1886. június 14. megh. OSZTROVSZKIJ A. N. orosz realista színműíró, az orosz drámaíródalom megeremítője. Zercsanyinov—Rajkin—Sztarzev: Az orosz irodalom története Puskin halálától Gorkij fellépéig, Bp. 1951. 206—233. old.

Összeállította:
Vajda Pál

Olvassóink írják...

FONTOS KÁLMÁN,

a Kistext Műszaki Gyár vezetőhelyettese,
Budapest

Az a műszaki dolgozó, aki lépést akar tartani a gyártástechnikával, nem nélkülözheti mindennapos munkájában a műszaki irodalmat. Elmondom, hogy mennyit használt nekem Mikiforov: »A pamutszövőgyárak tervezése« című munkája: ennek alapján készítettem el az ötéves beruházási és üzemfejlesztési tervet; megismertem belőle a korszerű pamutszövőgyárak helyes szervezését; a gépek felállításának és a szállítóeszközök munkájának a folyamatos termelőmunkával való összehangolását és végül: segítségével a Műszaki Egyetemen »A korszerű anyagmozgatás« címen sikeres előadást tartottam.

PAPP SÁNDORNÉ,

a Debreceni Ruhagyár dolgozója

Vannak kedvenc könyveim. Ezek között Osztrovszkij: »Az acéli megedzik« címűt már többször elolvastam. Munkaszere tetre, kitartásra, állhatatosságra, bátorságra nevel ez a könyv. Példaadója felnőttek, ifjúk egyaránt. A szépirodalmi

könyvek mellett nem hanyagolom el az ismeretterjesztő és szakirodalmat sem, hiszen annak köszönhetjük a jobb munkeredményeket; ezek a művek nevelik az élenjáró dolgozót és a sztahanovistát. Nemcsak egyedül én, a Debreceni Ruhagyár minden dolgozója szeret olvasni, ezért jutalomszámlát is nyertünk a Városi Pártbizottságtól. Visszatérve a szakkönyvekre, nagyon kérem a kedves Szerkesztőséget, hozzon összeköttetésbe bennünket a Budapesti Konfekcióipari Technikummal, hogy tanácsot és segítséget kérhessünk tőlük, főleg ruházati ipari szakkönyveket, hogy még nagyobb szakmai tudással szolgálhassuk szocialista hazánkat.

SÜLE JÓZSEF,

a Fővárosi Gázszolgáltatói Vállalat
műhelyfőnöke

Műszaki szakvizsgát kellett tennem, megvalósn. nagyon félttem, mert akkor még nem tudtam, milyen segítőtársakat találok a szakkönyvekben. Tulajdonképpen ezeknek köszönhetem a jó vizsgaeredményt; a MÁVAG könyvvelélős elvtárs, aki kitünően működik a könyvtérjesztés terén olyan könyveket adott a kezembe, amelyek kevés fáradsággal világosítottak fel vizsgatételeimről.

BOGNAR JÁNOS,

géplakatos, Nagykovács

Be kell vallanom, hogy azelőtt bizony olvastam vadregényes, gyilkosságokat leíró amerikai könyveket, nem is egyet. Akkor az volt az érzésem, nem is létezik ennél jobb könyv. Mióta a népkönyvtár olvasója vagyok és a szebbnél szebb nagy- és szovjet regényeket viszem haza, magam távolítanám el előbb említett, régebbi olvasmányaimat a könyvkereskedésekből, ha ilyesmit találnék bennük.

PETŐ SÁNDOR,

a Dózsa-tsz párttitkára, Debrecen

Szeretném konkrét példán bemutatni, hogy mit jelentett a Dózsa-tsz fejlődésében Solohov: »Új barázdát szánt az eke« és Nyikolajeva: »Az aratás« című regénye. Mindkét könyv 300 kötetes könyvtárunk tartozéka. A mi tsz-ünk sok hibával küzdött, nehezen fejlődött. Tagjaink kezébe kerültek az előbb említett szovjet regények. Olvasta egyik, olvasta másik, megbeszéltük, megvitattuk és egyszerre csak észrevettük, hogy mennyi minden hasonló van benne a mi életünkhez, a mi bajainkhoz; hogy mennyi tanács van benne bajaink orvoslására. Kezdtünk tisztán látni. A Dózsa-tsz 1948 őszén alakult, tagja csupa nincsielen proletár volt. Keveset hoztak magukkal, majdnem semmit. 1949-ben 7,5 q búzát, 18,4 q kukoricát és 105 q répát termelt; 1950-ben már 25 százalékkal volt e terményekből nagyobb a hozam; 1951-ben duplájára nőtt, azért, mert olvassuk a szovjet regényeket, megvalósítjuk az iparosított mezőgazdasággal foglalkozó szakkönyvek utasításait, mert tudjuk, művei tartozunk szocialista hazánkhoz.

KISZEL ANTAL,

könyvtáros, Szarvas

Nagyon köszönöm a Könyvbarátnak, hogy mult számában közölte könyvtárosi versenyünk eredményeit. Fájjalom, hogy felhívásunkra Békéscsaba, Orosháza, Mezőtúr könyvtárosai nem is válaszoltak, Hódmezővásárhely pedig, nagy elfoglaltságára hivatkozva, visszalépett a versenytől. Pedig sajnálhatják: 827 olvasót sikerült szereznünk a versennyel. Igaz, hogy az ifjúsági könyvtári aktíva vitte el az oroszlanrészt. En igen nagy gondot fordítok az ifjúságra, övök a jövő! A felnőtt olvasók mellett, az ő szocialista nevelésük — jó könyvekkel — a legfőbb törekvésem. Márciusban csak az ifjúsági olvasók száma 118-cal emelkedett. Indítványoznám, hogy lássák el a népkönyvtárhoz megfelelő, mennyiségű képesköny-

vekkel, mert az olvasást már a második osztálytól kellene kezdeni; a kicsiket a szülő is elkísérné és így őket is rá lehetne nevelni az olvasásra. Szeretném a Könyvbarátnom keresztül felvetni, hogy Szarvason létesítsenek kultúrházat. Nagyon örülnék, ha a t. Szerkesztőség alkalmaslag megtekintené könyvtárunkat és megfigyelné könyvtári munkánkat. Örömmel jelentem és kérem, írja meg, hogy április 4-én jó munkámért 700 forint jutalmat kaptam. Itt említem meg, hogy ez a nagyforgalmú és jóforgalmú könyvtár megérdemelte egy függetlenített könyvtárost, mert a könyvtárosnak egész nap akad munkája; ha lehet, Szerkesztő Elvtárs nézzen a dolog után.

NAGY LAJOS,

közzeti könyvtáros, Berettyóújfalú

Szeretnék néhány sort a Berettyóújfaluban rendezett könyvankétról írni. Az ankétot Solohov: »Új barázdát szánt az eke« című művéről rendeztük. A szervezési munkában a kultúrotthon is részt vett. A meghívás személyesen, de meghívók segítségével is történt, melyeket Hajdu János, a járási kultúrotthon igazgatója írt alá és juttatott el a tsz-eknek. A meghívás a címzett egész családjára vonatkozott. Az ankét a kultúrotthonban volt. Mintegy 150 kis- és középpanaszt vett részt. Az ellenség ugyan előtte megpróbálta meghíúsítani, mondván, hogy azért hívják a népet egybe, mert három utca államosításáról lesz szó, de mi idejében leszereltük. Az előadás előtt 50 kötet Solohov-regényt osztottunk ki a jelenlévők között. A vitaestre alaposan előkészítettük az előadót, hogy tisztában legyen a helyi problémákkal; Zengő József tanító, aki egyébként az Új Világ tsz-ben dolgozik és így sok termelőszövetkezeti problémát ismer, volt az előadó. A kitűnő előadáshoz számtalan hozzászóló akad: Kinter Ferenc, Bartók Béláné, Szabó Jolán, Balogh Jolán, Papp Gyuláné, Vásárhelyi Sándorné és még sokan. A hozzászólásokat összegezve, rámutattak arra: világos most már előttük a kolhoz kialakulásának útja és szükségessége, a nagyüzemi gazdálkodás, a szövetkezeti gazdálkodás öniási haszna és előnye, de az is, ki az ellenség és hogy kell vele elbánni. E kultúr munka eredményeképpen nyolc új családdal szaporodott a Dózsa-tsz és egy új is alakult 28 családból, Béke-tsz címmel.

NAGY ANDRÁSNÉ,

népkönyvtáros, Bácsfekértő

Rákosi elvtárs születésnapjára rendezett könyvkiállításomról szeretnék egy-két szót írni. Több asztalra helyeztem el a köny-

veket, szebbnél szebb virágok és képek, fényképek, feliratok ékesítették az asztalokat. Háttérnek Rákosi-falat készítettem. A falon Rákosi elvtárs életének főbb jelenségeit ábrázoló képek függtek. Az asztalra helyezett főfelirat: »Mit kaptunk Rákositól?« volt. Ezt aztán tagoltam a feliratokra: 1. Iskolát. 2. Sporttelepet. 3. Villanyt. 4. Mezőgazdasági gépeket. 5. Új hidakat. 6. Szabadságot. E tagolás köré csoportosultak a megfelelő művek. A kiállításnak nagy sikere volt: mintegy háromszázan nézték meg és hatására 27 új olvasó iratkozott be.

TUSKE ROZÁLIA,

népkönyvtáros, Tataháza

Kedves Könyvbarát! Rákosi elvtárs 60. születésnapja alkalmából kiállítást rendeztem. Magyarszakos pedagógusunk ebből az alkalmából könyvismertetést akart tartani. Sajnos, nem sikerült, mert a járástól kint járt elvtársak azt mondták, nem lehet, zavarná az ünnepségeket; így az e nappal összekapcsolt propagandamunkánknak nem az volt az eredménye, amire számítottam. Kérdezem, hogy miért zavarta volna a könyvismertetés az ünnepélyt, mikor minden új olvasónak Rákosi elvtárs is örül, hiszen az is szocialista ügy. Van más hiba is könyvtárosaink körül. Az AMG vezetősége a legkevésbé fontos kérdésként kezeli a könyvtárat. Például a Kálocsai AMG könyvtárának anyagát a dolgozók már 6—8 hónapja kikölcsonözték, senki sem tudja megmondani, hogy kinél vannak a könyvek, a könyvtáros sem törődik vele; nem érzi, hogy a könyvtár állománya szocialista vagyont, a mi vagyonunk és ezt nekünk kell megvédenünk.

SZABOLCSI GÁBOR,

könyvtáros, Szegedi Egyetemi Könyvtár

A szegedi Petőfi-telepi olvasószobáról szeretnék tájékoztatást írni. A szegedi Városi Tanács VB Oktatási és Népművelési Állandó Bizottságában még az elmúlt év őszén javasoltuk, hogy a két szegedi magyarkönyvtár, a Somogyi és Egyetemi könyvtárak, a tanács segítségével állítsanak tel a városban — a város középpontjától távolosó helyeken és telepeken dolgozók részére — olvasószobákat. E dolgozókhoz nekünk könyvtárosoknak kell a könyveket

kivinnünk; az olvasószobák körül jó szervezési munkát kell végezni. Ismemmi kell a távolosó városrészeknek, telepeknek szociális keresztmetszetét, adottságait, hogy felmérhessük, milyen könyvanyag, milyen könyvkiállításokra, milyen könyvtári plakátokra, milyen tárgyú ankétokra van annak az olvasógárdának szüksége, amely az olvasószobák köré csoportosul. Az MDP Városi Pártbizottságának, a Petőfi Sándor-telepi MNDSZ-ek támogatásával, a telepen létesítettünk egy olvasószobából és kis raktárhelyiségből álló kölcsönző-állomást, melyet március 1-én a telep dolgozóinak nagy lelkesedése közepette nyitottunk meg. A könyvanyagot a Körzeti Könyvtár és az Egyetemi Könyvtár adta az olvasószobának, 740 kötetet. 64 százalék szépirodalom, a többi ismeretterjesztő, természettudományi és ideológiai irodalom. E telep lakosságának többsége paraszt, itt dolgozik az egyik legfejlettebb tsz is. Természetesen a juttatott irodalom teljes egészében ennek a jegyében áll. Az olvasók nagy többsége nő, foglalkozásuk gyárimunkás és tanuló. Ebből következik, hogy a parasztság körében még igen nagy propagandamunkát kell kifejtetni. Ezért rendeztünk olyan ankétot, melynek tárgya és címe a következő volt: »Az olvasószoba jelentősége a Petőfi-telep dolgozóinak életében.« Itt megvitatásra került, hogy az olvasószobával kapcsolatba milyen propagandamunkát kell végezniök a tömegszervezeteknek és tsz-vezetőknek. Sajnos, bár az ankétot mintegy 120-an vették részt, eredménye mégsem volt megfelelő, mert onnan éppen a tsz vezetősége és tagsága hiányzott. Ezekután most már a mi feladatunk lesz ezeket az otthonmaradtakat felkeresni és meggyőzni. Az olvasószoba forgalmának mérlege nem a legrosszabb, de rámutat a munka eddigi hiányosságára is.

*

Megjuttalmazott népkönyvtárosaink írják: »...A népművelési minisztérium pénzjutalmat utalt át részünkre. Köszönjük. Minden erőnkkel azon leszünk, hogy munkateljesítményünkkel a jövőben erre még jobban rászolgáljunk...« *Bartus András, Gyanaki Tibor, Ördögh Julia, Csáki Kálmán, Patzauer János könyvtárosok.*

Hírek

Az Állami Könyvterjesztő Vállalatnak élesen fel kell lépnie az olyan túlzások ellen, amiket egyes vidéki szervek elkövetnek. Pl. a hegyeshalmi állami gazdaság vezetője elmondotta, hogy a könyvekre szánt összeget a könyvterjesztő saját számlájára előzetesen átutaltatta, s utána visszaéve azzal, hogy a könyvek már ki vannak fizetve, azokat küldte el, amik náluk nem keltek el, kb. 200 művet küldött, ebből csak 10 szépirodalmi könyv de a »Két világ« című könyvből 22 példányt küldött. (Szerk.)

Április 4-én nyílt meg ünnepélyesen a gyomai járási könyvtár. E könyvtár létrejött nemcsak megyei, hanem országos viszonylatban is könyvtárügyünk jelentős állomása.

A Román Munkáspárt Könyvkiadója kiadta Rákosi elvtárs fontosabb beszédeit: a Magyar Kommunista Párt fennállásának 30. évfordulóján, az MDP II. kongresszusán, és az MDP Központi Vezetőségének 1951. nov. 30-i ülésén tartott beszámolóját.

Könyvtáros elvtársak! Felhívjuk figyelmeteket a május hónapban megjelenő, a Műszaki Dokumentációs Központ és Technológiai Könyvtár 2. számú olvasási tervére: »Mit olvasson a maros?«

A Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Nyelvtudományi Intézetében lexikográfiai (különbféle típusú szótárak összeállításával foglalkozó) értekezletet tartottak. A Nyelvtudományi Intézet a mai orosz irodalmi nyelv 12 kötetes szótárán dolgozik; készül ezenkívül az ősi orosz nyelv hét-

kötetes szótára, Puskin nyelvezetének szótára is. A Külföldi és nemzetiségi szótárak kiadóhivatala számos tolmácsszótárt rendez sajtó alá.

Darwin-kiállítás nyílt meg a Nemzeti Múzeumban a nagy természettudós halálának 70. évfordulója alkalmából. A látogatókat igen gazdag képek és tárgyi anyag fogadja: a tárlókban Darwin materialista világnézetét tükrözően sorakoznak fel nagy művei és a róla szóló művek. A kiállítást a Magyar Természettudományi Társulat, az Országos Széchényi Könyvtár és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kiállító brigádja rendezte.

Az Országos Allattenyésztési Kiállításon kiállításra kerülnek a legkiválóbb hazai, szovjet és a népi demokratikus mezőgazdasági és állattenyésztési művek is. A Népkönyvtári Központ külön pavillonnal szerepel a kiállításon és bemutat egy faliújsi népkönyvtárat.

Még ebben az évben 14 fajta szótárt ad ki az Akadémiai Kiadó: 80.000 címszavas magyar-orosz szótárt, 35.000 címszavas orosz-magyar iskolai szótárt, mezőgazdasági, vasutas-szótárakat, sportszótárt. A népi demokratikus országokkal kötött kultüregyezmények alapján jelennek meg a cseh-magyar, lengyel-magyar, albán-magyar szótárak; ugyancsak ebben az évben sor kerül a német-magyar nagyszótár, olasz-magyar és magyar-angol középszótárak kiadására.

Az Új Magyar Könyvkiadó képes albumot adott ki »Sztálin és a szocialista kul-

túra« címmel. Az album megvilágítja Sztálin elvtárs útmutatásainak jelentőségét a szovjet szocialista művészet kialakulásában. A művet számos szovjet festőművészeti remek és plakátreprodukció díszíti.

A Francia Kommunista Párt központi napilapjának, a Humanitének a főszerkesztője, André Stül Sztálin-díjat kapott. Ő az első, a tőkés országbeli írók közül, aki ebben a kitüntetésben részesült. André Stül 31 éves, a tőkéskezen levő bányák, kohók, textilgyárak szomorú és szürke világából jött, a ködös, füstös északról, ahonnan néhány évtizeddel ezelőtt Maurice Thorez, a »nép fia« is elindult. Kitüntetett műve »Az első összecsapás« megrázó erővel mutatja be az atlanti kikötők dokkmunkásainak küzdelmes életét. E mű aktív politikai tényező.

Nemrég jelent meg Horváth János, Kossuth-díjas akadémikus, kiváló irodalomtörténész nagyjelentőségű könyve: »Rendszeres magyar verstan« címen. Ebből az alkalmából a Magyar Irodalomtörténeti Társaság széleskörű, nyilvános vitatestet rendezett, melyen igen sok elvi kérdést tisztáztott.

Megnyitották a Leonardo da Vinci emlékkiállítást a Szép-művészeti Múzeumban. E kiállítás a nagy művésznek a birtokunkban levő legszebb festményei és rajzai szerepelnek. A művészek nálunk elért nagy népszerűségére jellemző, hogy műveinek kiállításán a róla szóló művek megjelentetésén kívül számos emlékünnepet rendeztünk.

KÖNYVBARÁT

Könyvtárosok és könyvterjesztők havi tájékoztatója

Megjelent 7500 példányban

Kiadja a Népművelési Minisztérium — Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság — Felelős szerkesztő: Zolnay Vilmos — Felelős kiadó: Lapkiadó Vállalat igazgatója — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Lenin-körút 9—11. Telefon: 221-285, 221-293 — Terjeszti: Posta Központi Hírlap Iroda C. V. — Előfizetés, személyes ügyfélszolgálat: Budapest, V., József nádor-tér 1. üzlethelyiség — Telefon: 183-022, 185-850 — Postatakarépnévtári csekk számla: 47.087 — Egyes szám ára: 1.50 Ft — Előfizetés negyedévre 4.50 Ft

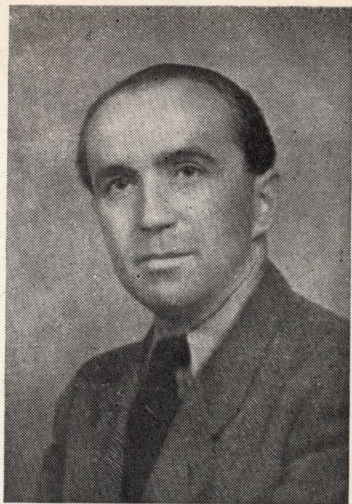
Dr. Haraszthy Gyula

a Közgazdaságtudományi Egyetem könyvtárának vezetője a Magyar Népköztársasági Erdemérem bronz-fokozatának kitüntetését kapta

»Jól tudom — írja a kitüntetett Haraszthy Gyula szerkesztőségünknek —, hogy a kitüntetés személyemen keresztül a szocializmust építő magyar könyvtárügynek, szűkebb értelemben pedig könyvtárunk lelkesen dolgozó kollektívájának szól, igazolva pártunk vezetőinek azt a megállapítását, hogy a könyvtári munka milyen lényeges része a népművelésnek.«

1949 őszén kapta azt a feladatot, hogy a Közgazdaságtudományi Egyetem könyvtárát az új egyetem céljainak megfelelően építse ki; ma a 317 személyes, gyönyörűen berendezett olvasóterme is már alig képes befogadni az egyre növekedő számú olvasókat.

A könyvtár az 1951. évi tudományos könyvtári munkaversenyt is megnyerte.

Thoroczkay Rudolfné

a Szolnoki Városi Tanács könyvtárának vezetője a Magyar Népköztársasági Erdemérem bronzfokozatát kapta

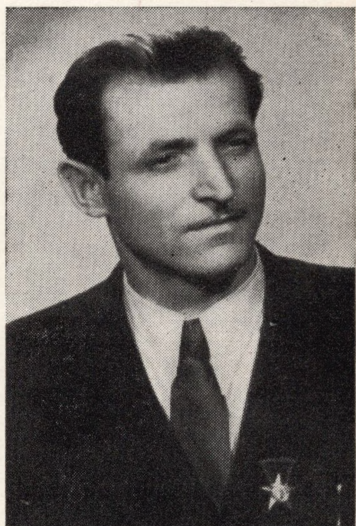
1951. január 1-én vette át a Szolnoki Városi Könyvtár vezetését. A könyvtár abban az időben egy szuterénhelyiségből állott, alig volt könyv, alig volt olvasó. Thoroczkay elvtársnő elsődleges feladatának tekintette a helykérdés megoldását az olvasók száma növelését és az állomány anyagának megváltoztatását. A szívs és következetes lelkes szakmunkának, mind a három téren megvolt az eredménye

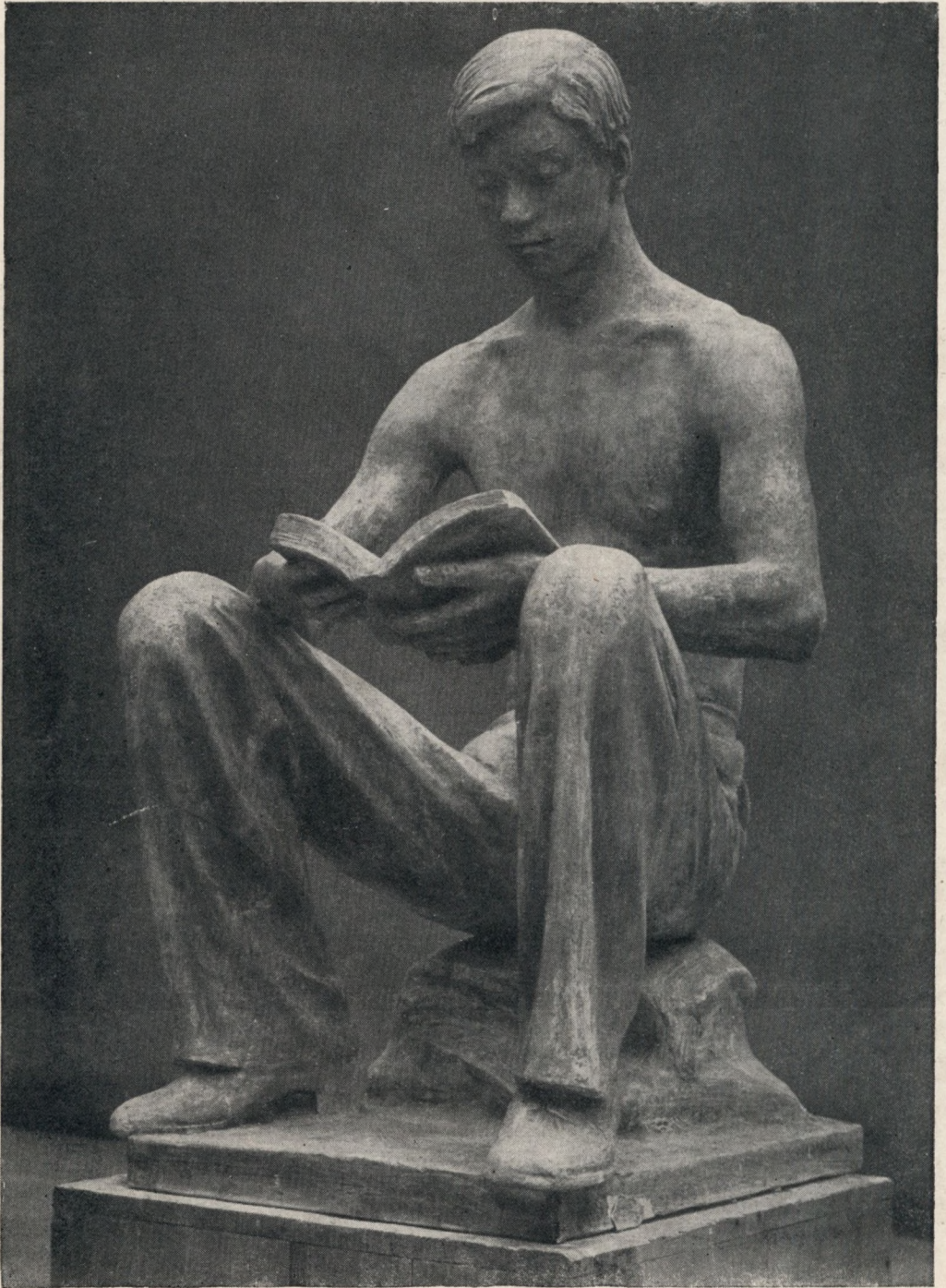
Bakonyi László

a legjobb budapesti üzemi könyvterjesztő

Szegényparaszt család gyermeke, felszabadulásunk után a Standardben élmunkás lesz. Már ekkor foglalkozik könyvterjesztéssel. Innen a Ganz Villanygyárba kerül, ahol egyre növekvő hozzáértéssel és aktivitással az üzemi könyvesbolt vezetője. Megháromszorozza az üzemi könyvforgalmat. Legutóbb igen szép »Szovjet Könyv Unnapi Hete« kiállítást rendezett.

KÖNYVBARÁT

Ára 1.50